

Το κέντρο της Αθήνας και ο μετασχηματισμός του. Πως η τέχνη μπορεί να συμβάλλει;

Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει τις περιοχές Γεράνι, Ψυρρή, Γκάζι, Μεταξουργείο.

Χαρτογραφώντας τις αντιθέσεις και τις συγκρούσεις στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας.

Διερευνώντας την συνθήκη που επικρατεί στο κέντρο της Αθήνας ανακαλύπτει κανείς ότι είναι απαραίτητο, απολύτως αναγκαίο, να μελετηθούν οι ιδιαιτερότητες και οι αντιθέσεις μέσα στις οποίες η πόλη εξελίχθηκε τα τελευταία χρόνια, καθώς και να γίνει κάτι άμεσα.

Το κέντρο της Αθήνας εξελίχθηκε τα τελευταία χρόνια μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σχεδόν μοιραία, (αφημένο στην μοίρα του χωρίς κανένα προγραμματισμό και σχέδιο), καθώς τα προβλήματα μιας μεσογειακής μητρόπολης σε μετασχηματισμό που ήταν σε εξέλιξη, δεν αντιμετωπίστηκαν. Η πόλη εδώ και χρόνια μοιάζει ένα καράβι αφημένο στους ανέμους και στα κύματα. Το κέντρο της Αθήνας μετασχηματίστηκε μέσα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας μεσογειακής άναρχης πόλης, αρχικά όχι για να κατοικήσει η μεσοαστική τάξη όπως σε άλλες πόλεις, αλλά για να αναπτυχθούν ζώνες διασκέδασης.

Η πόλη εξελίχθηκε και αναπτύχθηκε μέσα από ιστορικές και πολεοδομικές ασυνέχειες, ως μια μεσογειακή μητρόπολη. Η Μεσόγειος σήμερα είναι μια θάλασσα πολύ διαφορετική, από αυτή που ο Braudel¹, περιγράφει, είναι μια θάλασσα που τη διασχίζουν καράβια φορτωμένα μετανάστες, που οδηγεί από την Ανατολή στη Δύση. Συχνά η Αθήνα αποτελεί τον πρώτο προορισμό.

Το φαινόμενο του εκτοπισμού των κατοίκων, αναπτύχθηκε με όλες τις ιδιαιτερότητες αυτής της πόλης, αλλά χωρίς να ευνοήσει αρχικά ιδιαίτερα την μεσοαστική τάξη και τα σχέδια της, όσο εφήμερους κερδοσκόπους, κυρίως ιδιοκτήτες κέντρων διασκέδασης καθώς και επιχειρήσεων που αφορούν την παραοικονομία. Χωρικά ένα μεγάλο τμήμα του κέντρου σήμερα καταλαμβάνεται από κινέζικες επιχειρήσεις, αποθήκες, καταστήματα, έως και ένα ολόκληρο κτίριο(κινέζικο εμπορικό κέντρο)με είσοδο στην οδό Πειραιώς στο Μεταξουργείο. Ως χρήσεις πλέον στο ιστορικό κέντρο της πόλης κυριαρχούν εμπορικά καταστήματα, τα περισσότερα σε παρακμή, καταστήματα ειδών διατροφής καθώς και παραδοσιακών προϊόντων, βιοτεχνικά εργαστήρια, αποθήκες, πολλά καταστήματα διατροφής ξένων (τα οποία στην αρχή όπως το γρήγορο φαγητό φαλάφελ και το ινδικό εστιατόριο στην Μενάνδρου είχαν προσελκύσει πολύ κόσμο).

Μια αίσθηση αβεβαιότητας είναι διάχυτη, ιδιαίτερα στην κεντρική περιοχή ανάμεσα στην οδό Αθηνάς και στην Πειραιώς, πολλά μεγάλα κτίρια είναι κλειστά, διασκορπισμένοι βρίσκονται αστικοί νομάδες- εκτοπισμένοι δηλαδή άνθρωποι σε διαδικασία μετακίνησης, και η αστυνομία περιπολεί περπατώντας η με μηχανές.

Θα μπορούσε η περιοχή να χωριστεί σε υποενοτήτες, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά η καθεμία:

1.η περιοχή κάτω από την Ομόνοια (Γεράνι) όπου οι κάτοικοι της είναι οι εκτοπισμένοι αστικοί νομάδες, που επιθυμούν να φύγουν για την κεντρική και βόρεια Ευρώπη. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν κυρίως εμπορικά καταστήματα, καταστήματα

¹Braudel Fernand, Η Μεσόγειος Ο χώρος και η ιστορία, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1990

ειδών διατροφής, χώροι αποθηκευτικοί, το κέντρο αστέγων, πολλά κτίρια γραφείων κλειστά, ξενοδοχεία, παλαιά κτίρια που έχουν μετατραπεί σε κατοικίες συνήθως κενά, ξενοδοχεία.

2.η περιοχή του Μεταξουργείου (Κεραμεικός-Μεταξουργείο) στην οποία ως χρήση σήμερα κυριαρχεί η κατοικία αν και στο παρελθόν υπήρχαν εκεί πολλά εργαστήρια(παραγωγικές διαδικασίες)², στην περιοχή ζουν πολλοί μετανάστες. Υπάρχουν πολλά εγκαταλειμμένα κτίρια και κενοί χώροι.

3.ο Ψυρρή και το Γκάζι, περιοχές που άλλαξαν χαρακτήρα μέσα από την αναυυχή.

Ο μετασχηματισμός του κέντρου της Αθήνας δεν έλαβε υπόψη του εκείνους-ες που κατοικούσαν το κέντρο, δεν υπήρξε καμία μέριμνα για τις προϋπάρχουσες κοινότητες ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν να ζουν στον τόπο τους³. Τις κοινότητες αυτές αποτελούσαν παλιοί Αθηναίοι που δεν έφυγαν για τα προάστια, βιοτέχνες, κυρίως υποδηματοποιοί στου Ψυρρή, εργαστήρια μετάλλων στην ευρύτερη περιοχή, συνεργεία στο Μεταξουργείο, οι με ελληνική ιθαγένεια τουρκόφωνοι μουσουλμάνοι στο Γκάζι, καταστηματαρχες στη περιοχή κάτω από την Ομόνοια, που συχνά είχαν καταστήματα ιδιαίτερης σημασίας για την Αθήνα όπως με μπαχαρικά, αρώματα, αγροτικά προϊόντα κλπ

Οι οικισμοί ανοχής προέκυψαν περίπου από το 1970 και ήταν διασκορπισμένοι στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Συνήθως λειτουργούσαν παράνομα εκτός από ελάχιστους που λειτουργούσαν νόμιμα. Πολλοί από αυτούς έκλεισαν, και περιορίστηκαν χωρικά στο Μεταξουργείο και κυρίως σ ένα συγκεκριμένο δρόμο (Ιάσωνος).

Στο κέντρο της Αθήνας εγκαταστάθηκαν από τη δεκαετία 1980-1990 καλλιτέχνες της πρωτοπορίας κυρίως από το χώρο του θεάτρου. Οι λόγοι ήταν οι συνθήκες, ότι εύρισκαν ευρύχωρους χώρους με έντονο το στοιχείο της μνήμης, (συνήθως παλιοί βιομηχανικοί χώροι) και ότι υπήρχε ένας διάλογος του μέσα με το έξω που ενδιέφερε τους καλλιτέχνες, χώροι γνωστοί πλέον, όπως το θέατρο Εμπρός (σήμερα εγκαταλειμμένο), το θέατρο Άτις, το θέατρο Θησείων κ.α Οι καλλιτέχνες αυτοί έφεραν και άλλους-άλλες, έτσι ξεκίνησε να εγκαθίστανται κυρίως η εναλλακτική καλλιτεχνική κοινότητα της Αθήνας(Ψυρρή-Μεταξουργείο) και στο Γκάζι η gay-lesbian εναλλακτική κοινότητα.

Σημαντικό ρόλο στον μετασχηματισμό του κέντρου της πόλης είχε ανέκαθεν η μετανάστευση. Αρχικά το κέντρο της Αθήνας υπήρξε το καταφύγιο των εσωτερικών μεταναστών, είχαν εδώ τα καφενεία, τα παντοπωλεία, τους συλλόγους. Η Ομόνοια και γύρω δρόμοι ήταν ο χώρος που τους υποδεχόταν ήταν ο τόπος για να βρεθούν με τους δικούς τους ανθρώπους και για να διασκορπιστούν στη συνέχεια σε όλη την Αθήνα. Μετά το 1990 το κέντρο φιλοξενεί αστικούς νομάδες εκτοπισμένους, μετακινούμενους⁴ σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης που έρχονται από διαφορετικούς τόπους. Η πόλη εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης είναι μία από τις σημαντικές εισόδους της **μεταναστευτικής ροής προς την Ευρώπη**. Αποτελούν ένα μητροπολιτικό πλήθος που συνωστίζεται σε δρόμους και πλατείες της Αθήνας και

² Αργιαντώνη Χριστίνα-Χατζιωάννου μ.Χ. το μεταξουργείο της αθήνας, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 1995, συνοικία Μεταξουργείο,σελ.164-65, βλέπε χάρτης παραγωγικές εγκαταστάσεις στη συνοικία Μεταξουργείο 1830,σελ.168

³ Δελτίο Συλλόγου Αρχιτεκτόνων τεύχος 6, περίοδος β, Μάρτιος 1993, αφιέρωμα Γκάζι, Κεραμεικός Μεταξουργείο ανάγκη ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπλασης. αφορμή γι αυτό το αφιέρωμα στάθηκαν η ημερίδα για τα προβλήματα ανάπλασης στο Γκαζοχώρι, 24.6.92, οι εργασίες των σπουδαστών του τμήματος αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, η παρουσίαση της α φάσης της μελέτης της περιοχής του Κεραμεικού στους κατοίκους τον Απρίλιο 1992. σελ 47-71

⁴ Τζιρτζιλιάκη Ελένη, Αστικοί νομάδες εκπαισμένοι, Σύγχρονα ζητήματα για την πόλη και τον χώρο, εκδ. Νήσος, Αθήνα, 2008.

Traganou J. Mitrasinovic M.(ed.), Travel space architecture, England: Ashgate., 2009, (City of the Displaced: Notes from the Field, Tzirtzilaki Eleni, Athens

συχνά καταλαμβάνει κτίρια για να κατοικήσει η ζει σε χώρους σε συνθήκες συνωστισμού. Και σε αυτή την περίπτωση δημιουργούνται στέκια. Καφενεία, παντοπωλεία, εστιατόρια, τηλεφωνικά κέντρα. Απουσιάζει μία πολιτική υποδοχής μεταναστών και πολιτική για το άσυλο των προσφύγων. Υπάρχει από την αρχή μόνο αγριότητα.

Υπάρχουν ελάχιστοι ξενώνες φιλοξενίας κυρίως από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Πολλοί που δεν έχουν που να μείνουν βρίσκουν καταφύγιο σε πλατείες (πλατεία Κουμουνδούρου) και στα εγκαταλειμμένα κτίρια του κέντρου. Στην Αθήνα, διάφοροι κερδοσκόποι εκμεταλλεύονται την κατάσταση για να ενοικιάσουν ακίνητα σε κακή κατάσταση σε πολύ χαμηλές τιμές τα οποία στη συνέχεια ενοικιάζουν σε αυτούς-ες, η για να τους χρησιμοποιήσουν στην παραοικονομία η στο εμπόριο ναρκωτικών η στην πορνεία.

Μετά τους ολυμπιακούς αγώνες οι επενδυτές ανακαλύπτουν το κέντρο. Η συνθήκη αλλάζει. Ξεκινάει η τάση των lofts κυρίως από μοτέμ τύπους που είχαν επηρεαστεί από άλλες πόλεις κυρίως Λονδίνο Νέα Υόρκη. Αρχικά διαμερίσματα, που ήταν παλιές βιοτεχνίες ανακαινίσθηκαν και πουλήθηκαν σε υψηλές τιμές, οικόπεδα αγοράστηκαν και χτίστηκαν διαμερίσματα lofts (κυρίως στην περιοχή Γκάζι) αρκετοί επενδυτές ξεκίνησαν να αγοράζουν στο κέντρο πίσω από την Ομόνοια αλλά και στην περιοχή του Μεταξουργείου μεταφέροντας εδώ μία τακτική από άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις. Υπήρξε μία τάση για πολυτελή διαμερίσματα και lofts, ανακαινισμένες μονοκατοικίες(αρκετές ήδη έχουν αγοραστεί και κατοικούνται στην περιοχή του Κεραμεικού) και οι τιμές τους κινήθηκαν σε αυτά τα επίπεδα (ΓΕΚ). Η τάση ήταν να εκτοπιστούν οι τοπικές αδύναμες κοινότητες κάτι το οποίο συμβαίνει, όχι όμως τόσο εύκολα καθώς άλλα προβλήματα αναδύονται.

Ποια είναι λοιπόν η χωρική δικαιοσύνη και ποια είναι η κατανομή των πόρων στο κέντρο της πόλης σήμερα;

Οι αντιθέσεις είναι έντονες και η πόλη μετασηματίζεται επικίνδυνα.

Κοινωνική οικολογία και χωρική δικαιοσύνη

Σήμερα το κέντρο αποτελεί φωλιά των αντιθέσεων, πρόκειται για μία αντιοικολογική κατάσταση σύμφωνα με μία διευρυμένη οικολογική αντίληψη. Σύμφωνα με τον Guattari⁵ η οικολογία αναζητά τον επαναπροσδιορισμό των σχέσεων του ανθρώπου με τη φύση αλλά και με το κοινωνικό περιβάλλον και την ανθρώπινη υποκειμενικότητα. Η οικολογία πρέπει να αφορά τους άλλους, την ετερότητα της πόλης. Υιοθετούμε τον όρο κοινωνική οικολογία όπου η φύση αποτελεί ένα κόσμο συμμετοχής και αλληλεπίδρασης.⁶

Πρόκειται για μία αντιοικολογική και χωρίς χωρική δικαιοσύνη αντιμετώπιση της πόλης. Πολλά κτίρια σταδιακά εγκαταλείφθηκαν και έμειναν κενά εξαιτίας της ανάπτυξης προς την περιφέρεια. Το κράτος δεν έκανε κανένα προγραμματισμό, και οι όποιες μελέτες δεν υλοποιήθηκαν. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ενός είδους οικολογική αντιμετώπιση του αποθέματος της πόλης βλέπουμε από τους αστικούς νομάδες εκτοπισμένους, που επιλέγουν από ανάγκη ως τόπο διαμονής τους τα κενά κτίρια του κέντρου. Μ αυτό τον τρόπο επαναχρησιμοποιούν τα άδεια κτίρια χωρίς όμως να έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν τις συνθήκες.

Το κέντρο της Αθήνας δεν είναι πια αυτό που ήταν πριν μερικά χρόνια έμοιαζε να μπορεί στα εγκαταλειμμένα κτίρια και στις στοές του να φιλοξενήσει εκείνους και εκείνες (εκτοπισμένους αστικούς νομάδες)που έφταναν ως εδώ. Τώρα οι αντιθέσεις

⁵Guattari Felix, Les trois ecologies, Galilee, Paris,1991

⁶ Bookchin, Murray. The Philosophy of Social Ecology: Essays on Dialectical Naturalism. Montreal: Black Rose Books, 1996.

έχουν οξυνθεί, το κέντρο τείνει να είναι αφιλόξενο, σχεδόν βίαιο, με το φόβο και τρόπο απλωμένο στα πρόσωπα των ανθρώπων.⁷

Τα όρια είναι σαφή και ισχυρά φαίνεται δύσκολη η διάρρηξη τους. Η χαρτογράφηση της πόλης βασίζεται σε μεγάλο μέρος σε σαφείς διαχωρισμούς που για την ώρα φαίνονται αξεπέραστοι. Τα γεγονότα του Δεκέμβρη ενέτειναν αυτή τη συνθήκη. και οι μάχες της πόλης δεν είναι δυνατόν να αποφευχθούν στην Αθήνα.

Οι συγκρούσεις της πόλης

Στην περιοχή κάτω από την Ομόνοια ζουν Αφρικανοί, Πακιστανοί, Αφγανοί, και από πολλούς άλλους, (πάνω από 200) τόπους κυρίως είναι εκείνοι που έρχονται από μέρη που έχουν πολέμους και σκληρή φτώχεια. Εδώ ζουν σε άθλιες συνθήκες, και να μην το ξέρεις το καταλαβαίνεις, από τον τρόπο που είναι ντυμένοι και από το βλέμμα τους, έχει κάτι από άγριο ζώο που δεν βρίσκεται σε καλή συνθήκη. Πολλοί πλένονται στις δημόσιες βρύσες ποτίσματος ξέροντας τις ώρες που οι υπάλληλοι του δήμου τις ανοίγουν. Είναι σαν να ζητούν τροφή κάθε είδους, φαίνονται έτοιμοι να πάρουν ότι βρίσκουν. Πολλοί ουρούνε στις γωνίες γιατί δεν έχουν τουαλέτα και άλλοι κοιμούνται κάτω από νάιλον και εφημερίδες, πολλοί μένουν όλοι μαζί σε ένα δωμάτιο πληρώνοντας 5 ευρώ τη βραδιά και ψάχνουν φαγητό στα σκουπίδια. Συχνά δεν υπάρχει ούτε τουαλέτα ούτε νερό στον χώρο που κοιμούνται. Λένε ιστορίες για τις τσάντες που κλέβουνε, για αυτοκίνητα που σπάνε τα τζάμια για να τα κλέψουνε, για τα μαγαζιά που ανοίγουνε. Κλέβουνε ότι μπορούνε. Μόλις βραδιάσει είναι επικίνδυνα στα στενά του Ψυρρή και στο Μεταξουργείο. Πολλές μέρες δεν έχουν τι να φάνε η που να κοιμηθούν. Η έλλειψη τροφής ξυπνά άγρια ένστικτα. Ψάχνουν για τη τροφή τους με κάθε μέσο, κλέβοντας κινητά, τσάντες, η κάποια καταστήματα στη γύρα. Πολλοί Αφρικανοί πωλούν στο δρόμο διάφορα εμπορεύματα κυρίως τσάντες, ενδύματα, αφρικανικά γλυπτά κα. Συχνά αυτά τα προμηθεύονται από κινέζους εμπόρους. Είναι συνεχές το κυνήγι από την αστυνομία δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που καθώς τρέχουν χτυπούν, συχνά συλλαμβάνονται.

Η αστυνομία τους κυνηγάει όλο και περισσότερο. Η Αγγλίδα γυναίκα που συνάντησα στο δρόμο (7-5-2010) μου είπε: Δεν καταλαβαίνω γιατί τους κυνηγάνε με τόσο μίσος. Το μόνο έγκλημα είναι ότι πουλάνε δυο τρία πράγματα στο δρόμο.

Οι νιγηριανές πόρνες τριγυρνούνε τις νύχτες στα στενά γύρω από τη Σωκράτους. Πολλές είναι 15-16 χρονών.

Οι κάτοικοι του Μεταξουργείου λένε: (Γιώργος 17-3-2010) «Στην γειτονιά υπάρχουν συμμορίες που σπάνε αμάξια, κλέβουν τσάντες. Σε πολλά εγκαταλειμμένα μένουν ξένοι. Το πρόβλημα είναι ότι μόλις νυχτώσει φοβάσαι να περπατήσεις στο δρόμο. Το κράτος ποτέ δεν έκανε και δεν θα κάνει κάτι εδώ Ο ιδιοκτήτης Ρέντα σε κατάσταση της Μ. Αλεξάνδρου είναι αιγύπτιος μας λέει οτι έλληνες και ξένοι ψωνίζουν στο μαγαζί του, δεν έχει πρόβλημα ονομάζεται η «Αγάπη» υπάρχει 10 χρόνια, στο κατάστημα ψωνίζουν αιγύπτιοι, σύριοι, πακιστανοί, έλληνες ...»

Στο δρόμο στο Μεταξουργείο ο Ολμά Αλή από το Πακιστάν μας είπε: «Δεν έχω να φάω, πεινάω, από το μαγαζί (καφέ στο Μεταξουργείο) μου δίνουν ρούχα...»

Στη συζήτηση στο κατάστημα ψιλικών(Μεταξουργείο) ο ιδιοκτήτης τόνισε :

«Δεν έχουν λείψει τα αρνητικά τα ναρκωτικά, οι κλεψιές. Οι οίκοι ανοχής ήταν πάντα εδώ και στην Αχιλλέως και στη Λεωνίδου. Μ'αρέσει στη γειτονιά μου αλλά είναι η πρώτη γειτονιά στο κατέβασμα από την Ομόνοια και συσσωρεύει όλα τα προβλήματα. Έχει τις μεγαλύτερες δυσκολίες. Στο μαγαζί ψωνίζουν άνθρωποι από πολλά μέρη. Οι κινέζοι αγοράζουνε τσιγάρα μπύρες οι κούρδοι, οι πακιστανοί, οι αιγύπτιοι, πράγματα φτηνά για διατροφή. Από Βουλγαρία και Πολωνία ψωνίζουν όπως ο έλληνας οικογενειάρχης.»

Η περιοχή αποτελεί ένα όριο.

⁷Μπορεί κανείς να βοηθήσει την Αθήνα; LIFO, no 233

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΕΤΑΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΚΤΙΡΙΑ ΚΛΕΙΣΤΑ ΜΑΓΑΖΙΑ ΠΟΥ ΥΠΟΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΠΟΛΛΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΠΡΕΖΟΝΙΑ ΞΑΠΛΩΜΕΝΑ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΠΟΛΛΑ ΧΑΡΤΟΚΟΥΤΑ ΑΙΣΘΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΜΙΑ ΜΑΖΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΝΑ ΠΟΛΛΟΙ ΨΑΧΝΟΥΝ ΣΤΑ ΧΑΡΤΟΚΟΥΤΑ.

Οι αστικοί νομάδες εκτοπισμένοι στο κέντρο της πόλης αποτελούν ένα πλήθος.⁸

Απουσιάζει τελείως μία δημόσια πολιτική υποδοχής. Τα νομικά ζητήματα της νόμιμης παραμονής των μεταναστών στην Ελλάδα, το άσυλο για τους πρόσφυγες της ύπαρξης ξενώνων φιλοξενίας, απαιτούν άμεση λύση, και προηγούνται οποιασδήποτε πολεοδομικής επέμβασης. Το ζήτημα των χωρίς χαρτιά δεν αντιμετωπίζεται. Το ζήτημα του ασύλου το οποίο δίδεται σε ελάχιστους-ες, είναι ζητήματα που ευνοούν τις συγκρούσεις και οξύνουν τις αντιθέσεις.

Το σύνορο, το όριο ακολουθεί παντού τον μετανάστη, κατακερματίζει και διαχωρίζει τη ζωή του. Ο πολλαπλασιασμός των συνόρων παρατηρείται έντονα, στην Αθήνα, υπάρχει έντονη περιθωριοποίηση και απόρριψη που εκφράζεται με άκρατη εκμετάλλευση ανθρώπων χωρίς χαρτιά, που είναι η προετοιμασία εκμετάλλευσης για αυτό που θα ακολουθήσει στις ευρωπαϊκές χώρες. Παρατηρείται επίσης μια διάκριση των λευκών πληθυσμών της μετανάστευσης από τους σκούρους.

Τα σύνορα που θα διασχίσει θα αναπαραχθούν στο ταξίδι του.

Οι χώροι τέχνης

Χώροι όπως το θέατρο Άτις (Μεταξουργείο) η το Θησείο(Ψυρρή) βρίσκονται ενταγμένοι εδώ καθώς το έργο συνήθως έχει σχέση με το έξω, πολλές φορές το έξω λειτουργεί ως μια μεταφορά, οι θεατές έτσι βιώνουν το θέατρο του μέσα και του έξω. Η Ταινιοθήκη της Ελλάδος αποτελεί μια σύγχρονη συνθήκη καλά προσαρμοσμένη στην τοποθεσία (Γκάζι Ιερά Οδός). Καθώς νέος κόσμος έρχεται σχεδόν καθημερινά Ο χώρος του BIOS επίσης καθώς φιλοξενεί την πρωτοπορία της τέχνης και οι δραστηριότητες του σχετίζονται με τον αστικό χώρο. Είναι ένας εναλλακτικός χώρος πολιτισμού που είναι ενταγμένος στην περιοχή(Μεταξουργείο).

Το Εθνικό Θέατρο φαίνεται μετέωρο, τεράστιο, ανακαινισμένο στο κέντρο του προβλήματος. Είναι ένα μεγαλοπρεπές κτίριο αυστηρά οριοθετημένο. Γύρω από αυτό έμποροι ναρκωτικών, χρήστες. « *Περπατώντας προς τα εκεί από τη Ομόνοια και κάτω είχατε την αίσθηση κόλασης, ξένοι παντού κάτι περίμεναν, πολύ αστυνομία, συλλήψεις στους πλαϊνούς δρόμους, άνθρωποι πηγαινοερχόντουσαν ήταν κυρίως άνδρες πακιστανοί, αφρικανοί . Μέσα όταν καθίσαμε στο φουαγιέ πριν τα συνέντευξη ήταν σαν όαση. Τους ξένους τους βλέπαμε από το παράθυρο .Το γραφείο του διευθυντή του Εθνικού ήταν στην πίσω πλευρά . Στην είσοδο υπήρχε φύλαξη. Είναι έντονη η αντίθεση ενός μεγαλοπρεπούς χώρου, σημαντικής αρχιτεκτονικής σε σχέση με τον περίγυρο.*

« *Η κατάσταση είναι μια κόλαση εδώ γύρω επιδεινώνεται σταθερά και παίρνει διάφορες διαστάσεις. Μιλάμε για παράνομες δραστηριότητες εμπόριο ναρκωτικών έχουν εδραιωθεί στην είσοδο του εθνικού θεάτρου οι αστυνομικοί περνούν μια βόλτα αλλά μετά η χρήση γίνεται παντού Πρώτα πρέπει να λυθούν τα ζητήματα που υπάρχουν, εγκληματικότητα ναρκωτικά και μετά να παρέμβουμε . Τώρα δεν μπορεί να γίνει τίποτα.» (Πέμπτη 15 Απριλίου 2.30)*

Οι γκαλερί είναι αποκομμένοι χώροι σε μοναδικά κτίρια που προσφέρουν άνεση και έμπνευση. Οι ιδιοκτήτες τους εκφράζουν ριζοσπαστικές απόψεις, η επιλογή τους για το κέντρο έγινε μέσα από αυτές τις απόψεις.

⁸Το να είσαι ξένος, δηλαδή να μην αισθάνεσαι σπίτι σου, είναι σήμερα κοινή συνθήκη για πολλούς, συνθήκη αναπόφευκτη και συμμεριζόμενη.σελ.34, Virno Paolo, Grammatica della moltitudine, Università della Calabria,Italia,2001. Γραμματική του πλήθους για μια ανάλυση των σύγχρονων μορφών ζωής, Αθήνα, Αλεξάνδρεια-Οδυσσεάς, 2007

Όπως μας λέει ιδιοκτήτης γκαλερί στην περιοχή(οδός Αθηνάς):«Αυτό που έχει συμβεί είναι το Remap... Είναι η μόνη περίπτωση που συνεργάστηκαν οι καλλιτέχνες με επενδυτές. Αυτό που έκανε ο επενδυτής ήταν να εκμεταλλευτεί τους καλλιτέχνες και την τέχνη και να διώξει τους κατοίκους: Τους πήρε τις κατοικίες φτηνά, έβαλε την τέχνη μέσα για να αναβαθμίσει την περιοχή. Χρησιμοποίησε δηλαδή την τέχνη ως προκάλυμμα για να μπορέσει να διώξει τους μετανάστες που είχαν κάνει τις καταλήψεις κτηρίων για να βάλει μέσα την τέχνη. Βέβαια εκμεταλλεύτηκε και τους ιδιοκτήτες αφού αγόρασε πολύ φτηνά τις ιδιοκτησίες τους. Οι επιχειρήσεις εκκαθάρισης του κέντρου είναι αναποτελεσματικές: Καθαρίζεις την μία περιοχή και μεταφέρονται δίπλα. Είδαμε ότι από Βάθης πήγαν Ομόνοια και μετά Μεταξουργείο. Ουσιαστικά το κέντρο υποβαθμίζεται. Η μόνη λύση είναι η αντιμετώπιση της παραβατικότητας...»

Από τη γκαλερί Breeder που βρίσκεται στην καρδιά του Μεταξουργείου, στο δρόμο που βρίσκονται οι οίκοι ανοχής, στην οδό Ιάσωνος, οι δύο ιδιοκτήτες της μας είπαν:- «Εμείς θέλουμε να μείνουν τα μπουρδέλα: είναι ασφάλεια, υπάρχει κινητικότητα 24 ώρες το 24ωρο. Με τα κορίτσια τα πάμε μια χαρά. Τρώμε μαζί στην κυρία Βούλα (το καφενείο της Αρτας).Πότε εμείς δεν είχαμε πρόβλημα στην Ιάσωνος. Είναι φιλήσυχη η γειτονιά εδώ. Κουρεύομαι σε έναν Αφγανό στη γειτονιά που μου έχει πει την ιστορία της ζωής του. Ο ίδιος έχει μιξ πελατολόγιο, και ο ίδιος έχει ενσωματωθεί πια στην ελληνική κοινωνία. Τα προβλήματα είναι πολύ συγκεκριμένα για μας πχ. να μην μυρίζει κατουρητό. Αν φύγουν τα μπουρδέλα, ο δρόμος θα γίνει Ψυρρή, οπότε όλα τα μαγαζιά θα καταστρέψουν την ατμόσφαιρα, είναι πιο επικίνδυνο αν γίνουν εστιατόρια. Όλα τα μπουρδέλα είναι παράνομα και οι ιδιοκτήτες τους δεν μπορούν να είναι μέσα αν είναι μικρότεροι από 60 χρονών οπότε κάθονται στην κυρία Βούλα και πίνουν καφέδες...»

Ο χώρος KunstHull είναι ένας χώρος στην οδό Κεραμεικού, ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής καθώς αποτελεί ένα σύνολο κατοικιών με εσωτερική αυλή και με καταστήματα στο ισόγειο, ένα από τα καταστήματα λειτουργεί ακόμη. Τα έργα στους χώρους αναπνέουν αρμονικά και οι ξένοι καλλιτέχνες ευχαριστημένοι κάθονται στον εξωτερικό χώρο, βολτάρουν ανάμεσα στα έργα. Από τα παράθυρα παρατηρεί κανείς την πόλη τις πολυκατοικίες με τα απλωμένα ρούχα των μεταναστών, σε ένα μπαλκόνι ακούγεται μια κινέζα που φωνάζει, παράθυρα μισόκλειστα τριγύρω μια ατμόσφαιρα φτώχειας αλλά και ζωής, μετά από λίγο ακούγονται αραβικά, στη γειτονιά μένουν άνθρωποι από πολλά διαφορετικά μέρη και αυτό δίνει μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα και ο χώρος αυτός σ αυτό το μεσοδιάστημα που βρίσκεται, με τους χρωματιστούς τοίχους και τους πεσμένους σοβάδες αποτελεί ο ίδιος ένα έργο τέχνης που ταιριάζει απόλυτα με το γύρω. Παραφωνία αποτελεί ο ιδιωτικός αστυνομικός στη είσοδο. Όπως μας λέει η επιμελήτρια της έκθεσης αναγκαστήκαμε να βάλουμε ιδιωτική αστυνομία, καθώς η γειτονιά έχει πολλά προβλήματα, κλέβουν, μπαίνουν μέσα και κλέβουν, έκλεψαν αυτούς που ήλθαν στα εγκαίνια μόλις πήγαν παρακάτω. Άραγε ο χώρος δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει διαφορετικά;

Οι πρόσφατα εγκατεστημένοι μεσοαστοί μοιάζουν εγκλωβισμένοι στο κέντρο.

Κατασκευάζονται κατοικίες που απευθύνονται σε υψηλά εισοδήματα και οξύνουν αντί να αμβλύνουν το πρόβλημα καθώς η αντίθεση γίνεται ακόμη πιο έντονη. Κατασκευάζονται κυρίως στο Μεταξουργείο (κτίριο ΓΕΚ) και στο Γκαζι (lofts), γίνονται επίσης ανακαινίσεις νεοκλασικών κτιρίων ή παλαιών βιοτεχνικών κτιρίων. Οι κάτοικοι φοβούνται να περπατήσουν. Αναπτύσσεται η σύγχρονη ψύχωση με την προσωπική ασφάλεια και την κοινωνική απομόνωση. Αναπτύσσεται ρευστός φόβος⁹. Οι δημόσιοι φορείς δεν συντονίζονται μεταξύ τους, δεν υπάρχει κοινή πολιτική. Η αστυνόμευση έχει αυξηθεί σημαντικά αλλά δεν καταφέρνει κάτι σπουδαίο. «Οι επιχειρήσεις εκκαθάρισης» του κέντρου δεν είναι αποτελεσματικές: Καθαρίζεται η

⁹Το φάντασμα της τρωτότητας πλανιέται πάνω από τον «αρνητικά παγκοσμιοποιημένο» πλανήτη. Όλοι βρισκόμαστε σε κίνδυνο, και καθένας μας είναι επικίνδυνος για τον άλλο, σελ. 131, Bauman Zigmud, Ρευστός φόβος, Αθήνα, Πολύτροπον, 2007

μία περιοχή και τα προβλήματα μεταφέρονται δίπλα. Είδαμε ότι από Βάθης πήγαν Ομόνοια και μετά Μεταξουργείο. Ουσιαστικά το κέντρο υποβαθμίζεται. Η μόνη λύση είναι η αντιμετώπιση των ζητημάτων.

Οι αντιθέσεις

Αυτή η συνθήκη μετασχηματισμού καθιστά αναπόφευκτη τη σύγκρουση με το διαφορετικό, καθώς οι χρήστες είναι διαφορετικοί με σύνθετες ζωές και καταθέτουν στον χώρο τις προσωπικές τους διαφορετικές πεποιθήσεις. Από τη διαπραγμάτευση του προσωπικού με το κοινωνικό, του ατομικού με το συλλογικό, αναδύεται ο κοινωνικός χώρος.

Το πλήθος

Η Αθήνα ως μητρόπολη κατοικείται από το πλήθος, το πλήθος¹⁰ ορίζεται από το ότι δεν αισθάνομαι σπίτι μου, όπου κι αν βρίσκομαι, από το ανοίκειο πρόκειται για μια έννοια χωρίς ιστορία χαρακτηριστικά της αποτελούν οι κοινοί τόποι και η αφηρημένη διάνοια, που εκφράζεται μέσα από μια μη κρατική δημόσια σφαίρα. Το πλήθος έρχεται σε αντίθεση με την έννοια του κράτους και της κοινότητας με την σημασία που έως τώρα γνωρίζαμε. Η κατάσταση στο κέντρο της Αθήνας εκφράζει περισσότερο από ποτέ την έννοια του πλήθους, καθώς διαφορετικές εθνότητες κατοικούν με διαφορετικούς από το σύνηθες τρόπους το κέντρο της πόλης. Και οι έλληνες που κατοίκησαν πρόσφατα το κέντρο δεν είναι οι συνηθισμένες οικογένειες αλλά διαφορετικά σχήματα. Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι το κέντρο της Αθήνας κατοικείται από άλλες μορφές συγκατοίκησης σε χώρους που ήταν πρώην γραφεία η εργαστήρια η παλιά νεοκλασικά κτίρια η πολυκατοικίες (Μεταξουργείο). Απαιτούνται νέες προτάσεις και νέα μεθοδολογία ως προς την ερμηνεία των χώρων της πόλης. Η έννοια της κοινότητας μετασχηματίζεται καθώς δεν εκφράζει πλέον μια γειτονιά η μία εθνότητα. Η έννοια του πλήθους συνδέεται με τη μεταφορτική εξαρτημένη εργασία και περιέχει την κρίση του κράτους ως μοντέλο πολιτικής ενότητας. Το πλήθος αντανάκλα τη κρίση της κοινωνίας και της εργασίας τη διαιώνιση της μισθωτής εργασίας σε προσωρινές η ευέλικτες μορφές. «το ζητούμενο για το πλήθος δεν είναι να πάρει την εξουσία, να οικοδομήσει ένα καινούριο κράτος ένα καινούριο μονοπώλιο, αλλά να υπερασπιστεί αυτή την εμπειρία ως «επίκεντρο πολιτικής πράξης» «να υπερασπίσει πολλαπλές εμπειρίες μορφές μη αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, ήθη και έθιμα μη κρατικά.»¹¹

Η έννοια του πλήθους εμφανίζεται σ όλη της την ένταση στην Αθήνα το Δεκέμβρη του 2008 με τις διαδηλώσεις μετά τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου και τα γεγονότα του Δεκέμβρη. Επρόκειτο για μια αστική εξέγερση που προκλήθηκε από ένα συγκεκριμένο γεγονός και εκφράστηκε ως διαμαρτυρία του πλήθους στο κέντρο της Αθήνας. Της εξέγερσης αυτής ακολούθησαν και άλλα συμβάντα που αφορούσαν τη δημόσια σφαίρα όπως η κατάληψη της Λυρικής, το πάρκο στα Εξάρχεια, το πάρκο Κύπρου και Πατησίων.

Η μελέτη έχει ως αφετηρία την έννοια του πλήθους, ότι το πλήθος κατοικεί το κέντρο της Αθήνας σε μετασχηματιζόμενες δομές κατοίκησης. Η μελέτη χρησιμοποιεί ως εργαλεία την επιτόπια έρευνα, την έρευνα στον τύπο, την έρευνα σε φορείς και στο πως αντιμετωπίζουν αυτή την νέα ρευστή κατοίκηση του κέντρου, την έρευνα στους χώρους τέχνης, τις συνεντεύξεις με τους ιδιοκτήτες των χώρων τέχνης και με κατοίκους των περιοχών, τις χαρτογραφήσεις . Η μελέτη επιδιώκει να απαντήσει στο

¹⁰ Η απουσία ουσιαστικής κοινότητας και συναφών «ιδιαίτερων τόπων» κάνει τη ζωή του ξένου, « το δεν αισθάνομαι σπίτι μου» τον ξενικό βίο εμπειρίες αναπόφευκτες και διαρκείς. Σελ.35 μορφές τρόμου και προστασίας, Virno Paolo, Grammatica della moltitudine, Universita della Calabria, Italia, 2001.

Γραμματική του πλήθους για μια ανάλυση των σύγχρονων μορφών ζωής, Αθήνα, Αλεξάνδρεια-Οδυσσεάς, 2007

¹¹ Σελ.42 του ιδίου

πως η τέχνη μπορεί να συμβάλει σε αυτή τη μετασχηματιζόμενη ρευστή συνθήκη της πόλης.

Το πλήθος έχει πολλές ιδιομορφίες ως έννοια καθώς πολύ δύσκολα μπορεί να μετρηθεί. Έτσι δεν γνωρίζουμε πόσοι-ες κατοικούν το κέντρο της Αθήνας καθώς πρόκειται για έναν ρευστό αριθμό ανθρώπων που χαρακτηρίζεται από την μετακίνηση και τον μετασχηματισμό.

Η μελέτη διερευνά πως οι σύγχρονες καλλιτεχνικές πρακτικές μπορούν να συμβάλλουν σ αυτές τις συνθήκες του πλήθους.

Εγκατάλειψη-Κενά

Περισσότερα από 500 κτήρια στο κέντρο της Αθήνας είναι εγκαταλελειμμένα. Στο Μεταξουργείο έχουν καταγραφεί 211 εγκαταλελειμμένα κτίρια και 110 στον Ψυρρή (μελέτη Νομαρχίας Αθηνών). Η εγκατάλειψη προήλθε από την εγκατάλειψη των παραγωγικών διαδικασιών του κέντρου δηλαδή από το πέρασμα στη μεταφορντική πόλη.

Η εγκατάλειψη ευνόησε την αγορά ακινήτων από επενδυτές σε χαμηλές τιμές Μεταξουργείο Ψυρρή, πλατεία Θεάτρου, καθώς και την εγκατάσταση κέντρων διασκέδασης που μετέτρεπαν εγκαταλελειμμένους χώρους σε κέντρα διασκέδασης με ελάχιστο κόστος εισάγοντας ως μόδα το εγκαταλελειμμένο τοπίο.

Τα εγκαταλελειμμένα κτίρια από το 1990 έγιναν οι χώροι φιλοξενίας του πλήθους (άνθρωποι που αισθάνονται ανοίκεια, ξένοι)σ αυτούς συμπεριλαμβάνονται οι αστικοί νομάδες εκτοπισμένοι, οι άνεργοι, οι πρωτοποριακοί καλλιτέχνες και ολοένα έρχονται να προστεθούν νέα κοινωνικά στρώματα. Ουσιαστικά δηλαδή ήταν αυτοί που συντήρησαν αυτό το κτιριακό απόθεμα της πόλης. Τα κενά της πόλης έγιναν τα καταφύγια του πλήθους. Καθώς η άστεγοι αυξήθηκαν και δεν υπήρχε καμία μέριμνα για την προσωρινή φιλοξενία αυξήθηκαν οι προσωρινοί κάτοικοι των εγκαταλελειμμένων η ημειγκαταλελειμμένων κτιρίων του κέντρου..

Οι επιχειρήσεις της αστυνομίας ξεκίνησαν από την άνοιξη 2009,οι εξώσεις των προσωρινών κατοίκων των εγκαταλελειμμένων κτιρίων(παλιό Εφετείο, άλλα κτίρια στη Σωκράτους, Βερανζέρου, οι επαναπροωθήσεις και απομάκρυνση των ξένων σε ειδικούς χώρους υποδοχής. Το κτίριο του παλαιού Εφετείου στην οδό Σωκράτους μετά επιχείρηση εκκένωσης έχει σφραγιστεί καθώς και πολλά άλλα κτίρια στη Βερανζέρου στην Αγ. Κωσταντίνου στη Βίκτωρος Ουγκώ, Επίσης κτίρια στην οδό Δεληγιάννη, που είχαν καταληφθεί έχουν σφραγιστεί με λουκέτα. Μια νέα μετακίνηση δημιουργείται μέσα στην πόλη. Προς το παλαιό κτίριο του ΙΚΑ στη Πειραιώς και τη πλατεία Κουμουνοδούρου όπως και το λοφάκι στον πεζόδρομο της Ερμού που είναι γεμάτη χαρτόκουτα.

Επανέρχεται η έννοια του κενού¹² και η σημασία της καθώς το κέντρο θα μπορούσε να οριστεί ολόκληρο ως ένα κενό.

Η διάρρηξη των ορίων μέσα από τις καλλιτεχνικές πρακτικές

Οι σύνθετες πρακτικές, εκείνες που συνδυάζουν μια σύνθετη αντιμετώπιση **διάρρηξης των ορίων** μπορούν να παράσχουν εργαλεία και κριτικές μεθόδους για να προσεγγίσουν αυτό το οποίο πάει πέρα από την αυστηρή διαχείριση, προκειμένου να αποκαλύψουν τον σύνθετο χαρακτήρα του χώρου, μπορούν να αποτελέσουν τα εργαλεία εκείνα που θα αντιμετωπίσουν τις ακατάστατες, σύνθετες ζωές των κατοίκων και την συνθήκη του πλήθους.

Συμβολικές πρακτικές είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν εκεί που συναντιούνται η δημιουργούνται νέες κοινότητες στο δρόμο, στις πλατείες, στα κενά, στα καταστήματα ψιλικών, στην λαϊκή. Έχει σημασία η δυναμική της διάρρηξης των ορίων. Η τέχνη ως λανθάνουσα δραστηριότητα έχει αυτή τη δυναμική. Αν και η ίδια

¹² Αστικό Κενό Urban Void, επιμ. ομάδα Αστικό Κενό, Αθήνα, Futura,2007

η τέχνη στην περιοχή εμφανίζεται αποκομμένη(γκαλερί), σύγχρονες καλλιτεχνικές πρακτικές μπορούν να εφαρμοστούν. Οι πρακτικές αυτές μπορούν να οδηγήσουν σε σύνθετες προτάσεις για την περιοχή που εμπεριέχουν την κοινωνική οικολογία. και τη χωρική δικαιοσύνη, να φέρουν κοντά τις κοινότητες και να δημιουργήσουν νέες καθώς και να κάνουν ορατές και αναγνώσιμες τις κοινωνικές διεργασίες όλων των ειδών αποκαθιστώντας μια ισορροπία στο φορτισμένο από νοήματα χώρο. Η τέχνη μπορεί να θεωρηθεί ως ένας τρόπος για να αυξηθεί η ικανότητα για την αντίληψη και την αγάπη ένας τρόπος για να εξελίσσεται η κοινωνία μέσα από την αίσθηση. Η τέχνη χρεώνεται με τη δημιουργία νέων κόσμων και νέων μορφών ζωής. Η τέχνη είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να έλθουν οι αλλαγές.¹³ Η τέχνη μπορεί να διαμορφώσει εφήμερα νέες κοινότητες πέρα από τα έθνη και να δώσει τόπο και ανήκειν σε «αυτούς-ες που δεν αισθάνονται σπίτι τους»¹⁴.

Όσον αφορά το χώρο η μελέτη προσπαθεί να απαντήσει : 1. Στις δυνατότητες αλληλεπίδρασης που αναπτύσσονται στο αστικό τοπίο της Αθήνας, 2. Στη χρήση του χώρου από την ανθρωπογεωγραφία κάθε περιοχής, 3.Τις μεταβολές που η παραβατικότητα έφερε στις περιοχές, 4. Πως επιδρά ο χρόνος, η ιστορία, οι αναμνήσεις, 5. Τη σχέση των κατοίκων με τον αστικό χώρο.

Το νέο αυτό αστικό τοπίο αποτελεί την ύλη της αρχιτεκτονικής και της τέχνης.. Κι ως μοιάζει με κινούμενη άμμος καθώς εμπεριέχει πολλαπλά αλληλεπιδρώντα μορφώματα, πρωτόγνωρα που η μελέτη επιδιώκει να τα κάνει όσο το δυνατόν φανερά.

Χάρτης1: Αόρατη πόλη ονομάζεται η περιοχή στην οποία κατοικούν κυρίως σε συνθήκες ανείπωτες οι εκτοπισμένοι αστικοί νομάδες. Από κει εξαπλώνονται στις

¹³Grosz Elizabeth, Chaos, Territory, Art: Deleuze and the framing of the earth, Columbia University, Cloth, 2008

¹⁴Migratory homes πρόκειται για δύο συλλογικά projects που σχετίζονται με τις έννοιες home /land σε συνθήκες εκτοπισμού, προσωρινότητας και αποεδαφοποίησης που δημιουργούνται πέρα από τα εθνικά σύνορα στις διασπορικές κοινότητες και απαντούν στα ερωτήματα εάν μπορούν να χαθούν οι ταυτότητες και να δημιουργηθούν εφήμερες συλλογικές κοινότητες-κοινωνίες κατά τη διάρκεια της δημιουργίας ενός εφήμερου συλλογικού σπιτιού/land. Πως μπορούν οι χώροι αυτοί που δημιουργούνται να λειτουργήσουν ως μικρόκοσμοι για ένα νέο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Το πρώτο το «Ανοιχτό Σπίτι» (Jilly Traganou, Lldya Matteus, Eleni Tzirtzilaki k.a.) εξερευνά τη φαντασιακή διάσταση της κατοίκησης και εστιάζει στην εμπειρία των γυναικών. Διερευνά τις μυθογραφίες της καθημερινότητας σε συνθήκες εκτοπισμού προσωρινότητας και αποεδαφοποίησης. Κατά την διάρκεια του εργαστηρίου που πραγματοποιήθηκε στον ανοιχτό χώρο του Βυζαντινού Μουσείου (Ιούνιος 2008 στα πλαίσια του Α-κτιστου στην Αθήνα δημιουργήθηκε μια κοινότητα-δίκτυο από γυναίκες διαφορετικής εθνικότητας, ηλικίας, επαγγέλματος που έχουν προσωπική εμπειρία αποεδαφοποίησης ή εκτοπισμού, είχαν όμως λίγες ή και καθόλου ευκαιρίες για ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ τους. Αυτή η κοινότητα-δίκτυο που δημιουργήθηκε πραγματοποίησε μια δράση συλλογικής κατοίκησης που περιελάμβανε μαγείρεμα με μπαχαρικά που οι γυναίκες είχαν φέρει μαζί τους, την κατασκευή ενός συλλογικού χάρτη με τις διαδρομές τους και τις ιστορίες τους, φαγητό και χορό.

Συγχρόνως στον χώρο αυτό παρουσιάστηκαν οι ιστορίες διαφορετικών γυναικών που ζουν στη Νέα Υόρκη, στο Βερολίνο και στην Αθήνα. Το δεύτερο προτζεκτ «Migratory tree» πραγματοποιήθηκε στο Jardino Parajiso στο Lower East Side στις 22 Ιουνίου 2010 και συμμετείχαν οι κάτοικοι κυρίως λατινοαμερικάνοι που ζουν χρόνια σ αυτή τη γειτονιά, και δεν μιλούν σχεδόν καθόλου αγγλικά, καθώς και πολλοί καλλιτέχνες, ακτιβιστές, και η ομάδα που εμπνεύστηκε και οργάνωσε τη δράση.

Περιελάμβανε υπό μορφή χορού τη φύτευση μιας ροδιάς, που η αρχική σκέψη ήταν να έλθει από την Ελλάδα, αλλά αυτό σήμαινε ότι θα έμενε στην каранτίνα για δύο χρόνια περιλάμβανε επίσης, τις ιστορίες των τα δένδρων και των φυτών του κήπου Parajiso και τις διαδρομές που διέσχισαν για να φτάσουν στο Parajiso, τις ιστορίες και τις διαδρομές των ανθρώπων, το πως ο κήπος τους κάνει να αισθάνονται περισσότερο όπως λένε «στο σπίτι τους στον κόσμο».Από την Αθήνα φέραμε σπόρους, δενδρολίβανο ,θυμάρι και άγρια μέντα καθώς και εικόνες και διηγήσεις από το πάρκινγκ πάρκο που χαρίσαμε στους κατοίκους του πάρκου Στις 22 Ιουνίου μαζί με τη φύτευση έγινε γιορτή με φαγητό και μουσική. Ο κήπος για ένα απόγευμα έγινε το κοινό σπίτι αυτών των διαφορετικών ανθρώπων και οι ταυτότητες αναμείχθηκαν.

γύρω περιοχές και διασκορπίζονται για τις δραστηριότητες που στο κείμενο περιγράφονται. Χαρακτηριστικό είναι ότι αυτή η πόλη των εκτοπισμένων αστικών νομάδων είναι μετακινούμενη. Οι περιοχές που περιλαμβάνονται στο χάρτη είναι : με γαλάζιο χρώμα περιοχή Ψυρρή, με χρώμα καφέ η περιοχή Μεταξουργείο - Κεραμεικός, με χρώμα γκρι η περιοχή Γκάτζι.

Ελένη Τζιρτζιλάκη

Απόψεις και μελέτες των φορέων για το ιστορικό κέντρο

Βουλή. Μόνιμη επιτροπή προστασίας περιβάλλοντος

Όπως αναφέρει η ειδική μόνιμη επιτροπή Προστασίας περιβάλλοντος (29 Μαρτίου 2010) στο θέμα Ανασυγκρότηση των πόλεων: Ένα σχέδιο για το ιστορικό κέντρο της Αθήνας «...στην περίπτωση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας τα πράγματα είναι περισσότερο περίπλοκα καθώς η υποβάθμιση που παρατηρείται, κυρίως από το 2004 και μετά, είναι ραγδαία και οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε μη αναστρέψιμες καταστάσεις. Ειδικότερα η υποβάθμιση αφορά στον παραμελημένο κτιριακό ιστό, στη δραματική έλλειψη ελεύθερων χώρων, στα υψηλά επίπεδα αέριας ρύπανσης και ηχορύπανσης, στην επικράτηση του ιδιωτικού χώρου έναντι του δημόσιου, στην υπερβολική συγκέντρωση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος («βιομηχανία διασκέδασης»), στην απομάκρυνση δημόσιων υπηρεσιών, στη μείωση της νόμιμης επιχειρηματικής δραστηριότητας και στην αύξηση του παρεμπορίου, στις αλλαγές χρήσεων γης που οδηγούν σε αισθητική και κοινωνική υποβάθμιση, στην αυξημένη συγκέντρωση μεταναστών χωρίς όμως τις αντίστοιχες υποδομές ή τα αναγκαία μέσα ενσωμάτωσης, στην αυξημένη παραβατικότητα, κ.α.»

Προτάσεις από την επιτροπή:

Δημιουργία περιοχών ή οδών «ονομασίας προέλευσης» με επιδοτούμενες χρήσεις ιδιαίτερου χαρακτήρα (γκαλερί, εκθεσιακοί χώροι, μικροί συνεδριακοί χώροι, μικρά ξενοδοχεία, καταστήματα πώλησης ειδών τέχνης, ειδών γενικότερου πολιτισμού, ειδών διακόσμησης, υγιεινής διατροφής, κ.λπ.). Στο πλαίσιο αυτό δρόμοι συνολικά ή μικρές περιοχές μπορούν να «ονομαστούν» ή να χαρακτηριστούν από μια συγκεκριμένη εμπορική χρήση (π.χ. Ευριπίδου, Αθηνάς, Βύσσης, Σοφοκλέους, Ερμού από Μοναστηράκι έως Αγίων Ασωμάτων, Ψυρρή, Μοναστηράκι, κ.ά.). Πολλαπλασιασμός υπαίθριων ανοικτών εκθέσεων τέχνης. Σταθερότητα στην επιλογή των χώρων (π.χ. Πλατεία Ομονοίας). Πριμοδότηση για την εγκατάσταση-λειτουργία χώρων τέχνης στο Ιστορικό Κέντρο.

Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων (ΕΑΧΑ ΑΕ), Μελέτη Α. Καρύδη (2002) για την περιοχή Γεράνι

Η Μελέτη Α. Καρύδη πραγματοποιήθηκε το 2002 «Μελέτη Αναγνώρισης και προτάσεις παρεμβάσεων για την περιοχή Εμπορικής Αγοράς Γερανίου» αφορά την περιοχή Γεράνι(Αθηνάς –Σοφοκλέους–Ευρυπίδου–Πειραιώς). Το γεράνι είναι ένα σύστημα άντλησης νερού από πηγάδια που παρέχουν νερό σε μικρό βάθος αναφέρεται στο χαρακτηριστικό της περιοχής, καθώς ήταν περιοχή πλούσια σε υπόγεια νερά πηγάδια δεξαμενές και αγωγούς.

Η μελέτη αρχικά αναφέρεται στην ιστορική σημασία της περιοχής. Ξεκινάει από την ελληνιστική περίοδο με οικήματα της ρωμαϊκής, της υστερορωμαϊκής περιόδου και της τουρκοκρατίας. Οι αρχαιότερες εποχές κληροδότησαν πατημένους δρόμους με

πολλά στρώματα ταφές και μέρη της αρχαίας οχύρωσης και των περιτειχισμάτων. Στην περιοχή υπήρξαν πολλά αρχαιολογικά ευρήματα:

Στην πλατεία Θεάτρου 6-8 γωνία (υστεροκλασσικού κτίσματος και τμήματα άλλων υστερορωμαϊκής περιόδου, με δάπεδο του 5^{ου} αιώνα μ Χ και γεωμετρικά σχέδια και κάτωθεν αυτού φρέαρ, και δεξαμενές).

Πλατεία Θεάτρου 15 και Διπλάρη. (τμήμα ρωμαϊκής οικίας). Αρμοδίου 16 λείψανα ελληνιστικού κτίσματος με αίθριο με βοτσαλωτό δάπεδο, Σοφοκλέους και Αιόλου, Σοφοκλέους 24, 41

Επί της οδού Ευρυπίδου πίσω από την ταβέρνα Κληματαριά βρίσκεται ο Αγ. Ιωάννης στην Κολώνα (μεταβυζαντινής εποχής) μονόκλιτη βασιλική με ενσωματωμένη κολώνα κορινθιακού ρυθμού, πιθανόν από ιερό του Ασκληπιού που βρισκόταν σε αυτή τη θέση.

- Το Μέγαρο της οδού Θεάτρου 4 (αποτελεί έργο του Βασίλη Τσαγρή) .
- Στην ευρύτερη περιοχή είχαν σχεδιαστεί οι Κήποι του λαού (διαδοχή πλατειών σε μεγάλη κεντρική σύνθεση) και είχε τοποθετηθεί ένα μεγάλο συγκρότημα Εμπορικής Αγοράς.
- Αρμοδίου 16 λείψανα ελληνιστικού κτίσματος με αίθριο με βοτσαλωτό δάπεδο.
- Σημαντική ήταν η παρουσία του Θεάτρου στην περιοχή, καθώς εδώ υπήρχε το πρώτο λίθινο θέατρο Αθηνών ή Μπούκουρα (1840-1898) που αντικαταστάθηκε από τη βιοτεχνική σχολή Αθηνών(Διπλάρειος σχολή).
- Το Ωδείο Αθηνών οικία Κ.Βλαχούτζη.
- Το Παλιό Δημαρχείο σχεδιασμένο από τον Κάλκο1872.

Έντονο χαρακτηριστικό της περιοχής είναι το εμπόριο μέσα από τη μετακίνηση Αρχικά ως εγκατάσταση επαρχιωτών εμπόρων, στην συνέχεια των προσφύγων από τη Μ. Ασία, και στη συνέχεια ως υπαίθρια δραστηριότητα των ξένων και ως κατοίκηση τους σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης.

Η μελέτη διαπιστώνει τη λειτουργία αγοράς τροφίμων καθώς και τον ανατολίτικο, αταξικό χαρακτήρα του παζαριού καθώς εκεί βρίσκονταν αρχικά έμποροι επαρχιώτες, στη συνέχεια πρόσφυγες από τη Μ.Ασία και σήμερα η «σύγχρονη πολυεθνική προσφυγιά που ανανεώνει» αυτή την παράδοση.

Η μελέτη ήδη διαπιστώνει τη στέγαση των ξένων στα κενά της περιοχής στους χώρους δηλαδή που άφησαν κενούς η έξοδος των επιχειρήσεων και της Αγοράς, τους οποίους όπως αναφέρει προσελκύει ο κόμβος επικοινωνίας και ανταλλαγών της Ομόνοιας καθώς και τη ζήτηση για χώρους καλλιτεχνικής παραγωγής κυρίως εκθέσεις «για τις δραστηριότητες αυτές επιλέγονται χώροι για λόγους χαμηλού ενοικίου απροσχημάτιστοι αυθεντικοί χώροι βιομηχανικής αισθητικής οι οποίοι όπως λέει «έχουν ανοχή ως προς την παρουσία χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων και ξένων σε μεγάλη πυκνότητα και κίνηση στο δημόσιο χώρο».

Η μελέτη αναφέρεται στη κατοικία με τη μορφή της επανάχρησης κενών επαγγελματικών χώρων στους ορόφους που έχουν εγκαταλειφθεί από τις παλαιότερες οικονομικές δραστηριότητες γραφεία και βιοτεχνικούς χώρους.

Αναφέρεται στην κατοικία ότι εμφανίζεται ως πρακτική εννοκίασης καταλυμάτων σε ξένους μετανάστες χαμηλού εισοδήματος. Αναφέρει επίσης ότι θέλει να θεωρηθεί ένα εργαλείο καθοδήγησης μιας ενδεχόμενης πολεοδομικής παρέμβασης καθώς η περιοχή αποτελεί ένα ανοιχτό βιβλίο της ιστορίας αναφέρεται στον κοινωνικά πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα της περιοχής την ενίσχυση των κοινωνικών ετεροτήτων και την αποφυγή των κοινωνικών αποκλεισμών

Νομαρχία, Μελέτη (2006)

Η μελέτη της Νομαρχίας, εκπονήθηκε το 2006, αφορά κυρίως στα εγκαταλελειμμένα κτίρια του κέντρου της Αθήνας, σε μια περιοχή εκτεινόμενη από του Ψυρρή έως την Πλατεία Βάθης και συμπεριλαμβάνοντας κατ' εξαίρεση μερικά κτίρια στο Παγκράτι. Ειδικότερα οι τα υπό μελέτη κτίρια εντοπίζονται στις περιοχές:

Ομόνοια, Γεράνι, Μεταξουργείο, Ψυρρή, Κεραμεικός, Κολωνός, Άγιος Παύλος, Μουσείο, Πλατεία Βάθης

Ως προς τη μεθοδολογία, έχουν οριστεί 5 κατηγορίες στις οποίες κάθε κτίριο κατατάσσεται. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται αφ' ενός οι κατηγορίες και αφ' ετέρου το πλήθος των καταγραφών ανά κατηγορία:

Κατηγορίες Κτιρίων:	Καταγραφές ανά Κατηγορία
1. Αλλοδαποί :	150
2. Εγκαταλελειμμένα – Ανθυγιεινές Εστίες:	351
3. Τοξικομανείς:	32
4. Οίκοι Ανοχής:	66
5. Διατηρητέα:	18
Σύνολο Καταγραφών:	617

Η πληροφορία κάθε κατηγορίας συγκεντρώνεται σε επιμέρους–με βάση αλφαβητική σειρά–αρχεία .docs, όπου σε κάθε κτίριο αντιστοιχούν: σελίδα συνολικά, 1 χάρτης (Πηγή: Microsoft Maps), 1 χάρτης δορυφορικός (ορθοφωτοχάρτης) 1 πρόσοψη (επίγεια φωτοληψία–όχι για όλα τα κτίρια) Διεύθυνση, Περιοχή, Οροφοί, Κατάσταση Κτιρίου (αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος/ ανθυγιεινή εστία κλπ) Είδος Στέγης. Δεδομένου ότι οι προαναφερθείσες περιοχές συνορεύουν και αποτελούν ένα ευρύτερο ιστορικό κέντρο της πόλης. Επιπλέον, δεδομένου ότι για κάθε κτίριο έχουμε τόσο φωτογραφικό υλικό όσο και επιτόπου δεδομένα, μπορεί να πει κανείς πως πρόκειται για μια προσπάθεια απεικόνισης των εν λόγω κτιρίων.

Η μελέτη της Νομαρχίας 2006 εντοπίζει εγκαταλελειμμένα κτίρια έχει μία μονομερή, προσέγγιση καθώς καταγράφει ζητήματα ευαίσθητα κοινωνικά χωρίς να έχει κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις, δεν λαμβάνει υπ όψη της την αστική γεωγραφία της πόλης, και δεν λαμβάνει υπ όψη ότι οι χρήσεις που καταγράφει μετακινούνται μέσα στη πόλη αλλά αντίθετα τις θεωρεί δεδομένες.

Η επιστολή Νομάρχη Αθηνών προς υπουργούς για τα προβλήματα στο κέντρο της Αθήνας, 30 Σεπτεμβρίου 2008, αναφέρεται στις περιοχές που περικλείονται από τους δρόμους Κωσταντινουπόλεως, Μεταξά-Νεοφύτου- Ηλείου-Μετσόβου-Μπουμπουλίνας-Στουρνάρα-Πατησίων-Αιόλου-Ευρυπίδου, Διπύλου Θερμοπυλών αναφέρεται σε 500 περίπου σημεία εγκαταλελειμμένα σπίτια-οίκους ανοχής – ξενοδοχεία-πολυκατοικίες που διαμένουν αλλοδαποί-στέκια τοξικομανών, 208 εγκαταλελειμμένα με μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας»σοβαρά υγειονομικά προβλήματα σε 140 οικήματα που στεγάζουν αλλοδαπούς και συστήνει οι φορείς να λειτουργήσουν άμεσα «ενιαία και αποτελεσματικά»

Βάση αυτής έγιναν οι εξώσεις από τα κτίρια (2009) και το κοινωνικό πρόβλημα εντάθηκε καθώς δεν υπήρξε κάποια πρόταση γι αυτούς και γι αυτές που έμειναν άστεγοι-ες. Οι «τοξικομανείς» και οι «αλλοδαποί» όπως του ονομάζει, μετακινήθηκαν μερικά οικοδομικά τετράγωνα.

Δήμος Αθηναίων

Οι υπηρεσίες του Δήμου που ασχολούνται με τα ζητήματα του κέντρου είναι πολλές και διασκορπισμένες. Δεν υπάρχει κεντρική πολιτική.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει εκπονήσει τις παρακάτω μελέτες, Δημητριάδης Ι.Δ. και Συνεργάτες, (1991). Πολυετομική μελέτη αναβάθμισης τμήματος της γειτονιάς Γκαζοχωριού της συνοικίας Ρουφ, των γειτονιών Χαμοστέρνας Αγ Αικατερίνης και τμήματος της γειτονιάς Καμπα της συνοικίας κάτω Πετραλώνων 30ου δημοτικού διαμερίσματος του δήμου Αθηναίων Θεόδωρος Πάνζαρης (1996).

Μεταξουργείο- Μελέτη Αναβάθμισης, Εταιρεία Μελετών Περιβάλλοντος, ΕΠΕ

Οι υπάρχουσες δομές που ήδη υπάρχουν από τον Δήμο είναι το κοινωνικό φαρμακείο, το κοινωνικό παντοπωλείο, το κέντρο σίτισης Αστέγων, η «Αθηναϊκή Αγορά» για δωρεάν παροχή σε απόρους φαρμάκων, φαγητού, ειδών ένδυσης - υπόδησης, οικιακού εξοπλισμού., οι χώροι αυτοί δεν καλύπτουν τις ανάγκες.

Αυτό που προέκυψε από την επιτόπια έρευνα είναι ότι οι υποδομές είναι μίζερες και εξ αρχής αντιμετωπίζουν αυτούς που εξυπηρετούν ως περιθωριοποιημένους εντεινώντας τους το πρόβλημα. Το Κέντρο Σίτισης Αστέγων εξυπηρετεί τις ανάγκες σίτισης όλης της Αθήνας, στην οδό Σοφοκλέους δημιουργείται πρόβλημα συνωστισμού, εμπορίας ουσιών έξω από το κέντρο και γενικότερα μια καταθλιπτική συνθήκη.. Δεν υπάρχει αξιοπρεπής σίτιση και στέγαση από τις υπηρεσίες του Δήμου για τα περιθωριοποιημένα κομμάτια της κοινωνίας. Η «κοινωνική πολιτική» της Ελλάδας είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

Νομοθετικά σημαντικό είναι το διάταγμα για την δυνατότητα για άσκηση κοινωνικής πολιτικής υπέρ των ευπαθών και αδύναμων πολιτών της Αθήνας έδωσε στον δήμο Προεδρικό Διάταγμα, που εκδόθηκε στις 26 Απριλίου 2010. Στόχος απ ότι λέει ο Δήμος σε ανακοινώσεις του είναι «με το Π.Δ., με το οποίο για πρώτη φορά θεσπίζονται όλες οι κοινωνικές δομές που είτε ήδη ισχύουν είτε πρόκειται να υλοποιηθούν από τον δήμο της Αθήνας, είναι να δημιουργηθεί μια ομπρέλα προστασίας για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού. Σύμφωνα με το Διάταγμα, συνιστάται στον Δήμο Αθηναίων το Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης, το οποίο προσφέρει σειρά υπηρεσιών, ο δήμος έχει τη δυνατότητα-νομικά-να μισθώνει ακίνητα για στέγαση αναξιοπαθούντων ατόμων και να δημιουργεί ξενώνες αστέγων ν(Καθημερινή 10 Οκτωβρίου 2010)

Αθήνα Αττική 2014 (ΥΠΕΚΑ)

Στο Τεύχος του ΥΠΕΚΑ(Υπουργείο Περιβάλλοντος , Ενέργειας και Κλιματικής αλλαγής) Αθήνα Αττική 2014, Ιούνιος 2010 παρουσιάζονται οι στρατηγικές προτεραιότητας για την Αττική. Όσον αφορά το κέντρο μέσα από την αναβάθμιση του δημόσιου χώρου, από τις μελέτες και έργα αναπλάσεων εντός του 2010, την κοινωνική κατοικία που αναφέρεται σε κοινωνικά προγράμματα ένταξης των μεταναστών στην οικονομική και κοινωνική ζωή της πρωτεύουσας σε συνεργασία με άλλα υπουργεία και τους οικείους ΟΤΑ και με παράλληλα μέτρα «πολυετομικής εξυγίανσης και κατοικίας που μπορεί να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα στην αστική οικονομία και κοινωνική συμβίωση».(σελ 43)

Στο πρόγραμμα στρατηγικές ανάπλασης αναφέρεται στην αναβάθμιση κέντρων πόλης Αθήνας και Πειραιά Αναφέρεται ότι «η κρίση του κέντρου θα μπορέσει να αναστραφεί με μια σειρά από συνδυασμένες ενέργειες που θα ξαναφέρουν στο κέντρο τους κατοίκους θα διατηρήσουν τις παλιές επαγγελματικές δραστηριότητες που φθίνουν και θα φέρουν νέες οι οποίες θα τονώσουν τη δυναμική του»σελ.46 (Αθήνα Αττική 2014).

Διαγωνισμός προσχεδίων με θέμα: Ανάπλαση της περιοχής της πλατείας Θεάτρου Πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο- Σεπτέμβριο 2010.Η έκθεση των αποτελεσμάτων του Διαγωνισμού θα πραγματοποιηθεί στη Διπλάρειο Σχολή την Πέμπτη 16 Δεκεμβρίου 2010. «Η περιοχή αποτελεί σήμερα μέρος μίας ευρύτερης ζώνης από τις πιο υποβαθμισμένες και προβληματικές του Ιστορικού Κέντρου των Αθηνών.

«Παρουσιάζει πολυσύνθετα ζητήματα προβλήματα παραβατικότητας, κοινωνικού αποκλεισμού, συρροής περιθωριακών κοινωνικών στρωμάτων, οικονομικής και πολεοδομικής υποβάθμισης που συντελούν στην περιθωροποίησή της με όλες τις συνεπαγόμενες επιπτώσεις στη λειτουργία της περιοχής» Το φαινόμενο αυτό θα πρέπει να αξιολογηθεί ιδιαίτερα, δεδομένου ότι έχει επιπτώσεις σε όλη την πόλη. Από τη διεθνή εμπειρία αλλά και από σχετικές εκθέσεις /μελέτες για το κέντρο της Αθήνας και περιοχές που αντιμετωπίζουν παρεμφερή προβλήματα, προκύπτει ότι τα παρατηρούμενα φαινόμενα υποβάθμισης δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν μόνο με πολεοδομική και αρχιτεκτονική προσέγγιση αλλά απαιτούν πολυεπίπεδες λύσεις που να λαμβάνουν υπ όψη μέτρα και ρυθμίσεις κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα»(σκοπός του διαγωνισμού, τεύχος σελ 3)

Μελέτη για την περιοχή Γεράνι έχει ανατεθεί στην μη κερδοσκοπική εταιρεία SARCHA.

Έρευνα για το κέντρο πραγματοποιείται από το EPFL (Swiss Federal Institute of Technology Lausanne) σε συνεργασία με το Ε.Μ.Π. (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο των Αθηνών, την Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, και την Αρχιτεκτονική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το συμπόσιο "Αθήνα σε Κρίση" πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη Νοέμβριος/28/2010 αποτελεί μια συνεργασία του EPFL (Swiss Federal Institute of Technology Lausanne) και του Ε.Μ.Π. (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο των Αθηνών).

Γιατροί του Κόσμου: Η Αθήνα διέρχεται ανθρωπιστική κρίση (Δημοσίευση Πέμπτη 4 Νοεμβρίου 2010)

Η Αθήνα είναι μια πόλη που διέρχεται σοβαρή ανθρωπιστική κρίση, η οποία δεν αφορά μόνο στους μετανάστες, αλλά και στους Έλληνες, υπογραμμίζουν οι «Γιατροί του Κόσμου». Κατά τη διάρκεια συνέντευξης τύπου, εκπρόσωποι της οργάνωσης δήλωσαν ότι οι συνθήκες είναι τόσο δυσμενείς που αποφάσισαν να λειτουργούν στην πρωτεύουσα «σαν είναι μια αποστολή εξωτερικού. Ο γιατρός Γιάννης Μουζάλας ανέφερε ότι πλέον έρχονται στην Αθήνα ανθρωπιστικές οργανώσεις από τη Νορβηγία και την Ολλανδία, με αποστολές όπως εκείνες που οργανώνουν οι Γιατροί του Κόσμου σε χώρες όπως η Ουγκάντα και το Τατζικιστάν. «Αυτό είναι πολύ πικρό», είπε. Όπως ανέφερε, από τις 100.000 ανθρώπους που βρίσκονται στη χώρα και διαθέτουν προσωρινά χαρτιά, τις 50.000 αιτούντες άσυλο και τις 250.000 έχουν εισέλθει παράνομα, το 80% είναι συγκεντρωμένο στην Αττική. Η κρίση δεν αφορά όμως μόνο σε εκείνους. Όπως σημείωσε ο εκπρόσωπος της μη κυβερνητικής οργάνωσης, "μόνο τον τελευταίο μήνα στο πολυ-ιατρείο των Γιατρών του Κόσμου προσήλθαν 11.000 άνθρωποι κι από αυτούς δεν ήταν όλοι αλλοδαποί". Η διευθύντρια της Οργάνωσης, Ευγενία Θάνου, επιβεβαίωσε ότι επισκέπτονται το πολυ-ιατρείο όλο και περισσότεροι Έλληνες: "Συνταξιούχοι με πολύ χαμηλές συντάξεις, που δεν μπορούν να πληρώσουν το 25% της συμμετοχής στα φάρμακα, Ρομά, που πλέον τους ζητείται να πληρώσουν στα νοσοκομεία, άνθρωποι που δεν έχουν ένσημα, δεν έχουν ταμείο Πρόνοιας και συνεπώς δεν έχουν πρόσβαση στο ΕΣΥ". Ο Γ. Μουζάλας προειδοποίησε ότι παρατηρείται αύξηση των αποκλεισμένων Ελλήνων, που καταφεύγουν σε συμπεριφορές και πρακτικές ιδίου τύπου με τους αποκλεισμένους αλλοδαπούς. "Δημιουργείται μια όσμωση μεταξύ των δυο ομάδων, με τάση ενοποίησης. Η οικονομική κρίση, εάν δεν ληφθούν μέτρα, θα αυξήσει δραματικά το φαινόμενο", υπογράμμισε. Για την αντιμετώπιση της δυσμενούς κατάστασης, οι Γιατροί του Κόσμου πρότειναν τη δημιουργία δικτύου μεταξύ των ιατρείων των

δήμων και των πολυ-ιατρείων, "με ενιαία κατεύθυνση και συναντίληψη". Εισηγήθηκαν την ενίσχυση των πολυ-ιατρείων από αγροτικούς γιατρούς. "Μπορούν να κάνουν το αγροτικό τους στα ιατρεία και να μοριοδοτούνται γι αυτό. Έτσι θα αποσυμφορηθούν τα νοσοκομεία και τα εξωτερικά ιατρεία, ανέφεραν. Εκτιμούν ότι τα παραπάνω θα δώσουν δυνατότητα περίθαλψης 100.000 αποκλεισμένων κάθε έτος. Επίσης, πρότειναν την αξιοποίηση κοινοτικών πόρων (η Ελλάδα θα παίρνει ως το τέλος του 2013 επείγουσα ετήσια ενίσχυση 10 εκατ. ευρώ), για να δημιουργηθούν καταφύγια και ξενώνες μίας νύχτας σε μη αξιοποιημένα κτήρια του υπουργείου Υγείας. Εισηγούνται, ακόμη, τη δημιουργία ανοικτών κέντρων φιλοξενίας αλλοδαπών και τη δημιουργία γραφείων νομικής υποστήριξης και εύρεσης εργασίας. Όπως ανέφεραν είχαν ήδη "θετικές" συζητήσεις με την υπουργό Εργασίας, Λούκα Κατσέλη, και την υφυπουργό, Άννα Νταλάρα. Ανέφεραν ότι θετική ήταν και η αντίδραση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, αλλά και της πλειονότητας των υποψηφίων περιφερειαρχών Αττικής και των δημάρχων Αθήνας.

Χαρτογραφίες

1. Διασκέδαση

Η αναγνυχή στο κέντρο αρχικά είχε σχέση με τον χαρακτήρα της αγοράς, από ανάκαθεν υπήρχαν καφενεία, ταβέρνες(Δίπορτο, Κληματαριά) που εξυπηρετούσαν τους επισκέπτες και τους εργαζόμενους στην κεντρική αγορά (κέντρο), τις βιοτεχνίες (η ταβέρνα του Νικήτα στην πλατεία Αγ. Αναργύρων, η ταβέρνα στην πλατεία Ψυρρή), τις εξόδους των κατοίκων (Μεταξουργείο), την κοινότητα των Ελλήνων και την κοινότητα των τουρκόφωνων μουσουλμάνων στο Γκάζι (υπήρχε ένα καφενείο στην πλατεία ελληνικό που έχει παραμείνει, 3 καφενεία και 2 ταβέρνες τουρκόφωνων μουσουλμάνων, έχει μείνει ένα καφενείο και μία ταβέρνα). Στη περιοχή Ψυρρή αναπτύχθηκε η βιομηχανία της διασκέδασης την οποία ευνόησε η ανοχή των πολεοδομικών αρχών καθώς κατοικίες και βιοτεχνίες εγκαταλείφθηκαν για να γίνουν καφέ, μπαρ, ουζερί το ένα δίπλα στο άλλο, καταλαμβάνοντας δρόμους(Μιαούλη, Αγ. Αναργύρων) πλατείες (Ψυρρή, Αγ. Αναργύρων). Υπήρξε εκτοπισμός των κατοίκων και των βιοτεχνιών καθώς οι ιδιοκτήτες των κέντρων διασκέδασης ήταν διατεθειμένοι να δώσουν πολύ υψηλά ενοίκια. Το αποκορύφωμα ήταν με τους ολυμπιακούς αγώνες καθώς η περιοχή μετατράπηκε σε ένα διασκεδαστήριο εκτοπίζοντας κάθε άλλη χρήση. Το διασκεδαστήριο μεταφέρθηκε στο Γκάζι μετά τη λειτουργία του σταθμού Κεραμεικός εκτοπίζοντας τους κατοίκους καθώς πολλές κατοικίες μετατράπηκαν σε κέντρα διασκέδασης(κυρίως τουρκόφωνων μουσουλμάνων) εξαπλώνοντας την διασκέδαση σε όλους τους δρόμους της περιοχής(η όχληση είναι τόση που προκαλεί από μόνη της τον εκτοπισμό των κατοίκων. Ακολούθησε η παρακμή της διασκέδασης στου Ψυρρή από το 2009 φτάνοντας στην κορύφωσή της 2010. πολλοί χώροι διασκέδασης κλείνουν και η επιγραφή ενοικιάζεται υπάρχει σε πολλά κενά καταστήματα. Αντίθετα με τις προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν με το ΠΔ «Περί καθορισμού χρήσεων γης και ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης στην περιοχή Ψυρρή-Κέντρου (Ομόνοιας)», το ΠΔ δεν εφαρμόστηκε με αποτέλεσμα την αλλοίωση του αστικού ιστού. Επισημαίνεται ότι το 1994 υπήρχαν έξη εστιατόρια και τέσσερα θέατρα, ενώ μόλις οκτώ χρόνια αργότερα υπήρχαν 107 καταστήματα εκ των οποίων τα 57 εστιατόρια και τα 15 μπαρ.(πηγή Βουλή των Ελλήνων). Η εξέλιξη αυτή συνοδεύθηκε από τη μείωση της βιοτεχνικής δραστηριότητας. Από τις 1300 βιοτεχνίες που υπήρχαν μέχρι τις αρχές του 1990, έχουν παραμείνει οι 300.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο διάστημα από 1991-2001 η απασχόληση στη βιοτεχνία μειώνεται από 55.000 σε 37.000 εργαζομένους (δηλαδή κατά περίπου 30%). Αντίθετα η απασχόληση σε μπαρ και εστιατόρια αυξήθηκε από 27.000 σε 47.000 εργαζομένους, δηλαδή κατά περίπου 90%(πηγή βουλή των ελλήνων). Πρόκειται για ένα βίαιο μετασχηματισμό της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας σε μία καταναλωτική και ψυχαγωγική κατεύθυνση. Οι επιχειρήσεις αυτές αντλούν από την ταυτότητα του αστικού χώρου διαμορφώνοντας ένα νέο πρότυπο διασκέδασης («νέο-ταβέρνες»). Μαζί αναπτύσσεται και η βιομηχανία της νυκτερινής διασκέδασης με την εγκατάσταση πλήθους κέντρων που επιβαρύνουν το αστικό τοπίο, αποδυναμώνουν την κλίμακα της γειτονιάς, προκαλούν ηχορύπανση, και καταλαμβάνουν λόγω παρελκόμενων δραστηριοτήτων τους πολύτιμα τμήματα του δημόσιου χώρου (λ.χ. πεζοδρόμια). Το μοντέλο αυτό «αστικής αναζωογόνησης» που εφαρμόστηκε στις περιοχές Ψυρρή και Γκάζι ενίσχυσε τελικά τη «βιομηχανία» διασκέδασης και απομάκρυνε ταχύτερα τους μόνιμους κατοίκους και έδιωξε τους νέους που πολύ γρήγορα οι πιο πολλοί μετακινήθηκαν σε άλλες γειτονιές(κυρίως Εξάρχεια) . Εκφράζεται δε με την πρόσφατη παρακμή των επιχειρήσεων στην περιοχή Ψυρρή καθώς αυτού του είδους ο «εξευγενισμός» δεν αντέχει στο χρόνο.

Μια αγορά μεταμοντέρνας διασκέδασης, εμπορευματικών σχέσεων και αποθέωσης της κατανάλωσης πήγαινε να αναδειχτεί στην πλατεία Θεάτρου που όμως εμποδίστηκε από αυτά που συνέβησαν στη συνέχεια στην περιοχή.

Ο τρόπος με τον οποίο η βιομηχανία της διασκέδασης κατέλαβε ουσιαστικά τις γειτονιές του Ψυρρή και του Γκαζιού μόνο ως βίαιος μπορεί να χαρακτηριστεί. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση του Γκαζιού, οι τοπικές επιχειρήσεις παλιών (χριστιανών) κατοίκων (όπως φούρνοι και ψιλικατζίδικα) και οι οικογένειες των μουσουλμάνων της Θράκης εκτοπίστηκαν βίαια από τη μαφία της νύχτας. Ακολουθώντας τη μεθοδολογία της επιτόπιας παρατήρησης και των ανοιχτών συνεντεύξεων βρεθήκαμε αντιμέτωπες με μαρτυρίες κατοίκων που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο εκτοπίστηκαν οι προηγούμενες χρήσεις γης της γειτονιάς τους από τα κυκλώματα της βιομηχανίας της διασκέδασης. Ο πατέρας του Π. είχε φούρνο στη πλατεία Στρατονίκης. Με τη δημιουργία του σταθμού του μετρό και την εξάπλωση των νυκτερινών μαγαζιών στην περιοχή, ο φούρνος σταμάτησε να είναι επικερδής, ίσως γιατί απευθύνονταν κατά βάση στα μέλη της τοπικής κοινωνίας που είχαν αρχίσει να εκτοπίζονται. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ως επιχείρηση ήταν ζημιόγonos. Λόγω της τοποθεσίας του μαγαζιού, ο πατέρας του άρχισε να δέχεται επισκέψεις από τη μαφία της νύχτα, οι οποίοι του ζητούσαν την πώληση του μαγαζιού. Ο πατέρας του αρνιόταν συστηματικά να προβεί σε τέτοια κίνηση η οποία ουσιαστικά σήμαινε και παύση της απασχόλησής του. Μετά την τρίτη προσφορά που έγινε από τους μπράβους της νύχτας, ο φούρνος έπιασε φωτιά. Ο πατέρας του αδυνατώντας να ξαναφτιάξει την επιχείρηση από την αρχή (καθώς το μαγαζί δεν είχε ιδιωτική ασφάλιση) αναγκάστηκε τελικά να εκχωρήσει την ιδιοκτησία του μαγαζιού στους ενδιαφερόμενους. Τη θέση του έχει τώρα πάρει ένα μπαρ.

Μια άλλη ενδεικτική ιστορία είναι αυτή που μας διηγήθηκε ο Μ. Ο Μ. ήταν φίλος με μια πολύτεκνη οικογένεια μουσουλμάνων από τη Θράκη που έμενε σε ένα παλιό διώροφο σπίτι με εσωτερική αυλή στην οδό Περσεφόνης. Πριν τη διάνοιξη του σταθμού του μετρό, ο ιδιοκτήτης του σπιτιού τους ζήτησε να φύγουν γιατί ήθελε να το εκμεταλλευτεί με άλλο τρόπο. Για την οικογένεια ήταν πολύ δύσκολη αυτή η μετακίνηση λόγω του νεαρού της ηλικίας των παιδιών και της ανάπτυξης δεσμών με τα άλλα μέλη της μουσουλμανικής κοινότητας της περιοχής. Ένα βράδυ δύο άνδρες με όπλα άρχισαν να πυροβολούν προς το σπίτι, ενώ μέσα σε αυτό βρίσκονταν όλα τα μέλη της οικογένειας. Μεσ στον πανικό, την επόμενη μέρα η οικογένεια αυτή είχε

φύγει από την περιοχή. Το επόμενο μήνα, το κτήριο αυτό μετατράπηκε σε μεταμοντέρνο ιδιαίτερα ακριβό εστιατόριο.

Αξιομνημόνευτη είναι επίσης η ιστορία της Φ. Η Φ. διατηρούσε καφενείο στην οδό Δεκελέων. Η ίδια ήταν μουσουλμάνα από τη Θράκη και οι θαμώνες στο καφενείο της ήταν κυρίως μέλη αυτής κοινότητας. Η Φ. δεχόταν συνέχεια παρατηρήσεις από τους γείτονες και την αστυνομία λόγω του θορύβου που προκαλούσε το μαγαζί της. Ωστόσο, στο μαγαζί της η μουσική ουσιαστικά δεν ακουγόταν. Η ίδια χρησιμοποιούσε ένα μικρό ραδιόφωνο στην κουζίνα για να ακούει κάτι την ώρα που ετοίμαζε τους καφέδες και τους μεζέδες. Ταυτόχρονα, καθώς το μαγαζί λειτουργούσε ως καφενείο, είχε κίνηση κυρίως τις πρωινές και τις μεσημεριανές ώρες, ενώ το βράδυ οι πελάτες δεν ήταν τόσο πολλοί ώστε να προκαλούν την ηχορρύπανση για την οποία την κατηγορούσε η αστυνομία. Η Φ. σήμερα έχει εξαφανιστεί από τη γειτονιά ενώ τη θέση του καφενείου της έχει πάρει μια νέο-ταβέρνα που έχει ιδιοποιηθεί και τον ελεύθερο χώρο έξω και απέναντι από το κτήριο, τοποθετώντας τραπεζοκαθίσματα. Μας είπαν ότι τελευταία φορά που είδαν τη Φ. ήταν μισότρελη και περιφέρονταν στους δρόμους του Κολωνού.

Η Ιερά Οδός αποτελεί το όριο ανάμεσα στη γειτονιά του Γκαζιού και του Μεταξουργείου- Κεραμικού. Σε αυτό τον άξονα αναπτύσσεται η βιομηχανία της νυχτερινής διασκέδασης, αντικαθιστώντας τα συνεργεία αυτοκινήτων που υπήρχαν προηγουμένως. Μπορούμε να πούμε ότι οι όχλουσες χρήσεις απλώς άλλαξαν μορφή, με τη διαφορά όμως ότι οι παρούσες φέρουν μαζί τους διαφορετικού τύπου προβλήματα όπως το παρκάρισμα και η ηχορρύπανση. Οι μάζες του πληθυσμού που συρρέουν στην Ιερά Οδό για τη διασκέδαση τους προκαλούν μποτιλιάρισμα και θόρυβο μέχρι τις πρωινές ώρες. Η ανυπαρξία χώρων στάθμευσης ενισχύει την άναρχη εικόνα της Αθήνας, καθώς οι οδηγοί μπορούν να παρκάρουν και στα πιο απίθανα μέρη. Η ηχορρύπανση που προκαλείται τις βραδινές ώρες (ειδικά την Παρασκευή και το σαββατοκύριακο) απειλεί του κατοίκους των γειτονιών αυτών. Σύλλογοι της περιοχής (όπως ο Μέγας Αλέξανδρος) κάνουν συχνές παραστάσεις διαμαρτυρίας. Ζητούν ουσιαστικά το δικαίωμα τους στον ύπνο και στη διασκέδαση τοπικού χαρακτήρα. Ο τρόπος άλλωστε που λειτουργούν αυτά τα νυχτερινά κέντρα, δρα αντίθετα στη χρήση της κατοικίας στην περιοχή.

Ωστόσο προχωρώντας στη γειτονιά του Μεταξουργείου, η εικόνα αυτή αλλάζει. Σε αυτή τη γειτονιά η χρήση της διασκέδασης αποτελείται από καφενεία, γκουρμέ εστιατόρια και μπαράκια. Βρίσκονται διάσπαρτα στο χώρο της περιοχής (δεν παρατηρείται κάποια χωρική εγγύτητα) και έτσι δε δημιουργούν κάποιο πρόβλημα στην τοπική κοινωνία. Αντιθέτως αποτελούν χώρους συνάντησης των κατοίκων κυρίως κατά τις πρωινές ώρες, ενώ τις βραδινές ώρες δέχονται επισκέπτες και από τις υπόλοιπες συνοικίες της Αθήνας.

2. Κινέζικες επιχειρήσεις

Η εγκατάλειψη του κέντρου ευνόησε την εγκατάσταση των κινέζικων επιχειρήσεων καθώς ήταν μια χρήση που μπορούσε να συνυπάρξει με τη disneyland. Πλατεία Θεάτρου, Σοφοκλέους, Σαπφούς, Αναξαγόρα, Πειραιώς, Γερανίου, Κολωνού είναι οι δρόμοι που υπάρχουν πολλά εγκαταλειμμένα κτίρια βιοτεχνικής χρήσης που χρησιμοποιούνται από τις κινέζικες επιχειρήσεις ως αποθήκες. Τα προϊόντα δεν πωλούνται μόνο στην ελληνική αγορά ένα ποσοστό 30% αποθηκεύεται για να ταξιδέψει αργότερα με άλλα μέσα στην Ευρώπη.(τζίρος πέντε δισεκατομμυρίων ευρώ

καταγράφει το εμπόριο των προϊόντων μαϊμού, όπως αναφέρουν οργανώσεις εμπόρων, βιοτεχνών, και επιμελητήρια. (Το στρατηγείο των μαϊμούδων Ελευθεροτυπία Πέμπτη 7 Οκτώβρη).

Στις οδούς Κουμουνδούρου, Πειραιώς Αγησιλάου βρίσκεται η ανερχόμενη china town.κόκκινα φανάρια, κινέζικα ιδεογράμματα, χώροι όπου πωλούν υφάσματα, ρούχα, υποδήματα, ηλεκτρικά είδη, τρόφιμα προϊόντα σε μοναδικές τιμές. Στον ίδιο χώρο δουλεύουν μαγειρεύουν, τρώνε ρύζι που φτιάχνουν στην ειδική συσκευή και παίζουν τα παιδιά.

Στην περιοχή του Μεταξουργείου υπάρχει υπαίθρια αγορά λαχανικών και άλλων τροφίμων όπως θαλασσινά. Είναι μία ιδιαίτερα κλειστή κοινότητα.

3. Βιοτεχνίες, εργαστήρια, παραγωγικές διαδικασίες του κέντρου

Πολλές βιοτεχνίες εκτοπίστηκαν με βάση το διάταγμα για την περιοχή του Ψυρρή και στη συνέχεια με την εγκατάσταση των κέντρων διασκέδασης. Βιοτεχνικά εργαστήρια δέρματος και καταστήματα συνεχίζουν να υπάρχουν στην οδό Μιαούλη, γύρω από την πλατεία στο Μοναστηράκι. Τάση για εγκατάσταση γραφείων design, εργαστηρίων ενδυμάτων αναπτύσσεται από νέους στο Ψυρρή. Υπάρχουν δρόμοι που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες χρήσεις όπως η οδός Ευρυπίδου (Βότανα, μπαχαρικά),καταστήματα αγροτικών προϊόντων (πλατεία Θεάτρου), δέρματα, υποδήματα(Μιαούλη).

4.Οίκοι ανοχής, εκδιδόμενες γυναίκες

Οι οίκοι ανοχής σχετίζονται με το κέντρο της πόλης. Υπήρχαν πολλοί στην περιοχή και εξακολουθούν να υπάρχουν στο Μεταξουργείο στην οδό Ορφέως. Στου Ψυρρή παραμένει οίκος ανοχής στην οδό Σαρρή. Στη μελέτη της Νομαρχίας(2006) 66 κτίρια παρουσιάζονται ως οίκοι ανοχής, κυρίως στην περιοχή του Μεταξουργείου, στο σύνολό τους «άνευ αδείας».

Ωστόσο, ήδη από το 2005 είναι ανεπίσημα γνωστή η δράση εκδιδομένων γυναικών κυρίως επί των οδών Σοφοκλέους και Ευρυπίδου, εντός σταθμευμένων οχημάτων πελατών, καθώς και εντός συγκεκριμένων ξενοδοχείων παραπλεύρως. Η συνθήκη αυτή έχει πάρει προεκτάσεις με τις γυναίκες κυρίως ανήλικες από Νιγηρία γύρω από την Ομόνοια και τη πλατεία Θεάτρου και σε πολλούς δρόμους του κέντρου. Από τον τύπο: *«Το αθηναϊκό τρίγωνο της αμαρτίας, ένα οδοιπορικό στους δρόμους της Αθήνας όπου ανθούν το λαθρεμπόριο, τα ναρκωτικά, η πορνεία και τα κυκλώματα του εγκλήματος. Κοινωνία σκουπίδια, παρεμπόριο, πρέζα και πορνεία συνεχίζουν να πληγώνουν το κέντρο της Αθήνας, με τις κατά καιρούς εκκαθαριστικές επιχειρήσεις να μετακλύουν απλώς το πρόβλημα πιο κάτω. Αρκετά πιο πίσω στο ύψος του Μεταξουργείου ανάμεσα σε μεταμοντέρνες γκαλερί μπαράκια και συναυλιακούς χώρους βρίσκεται παραδοσιακά εξαπλωμένη μια άλλη ζώνη του σεξ, πορνεία περίξ οδού Πειραιώς τα στούντιο της καμουφλαρισμένης πορνείας, Ψυρρή πορνεία, ναρκωτικά, παρεμπόριο Κεραμεικός πιάτσες ανδρικής πορνείας, Μοναστηράκι παρεμπόριο κλεπταποδόχοι»* (Αχ. Χεκίμογλου το Βήμα Κυριακή 13 Δεκεμβρίου 2009)

Πρόβλημα αποτελεί ότι οι οίκοι ανοχής λειτουργούν κυρίως χωρίς άδεια που σημαίνει ότι οι χώροι δεν καλύπτουν τις απαραίτητες συνθήκες υγιεινής και μεγάλο

πρόβλημα αποτελεί η πορνεία στο δρόμο γιατί συνδυάζεται με την εκμετάλλευση ανήλικων κοριτσιών.

5.Η αόρατη μετακινούμενη πόλη

Όσοι επιμένουν να μένουν στο γκέτο δεν έχουν ταυτότητα. Είναι πρόσφυγες από το Ιρακ, το Αφγανιστάν, την Αφρική ένας διαρκώς μετακινούμενος πληθυσμός. Στοιβάζονται στο κέντρο της Αθήνας. Γι αυτό και η διαπίστωση της μελέτης της ομάδας Sargha *ότι στην περιοχή Γεράνι οι έλληνες είναι περισσότεροι από τους ξένους* δεν ευσταθεί διότι οι ξένοι είναι μη μετρήσιμοι(Συμπόσιο Στο Μουσείο Μπενάκη "Αθήνα σε Κρίση" Νοέμβριος/28/2010)

Στους γύρω δρόμους με κέντρο την οδό Μενάνδρου βρίσκεται ένα πλήθος που κινείται και μετασχηματίζεται, αποτελείται δε από εκατοντάδες η και χιλιάδες άτομα(220 προελεύσεις υπάρχουν στην περιοχή). Οι περισσότεροι είναι χωρίς χαρτιά και ζουν σ ένα κενό δικαίου, άνθρωποι χωρίς ταυτότητα, κινούνται στα πεζοδρόμια και στους δρόμους ιδιαίτερα στην οδό Μενάνδρου, κατοικούν συνήθως σε εγκαταλειμμένους χώρους της περιοχής η σε χώρους πολλοί μαζί, καθώς νοικιάζουν συνήθως ένα στρώμα σε κτήρια που δεν καλύπτουν τις ελάχιστες συνθήκες υγιεινής. Έχουν έλθει από χώρες με δύσκολες συνθήκες και κατευθύνονται προς τις ευρωπαϊκές μητροπόλεις. Πολλοί δεν το κατορθώνουν και παραμένουν στην Ελλάδα. Κάνουν οποιαδήποτε εργασία συχνά παράνομη, για να εξασφαλίσουν τα ελάχιστα. Η συνθήκη στην οποία βρίσκονται τους καθιστά ευάλωτους στην παραβατικότητα, που πολλοί οδηγούνται. μικροέγκλημα, πορνεία, μικροεμπόριο ουσιών, πώληση προϊόντων στο δρόμο.

Το πλήθος αυτό εμφανίζεται απειλητικό για τους καταστηματαρχες, για τους περαστικούς και για τους κατοίκους του κέντρου. Από το 1998 που το πρόβλημα εμφανίστηκε έντονα με την κατάληψη της πλατείας Κουμουνδούρου από Κούρδους πρόσφυγες, δεν υπήρξε η φροντίδα για στέγαση η έλεγχος των ιδιοκτητών που ενοικιάζουν τους χώρους για την υγειονομική κατάσταση των κτιρίων. Τα προβλήματα εντάθηκαν με την εγκατάσταση του ΟΚΑΝΑ στη περιοχή και του Κέντρου Αστέρων που εξυπηρετούσε όλη την Αθήνα(Σοφοκλέους και Πειραιώς).

Η αστυνόμευση δεν λύνει τα προβλήματα καθώς οι ξένοι μετατοπίζονται στα επόμενα οικοδομικά τετράγωνα για τις ώρες που γίνονται οι επιχειρήσεις της αστυνομίας και εμφανίζονται αργότερα

Πρόσφατα έχει ελαττωθεί η επικινδυνότητα στην περιοχή της πλατείας Θεάτρου καθώς υπάρχει αστυνόμευση στην οδό Μενάνδρου. Η παρουσία των ξένων εξακολουθεί να είναι έντονη στη στοά, στην οδό Διπλάρη (που έχει ένα πιο μόνιμο χαρακτήρα από την πακιστανική κοινότητα), στις γωνίες των δρόμων της πλατείας, στη Μενάνδρου, Σωκράτους, στην οδό Αισχύλου κλπ στο Μεταξουργείο.

Το κέντρο της Αθήνας διαφέρει ως προς τη πολεοδομία με τις πόλεις του βορρά, καθώς η Αθήνα χαρακτηρίζεται από άναρχη δόμηση και από την αρχιτεκτονική της πολυκατοικίας. Ορισμένες όμως συνοικίες του κέντρου, (Βοτανικός, το Μεταξουργείο, ο Κεραμικός, το Γκάζι, οι γειτονιές κάτω από την Ομόνοια) διέφυγαν σ ένα μεγάλο βαθμό της αντιπαροχής, καθώς φιλοξενούσαν εργοστάσια, εμπόριο, βιοτεχνία και άλλες χρήσεις στοιχεία δηλαδή που έκαναν τις συνοικίες αυτές απρόσφορες για την αντιπαροχή, στη συνέχεια ίσχυσε η αναστολή αδειών γιατί οι περιοχές αυτές είχαν ιστορική σημασία. Οι συνοικίες αυτές αποτέλεσαν καταφύγιο των ξένων. Μπήκαν στα εγκαταλελειμμένα σπίτια, πολλοί μαζί και τα μετέτρεψαν σε κατοικίες. Με αυτό τον τρόπο διέσωσαν το οικιστικό απόθεμα. Επίσης έγιναν οι ενοικιαστές σε ημιεγκαταλελειμμένες κατοικίες, σε κατοικίες που νοικιάζονται με το άτομο παρέχοντας εύκολο κέρδος στους ιδιοκτήτες η σε κάποιους μετανάστες: (5 ευρώ το άτομο). Οι περιοχές του κέντρου αποτέλεσαν τους μοναδικούς θύλακες

κατοίκησης και επιβίωσης για τους μετανάστες. Πολλοί κοιμούνται σε κούτες που βρίσκουν στα σκουπίδια. Οι μετανάστες έγιναν ο εχθρός όταν ήλθε η κρίση. Οι νέοι άνεργοι, οι ελαστικά εργαζόμενοι, οι απολυόμενοι, αναδύονται ως το νέο μητροπολιτικό πλήθος. Ο εξευγενισμός σε τέτοιες συνθήκες είναι βίαιος και αιμοσταγής.

Οι μετανάστες και οι φτωχοί καλούνται να φύγουν άμεσα από το κέντρο για να μπορέσει το κεφάλαιο να κινηθεί άμεσα στο δομημένο χώρο, και το κέντρο να αποτελέσει περιοχή κατοικίας για τα μεσοαστικά στρώματα, προορισμό κατανάλωσης και τουρισμού. Οι ως τώρα κάτοικοί του καλούνται να γυρίσουν στις χώρες τους ή να εξαφανιστούν αλλά αυτό φαίνεται ανέφικτο να επιτευχθεί όταν αποτελούν ένα πλήθος.

Για να επανέλθει η ισορροπία είναι απαραίτητες νομοθετικές και κοινωνικές ρυθμίσεις (για τη διαδικασία ασύλου καθώς και η αναγνώριση ενός ειδικού καθεστώτος προσωρινής διαμονής και να γίνουν στο κέντρο χώροι προσωρινής στέγασης., καταφύγια) και να εφαρμοστεί κοινωνική πολιτική. Απαιτείται συνεργασία με τις κοινότητες των μεταναστών.

Οι ξένοι στο κέντρο της πόλης θα μπορούσε να αποτελέσουν ένα σημαντικό πόρο καθώς προέρχονται από πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς και μεταφέρουν έναν αναξιοποίητο πολιτισμικό πλούτο. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστούν ευνοϊκές συνθήκες φιλοξενίας(καταφύγια), μόνιμης ή προσωρινής κατοίκησης και διάχυσης της κουλτούρας τους στην πόλη κατά την προσωρινή ή μόνιμη παραμονή τους στην Αθήνα.

Όπως γράφει ο Δημήτρης Αναστασόπουλος «*το διαβόητο γκέτο του ιστορικού κέντρου αφορά όσους επένδυσαν σ εκείνη τη περιοχή. Αν αυτοί είναι απεγνωσμένοι, οι άνθρωποι χωρίς πατρίδα που έκαναν χιλιάδες χιλιόμετρα και έχουν υποστεί πλήθος ταπεινώσεων, έχουν περισσότερη απόγνωση και περισσότερη λύσσα. Δεν θα φύγουν τόσο εύκολα. Με άλλα λόγια παραφράζοντας τη φράση του συμβούλου του Κλίντον Τζέιμς Καρβίλ, το θέμα τώρα «δεν είναι η οικονομία ανόητε» είναι η πραγματικότητα»(Δημήτρης Αναστασόπουλος, Plus, Τεύχος 4,7-13-10-2010 Ελευθεροτυπία)*

6.Θρησκευτικοί Χώροι

Προς το παρόν η εικόνα που μου έρχεται στο μυαλό είναι η εικόνα της περιφοράς του Επιταφίου των Ασωμάτων στα στενά απέναντι της Πειραιώς. Οι ενορίτες ψέλνουν το "Αι γενεαί πάσαι." ανάμεσα στα μαγαζιά με τα Κινέζικα, Κινέζοι και Πακιστανοί σε στάση προσευχής περιμένουν να περάσει η λιτανεία. Στα μπαλκόνια είναι κρεμασμένα μικρά κινεζάκια κι αλλού κόκκινα δαντελένια κομπινεζόν. Πιο ακριβή απόδοση του "αι γενεαί πάσαι.." δεν μπορώ να φανταστώ. Στο βάθος βεβαίως πίσω απ' τα φαναράκια του Επιταφίου προβάλλει φωτισμένος ο Παρθενώνας.(Περιγραφή Κωνσταντίνα Θεοδώρου, αρχιτέκτονας).

Τέσσερις από τους οργανωμένους χώρους λατρείας στην Αθήνα συντηρούνται από την κοινότητα των Πακιστανών, δέκα από την κοινότητα των Μπαγκλαντεσιανών και άλλοι δέκα από την κοινότητα των Αράβων, στους οποίους, όμως, μπορούν να συγκεντρώνονται μουσουλμάνοι ανεξαρτήτως εθνικής ταυτότητας. Το πιο οργανωμένο τζαμί δημιουργήθηκε πρόσφατα στο Μοσχάτο με χρήματα σαουδάραβα επιχειρηματία. Ο αριθμός των μουσουλμάνων κληρικών ιμάμηδων που αντιστοιχούν σε αυτά τα τζαμιά φαίνεται να μην ξεπερνά τους 40. Και εδώ, ωστόσο, επικρατεί καθεστώς «παρανομίας», καθώς οι πράξεις των ιμάμηδων εκτός Θράκης δεν αναγνωρίζονται από την ελληνική πολιτεία. Στην πράξη, πάντως, κάθε κοινότητα μουσουλμάνων διαθέτει και τον δικό της ιμάμη. Είναι και αυτός μετανάστης, που έχει

τελειώσει κάποια ιερατική σχολή. Ορίζεται από την κοινότητα των μουσουλμάνων σε συνεννόηση με την πρεσβεία τους. Πληρώνεται είτε απευθείας από κάποιον σύνδεσμο ή με έρανο μεταξύ των μελών της κοινότητας. Ακόμη και σε καθεστώς «παρανομίας», οι άτυποι ιμάμηδες θεωρούνται σημαντικά πρόσωπα και συχνά είναι οι άνθρωποι - «κλειδιά» μεταξύ της κοινότητας και της κάθε πρεσβείας. Σύμφωνα με τον νόμο 1672/1939, για να επιτραπεί στη χώρα μας η είσοδος αλλοδαπού θρησκευτικού λειτουργού κάθε θρησκείας ή δόγματος, εκτός από την περίπτωση ελληνορθόδοξων, απαιτείται ειδική άδεια από τον υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων καθώς και από τον υπουργό Εξωτερικών. Υπό αυτό, λοιπόν, το καθεστώς-αν και σήμερα δεν εφαρμόζεται αυστηρά ο νόμος-οι περισσότεροι μουσουλμάνοι κληρικοί έρχονται δίχως να δηλώσουν την πραγματική τους ιδιότητα. «Η πίστη τους είναι ό,τι τους έχει απομείνει. Είναι η τελευταία τους ελπίδα», επισημαίνει ο Θ. Κούρκουλας, μέλος της κίνησης «Απελάστε τον Ρατσισμό» και συμπληρώνει: «Το γεγονός ότι η κυβέρνηση ακόμη δεν έχει καταδικάσει το συμβάν με τη βεβήλωση των προσευχών δεν δείχνει καλή θέληση». Να επισημάνουμε ότι μπορεί οι κοινότητες των μουσουλμάνων να είναι «μοιρασμένες» στο θέμα του Κορανίου, ωστόσο, όπως παρατηρεί σε μελέτη του ο επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Κ. Τσιτσελίκης: «Στην περίπτωση των μουσουλμάνων, η κοινωνική συσπείρωση των πιστών που αναπτύσσουν νέα δίκτυα αλληλεγγύης, σε ένα νέο αλλόθρησκο περιβάλλον, συνεπικουρείται από την ούμια: τη θρησκευτική κοινότητα που αξιώνει την υπέρβαση των εθνικών διαφορών». Συχνά οι οργανώσεις αυτές συνεργάζονται και επικοινωνούν στη βάση της ευρύτερης ισλαμικής κοινότητας», επισημαίνει ο Κ. Τσιτσελίκης και διευκρινίζει: «Το Ισλάμ μπορεί να ενώνει υπερεθνικά ομάδες που συνιστούν μειονότητα στο κράτος προέλευσης (Ινδία, Γκάνα) ή αλλού να ταυτίζεται με την εθνική ιδεολογία κράτους (Πακιστάν, Αφγανιστάν, Σουδάν) ή ομάδας (Κούρδοι από Τουρκία, Ιράκ και Ιράν)». Τα 26 κρυφά τζαμιά των Αθηνών, (Γεωργία Λινάρδου, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Κυριακή 31 Μαΐου 2009). Εκτός από τους χώρους των μουσουλμάνων λειτουργούν παράνομα στο κέντρο χώροι και για άλλα θρησκευτικά (κινέζοι χριστιανοί σε όροφο στην Αριστοφάνους, βουδιστές κλπ)

7. Κοινότητες

Αυτό που χαρακτηρίζει μία κοινότητα είναι η συνεχής αλληλεπίδραση μεταξύ εκείνων που την αποτελούν. Η Martha Fleming¹⁵ παρατηρεί ότι υπάρχουν πολλά διαφορετικά είδη κοινότητας, ακτιβισμού, ακροατηρίου και κοινού καθώς και πολλά διαφορετικά νοήματα για αυτές τις λέξεις, και όλα θα πρέπει να εξεταστούν στα δικά τους ιδιαίτερα μοναδικά συγκείμενα¹⁶. Το ζήτημα της Διαφοράς αποτελεί το κλειδί σε αυτά τα ζητήματα. Στη μελέτη επιδιώκεται να ειπωθεί η κοινότητα μέσα από την ανθρώπινη κατάσταση (la vita activa), όπως ορίζεται από τη Hanna Arendt¹⁷, ο άνθρωπος δηλαδή ως κοινωνικό, η πολιτικό όν. Γράφει λοιπόν η Η.Α. για τη δημόσια σφαίρα και την κοινότητα: Μόνο η ύπαρξη μιας δημόσιας σφαίρας και ο παρεπόμενος μετασχηματισμός του κόσμου σε μια κοινότητα πραγμάτων, η οποία

¹⁵ Fleming Martha, Εργάζεται σε μουσεία και σε διεπιστημονική κατεύθυνση ανάμεσα στις επιστήμες την ανθρωπολογία και τις Καλές τέχνες.

¹⁶ Kwon Miwon Οι αφεδράσεις της κοινότητας, (σελ.189-205) στο Πολιτικό στη σύγχρονη τέχνη, Αθήνα, Εκκρεμές, 2008.

¹⁷ Arendt Hanna Arendt Hannah, Human condition, Chicago: the university of Chicago, 1958

συγκεντρώνει τους ανθρώπους και τους συνδέει μεταξύ τους, στηρίζεται ολοκληρωτικά στη διάρκεια. Ενδιαφέρει στο πως στις σημερινές συνθήκες κρίσης των κοινών πόρων, του περιβάλλοντος, των πόλεων, η αρχιτεκτονική και η τέχνη μπορεί να συμβάλλει υποστηρίζοντας τις κοινότητες της πόλης και τα αιτήματά τους αλλά και το πώς μπορούν να αναπτυχθούν νέες κοινότητες μέσα από διαφορετικά ανήκειν. Οι κοινότητες που αναπτύσσονται βασίζονται στη συγγένεια και αφορούν ζητήματα που δημιουργούνται στην μετααποικιακή συνθήκη, τα γυναικεία κινήματα, οικολογικά, κινήματα μεταναστών, κουήρ. Ιδιαίτερη σημασία έχει η εμπλοκή διαφορετικών εθνών, ανθρώπων, καθώς και η διεύρυνση της έννοιας της φιλοξενίας όπως τίθεται από τον Derrida¹⁸. Μέσα από την εμπλοκή και τη διασπορά καθορίζονται έννοιες όπως κοινότητες, δημόσιος χώρος, διαφορά.. Ο χώρος και οι δυνατότητές του αποτελούν σημαντική προβληματική της τέχνης και με αυτόν τον τρόπο συνδέεται επιπλέον με την αρχιτεκτονική. Το έργο είναι ανοιχτό και εξελισσόμενο. Αποτελεί μία διαδικασία στο χρόνο. Βασικό ρόλο στην προσέγγιση έχει ο λόγος του ιταλού θεωρητικού Giorgio Agamben ο οποίος θέτει τα όρια ανάμεσα στην απλή ζωή και το βίο, όπου ο βίος σημαίνει ότι η ζωή βιώνεται με δικαιώματα. και αναφέρεται στην ζωή εκτός βίου, δηλ. στη γυμνή ζωή εισάγοντας έτσι την έννοια του αποκλεισμού. Εκείνο που αναλύει είναι η σχέση ανάμεσα στο πολιτικό σώμα και στο βιολογικό σώμα. Η πολιτική που προστατεύει το σώμα αυτό, γίνεται βιοπολιτική . Αναφέρεται σε αυτούς που αποτελούν το περίσσειμα της παγκοσμιοποίησης. Σύμφωνα με τον Agamben η έννοια εκτοπισμένος με την ευρύτερη έννοια, περιλαμβάνει τον εξόριστο, τον φυγά, τον άπολι είναι η μορφή που παίρνει η ανθρώπινη ζωή σε κατάσταση εξαίρεσης.

Συνεντεύξεις στο δρόμο με κατοίκους

Ιδιοκτήτης παλαιού καφενείου

Στην γειτονιά υπάρχουν συμμορίες που σπάνε αμάξια, κλέβουν τσάντες .

Υπάρχουν πρεζάκια.

Σε πολλά εγκαταλειμμένα μένουν ξένοι . η περίπτωση ενός σπιτιού που έμειναν κούρδοι μετά το 1999 που έφυγαν από την Κουμουνδούρου , μετά άρχισε να τους εκμεταλλεύεται κάποιος και να επινοικιάζει το χώρο.

Έγινε πριν δυο μήνες μια συγκέντρωση κατοίκων, το πρόβλημα είναι ότι μόλις νυχτώσει φοβάσαι να περπατήσεις στο δρόμο. Το κράτος ποτέ δεν έκανε και *κάτι εδώ να δεν θα κάνει βλέπεις αυτά τα παιδιά, είναι από την οικογένεια τσιγγάνων απέναντι, έρχονται εδώ έχουν αλλάξει...ζωγραφίζουν τους μαθαινω λίγο να διαβάζουν.....*

Κυρία Ελισάβετ

Κάτοικος Μεταξουργείου

Η περιοχή είναι γεμάτη κλεφτρόνια και διαρρήκτες

3 διαρρήξεις στην Πλαταιών να τις προάλλες λήστεψαν μια γυναικούλα εγώ τη γλύτωσα.

Ολμά Αλή από Πακιστάν

Δεν έχω να φάω από το μαγαζί μου δίνουν ρούχα , λίγο φαγητό....

Συζήτηση με τον Αργύρη στο μικρό παντοπωλείο

Ιδιοκτήτης μαζί με τη μητέρα του μικρού παντοπωλείου-ψιλικατζιδικου. Δεν έχουν λείψει τα αρνητικά, τα ναρκωτικά κλπ Οι οίκοι ανοχής, ήταν πάντα εδώ και στην Αχιλλέως και στη Λεωνίδου, μ αρέσει στη γειτονιά μου αλλά είναι η πρώτη γειτονιά

¹⁸Derida Les cosmopolites des tous les pays encore une effort ,Galilee, Paris,1997

στο κατέβασμα από την Ομόνοια και συσσωρεύει όλα τα προβλήματα. Έχει τις μεγαλύτερες δυσκολίες, εδώ και δύο χρόνια είναι καλλίτερα. Τα θέατρα ήλθαν τελειωμένα του 90. Εδώ και 10 χρόνια ανοίξαν κάποια μαγαζάκια που φέρανε κόσμο. Όλοι ψωνίζουν εδώ οι ξένοι, οι έλληνες που μένουν από παλιά οι νέοι κάτοικοι

Οι κινέζοι αγοράζουνε τσιγάρα μπύρες οι κούρδοι οι πακιστανοί οι αιγύπτιοι πράγματα φτηνά για διατροφή

Από Βουλγαρία και Πολωνία ψωνίζουν όπως ο έλληνας, είναι οικογενειάρχες

Έχει ένα δημοτικό.

Δεν είχε γυμνάσιο πήγαινα στη Πλάκα και στον Κολωνό γυμνάσιο.....

και στο βοτανικό ζούνε τσιγγάνοι όχι τόσο όσοι παλιά.

Εδώ δίπλα ήταν μια αυλή που ζούσαν τσιγγάνοι.....

Η Κίνα είναι μεγάλη δύναμη, κινέζικο μπλοκ, Αγησιλάου και Πειραιώς εκεί που ήταν άλλοτε η Εθνική Στατιστική υπηρεσία.

Κοιτάνε μόνο τη δουλειά τους, είναι τελείως αδιάφοροι, μόνο ο εαυτός τους οι δουλειές τους δουλεύουνε μέρα νύχτα, είναι πολλοί.

Περαστική από τη Βουλγαρία μοιράζει φυλλάδια

Δεν επιθυμεί να μιλήσει. Εργάζομαι όλη την ημέρα.....

Γυναίκες στη στάση

Από τη στάση περνούν λεωφορεία που πηγαίνουν Κορυδαλλό, Αμπελόκηπους Ιπποκράτους. Γυναίκες που μένουν πολλά χρόνια στο Μεταξουργείο

40 χρόνια μένω εδώ, αυτοί που ήταν πλατεία Θεάτρου κατηφόρισαν προς τα δω.

Τι βρωμιά που έχει στην οδό Παραμυθίας ζούνε τούρκοι εκεί, έλληνες είναι βέβαια

Ρώσοι μένουν στο νεοκλασικό.....

Γίνονται κλεψιές το μεσημέρι, να δεις πως είναι στο λεωφορείο βρωμάει.....

Κορίτσι στον φούρνο έχει ανοίξει ένα μήνα

Δεν έχω αντιμετωπίσει προβλήματα, ακούμε ότι χτυπάνε ληστεύουν έρχομαι το πρωί ,ένα πρωί το πεζοδρόμιο ήταν γεμάτο αίματα το πλένανε .

Η μητέρα μου έμενε παλιά εδώ δεν είχε φούρνο.

Ψωνίζουν ξένοι και Έλληνες έρχεται η Γαλάνη, οι Έλληνες είναι κυρίως μεγάλοι σε ηλικία

Γυναίκα μέσα στο φούρνο

Τα παιδιά πηγαίνουν στον παιδικό σταθμό στη Θεσπιαίων.

Είναι πιο προσβάσιμο το κέντρο από εδώ Ήταν ο άνδρας μου απ εδώ

Παιδικός σταθμός (ιδιωτικός)

Δεν δέχτηκαν να μιλήσουν

Κύριος από ψηλικατζίδικο ξυλουργός

Τα σπίτια της Γαλάνη και της Νικολακοπούλου χτίστηκαν με επιδότηση από το ΥΠΠΟ επί Μερίνας.

Τα θέατρα ήλθαν για να πάρουν επιδοτήσεις λίγοι το έχουν αντιληφθεί στα σοβαρά

Επι Παπαθεοδώρου είχαν ληφθεί κάποιες αποφάσεις όσον αφορά την περιοχή.

Τώρα χτίζονται πολλά σε στυλ Εκάλη αφορά την ανάπλαση.

Το 70 80 υπήρχαν ταβέρνες.

Το 70 έριξαν τα πορνεία στην περιοχή επίτηδες.

Μια ανάπλαση ήπιου χαρακτήρα θα μπορούσε να δώσει μια ανάσα.

Κυρία με κατάσταση ρούχων Μ Αλεξάνδρου

Είμαι από δω γεννήθηκα στο Γκάζι έχω δουλειά με ξέρουνε

Το κατάστημα πουλάει ακριβά ρούχα από μάρκες

Ψιλικά 6 χρόνια στη περιοχή (Μ. Αλεξάνδρου)

Είμαι στην περιοχή 20 χρόνια

90% αλλοδαποί

Οι έλληνες ψωνίζουν

Δεν μπορεί να κυκλοφορήσει άνθρωπος

Χτυπούν τις γυναίκες για να τις κλέψουν

Και οι οικογένειες αλλοδαπών φεύγουνε τώρα πλέον

Τα μαγαζιά φυτοζωούνε

Έχουν κλείσει πολλά ελληνικά μαγαζιά

Η Πλαταιών είχε μπακάλικα ψιλικάτζίδικα, έχουν γίνει αποθήκες κινέζικων μαύρο χρήμα

Από Μπαγκλαντές υπάρχουν μαφίες.

Ψιλικά Μαρία Ξυγκάκη (Μ. Αλεξάνδρου)

Το μαγαζί το έχω από τον μπαμπά μου, δουλεύει γιατί έχουμε το προπό.....

Τερέζα

Ήλθα από τη Σρι Λάνκα πριν από 25 χρόνια για να δουλέψω. Έτυχε, έδωσα τα χαρτιά και με στείλανε Ελλάδα. Μεγάλωσα στο ίδρυμα Έφυγα 10 χρονών πήγα στο Ντουμπάι .δεν ήθελα να καθίσω στο Ντουμπάι .Γύρισα πατρίδα και μετά Συγκαπούρη και μετά εδώ. Είχα ένα μικρό κρεβάτι. Δεν ήταν σωστοί άνθρωποι .Είχα πρόβλημα. Πήγα στην εκκλησία. Στην καθολική κρυφά. Ήταν οικογένεια από Σρι Λάνκα. Μετά βρήκα δουλειά. Στην Ακαδημίας .πήγα, στο γραφείο βρήκα δουλειά, βρήκα δικό μου σπίτι στη Σπετσών ήταν υπόγειο. Δεν είχε φως ούτε βεράντα., είχα πρόβλημα με τον μικρό .ήταν δίπλα ο βόθρος δεν είχα έπιπλα είχα πάνω στο χαλί το στρώμα έπιπλα έβρισκα στο δρόμο. Από τη Σρι Λάνκα είχα τις φωτογραφίες μόνο έφτιαξα επτά φωτογραφίες

Ένας γείτονας που πήγε στη Κρήτη μου έδωσε όλα του τα έπιπλα

βαφτίστηκα στην εκκλησία.

Θέλω να ζήσω εδώ. πηγαίνω στο πάρκο με το παιδί.

Εγώ έβαψα το σπίτι βερυκοκί μ αρέσει το χρώμα

Μαρία (Ψυρρή)

Όχι δεν έχουμε προβλήματα με τους κινέζους τους Αφρικάνους που ζουν στη γειτονιά, έχουν την αγορά τους τα παιδιά τα βλέπουμε το πρωί που πάνε στο σχολείο βλέπουμε τις μουσουλμάνες μητέρες που τα συνοδεύουν βλέπουμε τις κινεζούλες με τα σακίδια δεν μας ενοχλεί στην γειτονιά πως είναι ντυμένοι το διαφορετικό θρησκειομα εάν φορούν μαντίλες άλλωστε ένα προνόμιο στο κέντρο είναι ότι καθένας μπορεί να ντύνεται όπως θέλει και έτσι βλέπει κανείς εδώ πολλά περίεργα ντυσίματα , κουλτούρες ,απόψεις, διαφορετικές θρησκείες και από μας που είμαστε έλληνες, η Μάγκυ είναι βουδίστρια και ο Αντρέας άθεος .

Το πρόβλημα είναι η ανασφάλεια που αισθάνεται πλέον καθώς ως κέντρο συγκεντρώνει τα προβλήματα που συσσωρεύονται χρόνια αυτής της πόλης.

Γιώργος Λαζόγκας, Κεραμεικός (Περιμένοντας την ανάπλαση Κ. τεύχος 384 10-10-2010, της Βιργινίας Πισιμίση, σελ.44)

Όταν ήρθαμε τα πράγματα ήταν τελείως αυθεντικά , η περιοχή είχε μια ταυτότητα που κράτησε μέχρι τους Ολυμπιακούς αγώνες. Πιστέψαμε ότι ήταν ένας τόπος για καλλιτέχνες και τελικά μαζεύτηκαν επιχειρηματίες-όχι για το καλό των καλλιτεχνών. Εμείς ήμασταν οι κράχτες. Στην πλευρά προς το Μεταξουργείο διατηρήθηκε μια ποιότητα επειδή κάποιοι φροντίσαμε γι αυτό-ήμουν πρωτεργάτης στην αλλαγή του

προεδρικού διατάγματος του 98 που αφορούσε τα ύψη και τις χρήσεις γης. Με συγκινεί ότι στο σημείο που ο Περικλής διάβασε τον Επιτάφιο ζουν σήμερα Μετανάστες .Η δημιουργία είναι πάντα επιμιξία σε πολλά επίπεδα. Αλλά και επιχειρηματίες με φιλική στάση προς τον πολιτισμό έχουν επενδύσει υπερβολικά στη περιοχή και εκτοπίζουν κόσμο που ζει κάτω από άθλιες συνθήκες.....

Βασιλική Μπάρκα(πρόεδρος του συλλόγου κατοίκων Κεραμεικού-Γκάζι-Ρουφ Είμαστε σε μία διαρκή μάχη .Μ ένα τηλέφωνο στο χέρι προς τον δήμο και την Αστυνομία. Εδώ απλώς επιβιώνουμε δεν ζούμε. Θέλουμε τη γειτονιά μας και τη ζωή μας πίσω.

8. Το φαινόμενο του εξευγενισμού

Από τη στιγμή που πρωτοπαρητηρήθηκε το φαινόμενο του εξευγενισμού, μέχρι σήμερα, έχει αναπτυχθεί αρκετά η βιβλιογραφία και ο διεθνής διάλογος ως προς το τι είναι αυτό το φαινόμενο. Είτε η εκκίνηση του φαινομένου προέρχεται από τις δυνάμεις της προσφοράς, δηλαδή από την αγορά γης και τις κυβερνητικές πρακτικές στο χώρο (Smith, 1986; 1996), είτε απορρέει από τις καταναλωτικές συνήθειες και συμπεριφορές της νέας μεσαίας τάξης, που αποτελούν επιχειρήματα των θεωρητικών της ζήτησης (Ley, 1996; Zukin, 1989), ο εξευγενισμός είναι πλέον ένα αστικό φαινόμενο που λαμβάνει χώρα όχι μόνο τις μεγάλες μητροπόλεις, αλλά και σε πόλεις χαμηλότερης ιεραρχίας. Παρ' όλα αυτά για να μπορέσουμε να εξετάσουμε την εγκυρότητα της θεωρίας σε κάθε περίπτωση, πρέπει να εξετάσουμε το συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της κάθε πόλης.

Αντίθετα με τον Beauregard (1986) που ισχυρίζεται ότι ο εξευγενισμός είναι μια περίπλοκη και χαοτική έννοια, ο Clark (2005:259) τονίζει ότι «δεν υπάρχει τίποτα το χαοτικό όσον αφορά τον εξευγενισμό, είτε το φαινόμενο εκτυλίσσεται στο κέντρο της πόλης ή σε αγροτικές περιοχές, είτε πρόκειται για ανακαίνιση παλιών κτηρίων ή κατεδάφιση και κατασκευή νέων οικοδομών. Υπάρχει ωστόσο κάτι το χαοτικό στην κατανόηση του όρου καθώς η εμφάνιση πτυχών του φαινομένου δεν συνεπάγονται απαραίτητως και την εμφάνισή του». Ο Ley (2003: 2531) παρατηρώντας τις πολιτιστικές πτυχές του φαινομένου, παρατηρεί ότι: «Παρά το γεγονός ότι για την κατανόηση του φαινομένου έχουν αναπτυχθεί οι θεωρίες της προσφοράς και της ζήτησης... ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται οι προτιμήσεις εξαρτάται από τον τρόπο παραγωγής των αγαθών που προσφέρονται...που συντελεί, άμεσα ή έμμεσα, στην μεταβολή του τρόπου παραγωγής. Δεν πρέπει να προσφύγουμε σε μια υπόθεση κυρίαρχων προτιμήσεων που αναγκάζουν την προσαρμογή της παραγωγής στη ανάγκες, ούτε σε αντίθετες υποθέσεις στις οποίες οι προτιμήσεις είναι απόρροια του προϊόντος παραγωγής (Bourdieu, 1984: 231)».

Όπως παρατηρεί και ο Harvey (1996: 54); «στις συμπεριφορές που μετασχηματίζονται-η δημιουργικότητα αναδύεται από την αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα στην εσωτερική ετερογένεια των 'πραγμάτων' και από την πιο προφανή ετερογένεια μέσα στο σύστημα... Μέσα από μια πιο διαλεκτική προσέγγιση, οι αντιτιθέμενες δυνάμεις, που απορρέουν μέσα από τις διαδικασίες, στην συνέχεια γίνονται κομβικά σημεία επόμενων σταδίων μετασχηματιστικής δραστηριότητας. Υλικές ή μη υλικές, θετικές και αρνητικές αλλαγές, ελκτικές και απωθητικές δυνάμεις, η ζωή και ο θάνατος, το αρσενικό και το θηλυκό, το κεφάλαιο και η εργασία, έχουν συσταθεί ως αντιθέσεις γύρω από τις οποίες παγιώνονται ολόκληρες διαδικασίες μετασχηματισμού που αναπαράγουν τις αντιθέσεις και αναδομούν το φυσικό, το βιολογικό και τον κοινωνικό κόσμο». Ο Clark (2005: 261) αναλύοντας το φαινόμενο του εξευγενισμού αναφέρει ότι: «η εμπορευματοποίηση του χώρου ουσιαστικά ανοίγει νέο χώρο για διεκδικήσεις,

διευκολύνοντας τις 'υψηλότερες και καλύτερες' χρήσεις να παραγκωνίσουν τις ήδη υπάρχουσες. Η όλη διαδικασία λειτουργεί παράλληλα με την αναζήτηση των ισχυρών δυνάμεων πρόσφορου εδάφους για την πραγματοποίηση των σκοπών τους μέσα από την οικονομική εκμετάλλευση των δυνατοτήτων και την καταστροφή του πραγματικού στην πορεία της διαδικασίας». Έτσι, οι πολωμένες σχέσεις εξουσίας και ένα αστικό περιβάλλον σε μεταβατικό στάδιο δίνουν την αίσθηση μιας «δημιουργικής καταστροφής» που λειτουργεί ως προϋπόθεση για την ανάδυση του φαινομένου του εξευγενισμού.

Η Θεωρία του Εξευγενισμού και οι Τέχνες

Αναφορικά με τις δυναμικές αλλαγές που μπορεί να επιφέρει ο εξευγενισμός σε ορισμένες περιοχές, έχει αναπτυχθεί συγκεκριμένος διάλογος για τον ρόλο της τέχνης, της κουλτούρας και τη συμπεριφορά των καλλιτεχνών. Ειδικότερα ο ρόλος των καλλιτεχνών, ως πioniέροι του εξευγενισμού έχει αναλυθεί επαρκώς στις εργασίες των David Ley (1996; 2003) και Sharon Zukin (1987; 1989). Οι καλλιτέχνες χρειάζονται ευρύχωρα δωμάτια για να μπορέσουν να τα χρησιμοποιήσουν ως ατελιέ. Στην αναζήτηση μεγάλων χώρων και φτηνών ενοικίων, πολλοί καλλιτέχνες μεταγκαταστάθηκαν σε κεντρικές περιοχές της πόλης, ανακαινίσαν παλιές κατοικίες ή μετέτρεψαν κτήρια βιοτεχνιών σε λοφτ, με σκοπό το συνδυασμό του τόπου κατοικίας και εργασίας και την ελαχιστοποίηση του αντιστοίχου κόστους. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Ley (1996: 197-198): «[Οι καλλιτέχνες]... συνδέουν την καλλιτεχνική δημιουργικότητά τους με την ένταση που επικρατεί στο κέντρο της πόλης. Υπάρχει όμως και ένας πιο συγκεκριμένος λόγος για τον οποίο έλκονται οι άνθρωποι στο κέντρο της πόλης και σε περιοχές οριακές σε σχέση με τους συμβατικούς χώρους χωροθέτησης της νέας μεσαίας τάξης. Οι συγκεκριμένοι τόποι παρέχουν αντιθετικούς χώρους, κοινωνική και πολιτισμική απόσταση από την καθημερινότητα των προαστίων, την τυποποίηση, τη στειρότητα και την έλλειψη επικοινωνίας». Όμως, η απόστασή τους απέναντι στην καθημερινή ζωή έχει λειτουργήσει ως μαγνήτης σε πιο εύπορες κοινωνικές τάξεις αλλά και σε πιο αποδοτικές χρήσεις γης. Όπως επιχειρηματολογεί και η Zukin (1987): «οι γειτονιές που θεωρούνται καλλιτεχνικοί τόποι, αξιολογούνται διαφορετικά από τη νέα μεσαία τάξη, καθώς τους παρέχεται η δυνατότητα υποστήριξης όμοιας πολιτισμικής ταυτότητας και κοινωνικών χαρακτηριστικών... η ιδεολογία του εξευγενισμού νομιμοποιεί την κοινωνική τους αναπαραγωγή, παρά την επιχειρηματολογία του υπάρχοντος πληθυσμού».

Ο Ley (2003: 2530) αναφέρει ότι: «Γενικότερα, οι προσωπικότητες του καλλιτέχνη και του επιχειρηματία, φαντάζουν να έχουν διαφορετικές κατευθύνσεις. Οι αντικομφορμιστικές διαθέσεις του καλλιτέχνη και η αντιλήψεις του εναντίον της αστικής τάξης, δεν συνάδουν με τον «υπηρέτη» της μαζικής κοινωνίας. Η ζωή στα άκρα, ως προτιμώμενη κοινωνική θέση από τον καλλιτέχνη, υποσκάπτει την κανονισμένη ζωή ενός συμβατικού ανθρώπου. Οι καλλιτέχνες συχνά περιφρονούν το σύστημα της αγοράς και την εμπορευματοποίησή που μειώνει την αξία της δημιουργικής πράξης, και έτσι απαιτούν ο χώρος του ατελιέ τους να απομονωθεί από την μαφία του κόσμου της τέχνης».

Ο Ley συνεχίζοντας την ανάλυσή του λέει ότι: «σημαντικό είναι ότι η αισθητική διάθεση, που επιβεβαιώνει και μεταλλάσσει την καθημερινή ζωή, είναι ταξικό χαρακτηριστικό. Ανάμεσα στο πολιτισμικό κεφάλαιο των δημιουργών υπάρχει μια παγωμένη τάξη, στην οποία ανήκουν, παρ' όλη την απουσία του οικονομικού

κεφαλαίου. Μέσα στο ίδιο το πλαίσιο η αισθητική διάθεση περιέχει σημαντική αυτονομία ιδίως με κριτήρια αναγνώρισης και κύρους από άτομα του ίδιου τομέα».

Η Zukin (1989) στο έργο της *Loft- Living* επεξεργάζεται την όλη διαδικασία κατά την οποία εκτοπίστηκαν οι καλλιτέχνες που πρωτοκατοίκησαν σε κεντρικές υποβαθμισμένες περιοχές, δηλαδή η πρώτη ροή εξευγενιστών, από ανθρώπους με μεγαλύτερο οικονομικό κεφάλαιο, αλλά χαμηλότερο πολιτιστικό. Ο Ley (2003: 2540) ισχυρίζεται ότι: «Ο πληθυσμός που ακολουθεί τους καλλιτέχνες, δεν εισέρχεται τυχαία σε αυτές τις περιοχές, αλλά μέσω μιας διαδοχής που διαμορφώνεται από την κοινή αισθητική και καλλιτεχνική οπτική που έχουν με τους καλλιτέχνες. Η αισθητική κατάληψη του χώρου, με την συνεπακόλουθη αντιμετώπισή του ως κοινό πόρο, είναι ελκυστική ιδιαίτερα σε αυτούς τους επαγγελματίες που έχουν υψηλότερο επίπεδο πολιτισμικού κεφαλαίου παρά οικονομικού και έχουν την ίδια αντιπάθεια με τους καλλιτέχνες για το εμπόριο και τη συμβατικότητα». Έτσι, η όλη διαδικασία του εξευγενισμού έχει ουσιαστικά να κάνει με ροές ανθρώπων με υψηλό πολιτιστικό κεφάλαιο στα αρχικά στάδια της διαδικασίας, που αναζητούν κάτι το εξωτικό στη ζωή τους και μετακινούνται σε κεντρικές εργατικές ή πολυεθνικές συνοικίες, εκτοπίζοντας ή αντικαθιστώντας τον υπάρχοντα πληθυσμό. Στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας θύματα εκτοπισμού είναι οι ίδιοι οι πιονιέροι του προηγούμενου σταδίου, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία. Οι ροές των ανθρώπων ακολουθούν τις ροές του κεφαλαίου και αντίστροφα.

Σε όλη αυτή τη διαδικασία εισροών και εκροών ανθρώπων στο κέντρο της πόλης, ο ρόλος που διαδραματίζει το κράτος δεν πρέπει να θεωρηθεί αμελητέος. Ο στρατηγικός σχεδιασμός που έχει να κάνει με αναπλάσεις περιοχών λειτουργεί καταλυτικά την εξέλιξη του φαινομένου του εξευγενισμού. Η Zukin (1987) υποστηρίζει ότι παρόλο που ο εξευγενισμός γίνεται ουσιαστικά από ιδιωτικά κεφάλαια, η κρατική υποστήριξη, εθνική και τοπική, αποτελεί προϋπόθεση στην όλη διαδικασία, ειδικά για το τοπικό κράτος που θέτει τις δικές του οδηγίες με σκοπό την ελαχιστοποίηση του κόστους της κατασκευής, με αποτέλεσμα τα ιδιωτικά κεφάλαια να μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο χώρο (Weber, 2002). Οι Hackworth και Smith (2000) έχουν κάνει λόγο για τρία στάδια κρατικής υποστήριξης του εξευγενισμού. Το πρώτο στάδιο αναφέρεται στην περίοδο του σποραδικού εξευγενισμού που καθοδηγείται από το κράτος, κατά το οποίο: «οι κυβερνήσεις υποβοηθούσαν τον εξευγενισμό με επιθετικό τρόπο καθώς οι επενδύσεις στο κέντρο της πόλης είχαν μεγάλο ρίσκο» (Hackworth και Smith, 2000: 466). Κατά το τρίτο και τελευταίο στάδιο, το κράτος απέκτησε πιο παρεμβατικό ρόλο καθώς το φαινόμενο του εξευγενισμού επεκτάθηκε και σε πιο απομακρυσμένες από το κέντρο περιοχές. Η Shaw (2005) δηλώνει ότι στο πρόσφατο τρίτο στάδιο, οι κυβερνήσεις υποθάλπουν τον εξευγενισμό υιοθετώντας πληθώρα πολιτικών που ποικίλλουν από πεζοδρομήσεις μέχρι συμπράξεις δημοσίου ιδιωτικού τομέα και καλλιτεχνικές παρεμβάσεις σε προηγούμενα εργοστάσια. Το κράτος προχωρά σε προγράμματα αναπλάσεων που ουσιαστικά έλκουν επενδύσεις σε προηγούμενους βιομηχανικούς χώρους ενώ οι δήμοι, μέσω φορολογικών πολιτικών και παροχής κινήτρων, διαμορφώνουν μια δευτερογενή αγορά κεφαλαίων, που ουσιαστικά αυξάνουν τη ροή κεφαλαίων στο δομημένο χώρο. Όπως ισχυρίζεται και η Lees (2003: 71) τέτοιες πολιτικές προσβλέπουν ουσιαστικά στην καταναλωτική συμπεριφορά των νοικοκυριών και σχεδιάζονται με σκοπό την προσέλκυση των νέων μεσαίων τάξεων, ενώ «δεν σχεδιάζονται ούτε απευθύνονται στα νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος, που δεν έχουν διαθέσιμο εισόδημα ούτε το πολιτιστικό κεφάλαιο για αυτού του είδους του καθημερινού τρόπου ζωής».

Η Αθήνα σε Μετάβαση

Το κέντρο της πόλης της Αθήνας αλλάζει με ένα δυναμικό αλλά εχθρικό τρόπο. Στις εφημερίδες και τα υπόλοιπα μέσα επικοινωνίας, στις δράσεις τοπικών ομάδων και στην καθημερινότητά μας αυτή η μετάβαση είναι προφανής. Ο εξευγενισμός του κέντρου της πόλης γίνεται σε στενή σχέση με τις συγκεκριμένες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ανάπτυξης της πόλης της Αθήνας. Ήδη σε συγκεκριμένες γειτονιές του κέντρου έχουν μετ-εγκατασταθεί νοικοκυριά υψηλότερων εισοδημάτων ως απόρροια της μεταβαλλόμενης γεωγραφίας της πόλης, ενώ ταυτόχρονα στις ίδιες ευρύτερες περιοχές κατευθύνονται τα πιο πρόσφατα ρεύματα μεταναστών (νομίμων και παρανόμων).

Παραθέτουμε ένα απόσπασμα από τον Lefebvre (2006: 100) στο οποίο ισχυρίζεται ότι: *«η πόλη πάντοτε είχε σχέσεις με το σύνολο της κοινωνίας, τα συστατικά της και την ιστορία της. Αλλάζει όταν η κοινωνία ως σύνολο μεταβάλλεται. Και πάλι όμως, οι μεταλλάξεις της κοινωνίας δεν είναι παθητικά αποτελέσματα των αλλαγών του κοινωνικού συνόλου. Η πόλη, επιπλέον, εξαρτάται από τον σύνολο των άμεσων σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στα άτομα και τις ομάδες που συνδιαμορφώνουν την κοινωνία. Ούτε μειώνεται στο επίπεδο αυτών των άμεσων σχέσεων ούτε σύμφωνα με τις μεταλλάξεις τους. Βρίσκεται στο ενδιάμεσο των μεταβολών που συμβαίνουν σε αυτό που αποκαλούμε κοντινή δομή (σχέσεις ανάμεσα στα άτομα και σε ομάδες διαφόρων μεγεθών, περισσότερο ή λιγότερο οργανωμένες και στις μεταξύ των ομάδων σχέσεις) και στην μακρινή δομή, αυτό της κοινωνίας που ελέγχεται από μεγάλα και ισχυρά ιδρύματα (όπως η εκκλησία και το κράτος) και τον νομικό κώδικα, επίσημο ή όχι, από μια κουλτούρα και σύνολα εξουσιών μέσω των οποίων η μακρινή δομή προεκβάλλεται σε υψηλότερο επίπεδο και επιβάλλει τον εαυτό της».*

Εστιάζοντας στην μακρινή δομή, το ελληνικό κράτος, οι πολιτικοί, οι ιθύνοντες και οι πολεοδόμοι αναπτύσσουν ένα ισχυρό διάλογο για την αναγκαιότητα ανάπλασης του κέντρου της πόλης, και πιο συγκεκριμένα για την ανάγκη επανα-κατοίκησής του από φοιτητές και γενικότερα νέα νοικοκυριά. Ο νέος πρόεδρος του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας δήλωσε ότι οι κεντρικές συνοικίες της Αθήνας μπορούν πάλι να γίνουν ελκυστικές εξαιτίας δύο σημαντικών λόγων: τη μίξη των διαφόρων εθνικοτήτων και την ύπαρξη χρήσεων γης που απευθύνονται σε συγκεκριμένους ανθρώπους, ειδικά τους νέους που δεν τους αρέσει η στειρότητα των προαστίων. Οι κεντρικές τοποθεσίες μπορούν να διαδραματίσουν επίσης σημαντικό ρόλο στη μείωση των καθημερινών μετακινήσεων (Καθημερινή, 21/1/2010). Τέτοιου είδους δηλώσεων, που αναπαράγονται συχνά από δημοσιογράφους, λειτουργούν ως μαγνήτης σε ιδιωτικές επενδύσεις στο δομημένο περιβάλλον. Όπως ισχυρίζονται πολλοί κάτοικοι, φιλέτα γης στο κέντρο της πόλης έχουν ήδη αγοραστεί από επενδυτές εκμεταλλευόμενους τις χαμηλές τιμές γης που ισχύουν στο κέντρο αυτή τη χρονική περίοδο. Η αρθρογραφία στις εφημερίδες αναπτύσσει επιχειρήματα που αναφέρουν ότι ενώ δεν έχουν γίνει αναπλάσεις στις κεντρικές περιοχές, η αγορά γης εμφανίζει αρκετές διαφοροποιήσεις στις τιμές των ακινήτων: για τα νεόδμητα κτήρια, η τιμή που ζητείται για το τετραγωνικό μέτρο προσεγγίζει τα 2.500 ευρώ, ενώ στις παλιές πολυκατοικίες κυμαίνεται στα 700 ευρώ το τετραγωνικό μέτρο (Κανέλλης, 25/1/2010).

Παρ' όλα αυτά, ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνει χώρα ο αστικός σχεδιασμός στην Αθήνα είναι αρκετά περίπλοκος και ανοίγει διαύλους στη νεοφιλελευθεροποίηση του χώρου (Alexandri, 2005). Αρχικά το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) δεν εφαρμόζεται καθώς το κράτος ανέχεται τις παράνομες χρήσεις γης κυρίως για την είσπραξη χρημάτων και για την ανάπτυξη της κερδοσκοπία. Επιπλέον, όσον αφορά τα σχέδια ανάπλασης, το κράτος, είτε το τοπικό ή το εθνικό, κάνει σημειακές

παρεμβάσεις στο χώρο, κυρίως αρκείται σε δενδροφυτεύσεις και πεζοδρομήσεις, που βελτιώνουν το επίπεδο του περιβάλλοντος χώρου και ταυτόχρονα ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό τομέα να προβεί σε περαιτέρω επενδύσεις και έτσι να αυξήσει την κυκλοφορία του κεφαλαίου στον αστικό ιστό. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται το κόστος των δημοσίων δαπανών και αναπλάσεις. Οι αναπλάσεις που έγιναν εν όψει των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, επαναπροσδιόρισαν την αξία του κέντρου της πόλης, με αποτέλεσμα πολλές συνοικίες να εμφανίσουν συμπτώματα του φαινομένου του εξευγενισμού. Αρκετοί πρωτοπόροι, που κυρίως σχετίζονταν με τον χώρο της τέχνης, μετ-εγκαταστάθηκαν στο κέντρο της πόλης παρακινούμενοι από τις πεζοδρομήσεις και την συνεπαγόμενη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος χώρου. Οι συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες στη συνέχεια προσέλκυσαν χρήσεις γης όπως πολυτελείς μπουτίκ και wine bars. Για να μπορέσουμε λοιπόν να εξετάσουμε τις διαδικασίες τύπου εξευγενισμού στην Αθήνα, πρέπει να στραφούμε στη μικροκλίμακα (Μαλούτας και Αλεξανδρή, 2009). Ο εξευγενισμός μπορεί να εκτυλίσσεται σε συγκεκριμένους δρόμους, οικοδομικά τετράγωνα ή ακόμα και ορόφους, όπου οι εξευγενιστές εκτοπίζουν ή αντικαθιστούν τους προηγούμενους κατοίκους. Ο λόγος για τον οποίο ο εξευγενισμός στην Αθήνα είναι σποραδικός οφείλεται και στο γεγονός ότι οι δυναμικές ουσιαστικά διαμορφώνονται από τον επενδυτή- χρήστη και όχι από το κατασκευαστικό κεφάλαιο που αναζητά το κενό εκμίσθωσης (rent gap) και μπορεί να δημιουργήσει πυρήνες εξευγενισμού που να μπορούν στη συνέχεια να επεκταθούν (ibid). Οι διαδικασίες του εξευγενισμού στην Αθήνα δεν έχουν ακόμα παγιωθεί, και ως εκ τούτου επηρεάζονται από τις δυναμικές που αναπτύσσονται στο κέντρο της πόλης και ιδιαίτερα από αυτές που έχουν αναδυθεί τον τελευταίο καιρό.

Η Τοπικότητα του Κέντρου της Πόλης

Ποια είναι η πραγματικότητα στην περιοχή κάτω από την Ομόνοια; Διαδρομές στην πόλη μπορούν να δώσουν σαφή εικόνα μιας αντιθετικής αλλά ενδιαφέρουσας πραγματικότητας. Ο αστικός ιστός είναι πυκνοδομημένος, αποτελείται από πολυώροφα κτήρια της εποχής της αντιπαροχής που κυρίως καταλαμβάνονται από δημόσιες υπηρεσίες ενώ ταυτόχρονα προβάλλουν χαμηλά κτήρια, που διασώθηκαν της αντιπαροχής, και η όψη τους έχει νεοκλασικές ή μοντέρνες επιρροές. Τα ισόγεια συνήθως καταλαμβάνονται από παραδοσιακά μαγαζιά λιανικής και εμπορίου διαφόρων ποικιλιών αγαθών: από μαχαιροπίρουνα και σερβίτσια μέχρι μπαχαρικά και καρυκεύματα. ανάμεσά τους ξεπροβάλλουν καταστήματα μεταναστών που προσφέρουν προϊόντα από τις χώρες τους. Οι υπόλοιποι όροφοι των κτηρίων καταλαμβάνονται από υπηρεσίες και κατοικίες μεταναστών. Ταυτόχρονα στην περιοχή υπάρχουν πολυτελή τοπία όπως το Δημαρχείο της Αθήνας, το Εθνικό Θέατρο και το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας.

Ωστόσο πολλοί από τους μετανάστες που μένουν στις συγκεκριμένες πολυκατοικίες πέφτουν θύματα απάνθρωπης εκμετάλλευσης: ιδίως οι χωρίς χαρτιά και οι παράνομοι μετανάστες στοιβάζονται στα μικρά δωμάτια των διαμερισμάτων (περίπου 40 με 50 άτομα σε κάθε διαμέρισμα) και χρεώνονται τη διαμονή τους σε ένα στρώμα ανά βραδιά. Το όλο σύστημα αυτού του είδους της εκμετάλλευσης κινείται από κερδοσκόπους που εκμεταλλεύονται την ανυπαρξία στεγαστικής πολιτικής για τους μετανάστες από την πλευρά του κράτους.

Ταυτόχρονα το κέντρο της πόλης αντιμετωπίζει προβλήματα που έχουν να κάνουν με παραβατικές συμπεριφορές: παράνομο εμπόριο στους δρόμους, παράνομοι οίκοι ανοχής με ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής (στο σύνολο των 250 οίκων ανοχής, μόνο οι 7 έχουν υγειονομική άδεια), εμπόριο ναρκωτικών, trafficking μεταναστριών, και καθημερινές ληστείες από ομάδες (Καρανάση, 11/2/2010).

Την όλη εικόνα του κέντρου εμπλουτίζει η πρόσφατη τάση των γκαλερί και των καλλιτεχνών για εγκατάσταση στην περιοχή. Οι καλλιτέχνες τείνουν να εγκαθίστανται σε περιοχές με εγκαταλελειμμένα βιομηχανικά κτήρια ή στο παρακμάζον κέντρο. Ουσιαστικά πρόκειται για τις περιοχές στις οποίες η πόλη έχει γυρίσει την πλάτη της (Papastergiadis, 2006). Ο Papastergiadis (2006: 165) παρατηρεί ότι οι εγκαταλελειμμένες αποθήκες και τα πρόσφατα εγκαταλελειμμένα κτήρια υπηρεσιών δεν αποτελούν μόνο επιθυμητούς χώρους εγκατάστασης καλλιτεχνών, αλλά αποτελούν τόπους συνεύρεσης των ανθρώπων της τέχνης μέσω *site-specific* δράσεων και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων. «Αυτές οι περιοχές επαναπροσδιορίζουν τα συμβολικά όρια της πόλης και επαυξάνουν στην επίδραση της τέχνης στις σύγχρονες αστικές συνθήκες»

Η γειτνιάζουσα περιοχή του Μεταξουργείου σκιαγραφεί μια διαφορετική εικόνα που δίνει αντίστοιχη εντύπωση με περιοχές υπό εξευγενισμό. Ανακαινισμένα κτήρια βρίσκονται δίπλα σε εγκαταλελειμμένα, ενώ τα κτήρια της αντιπαροχής συνορεύουν με καινούριες κατασκευές πολυώροφων κτηρίων που διαφημίζονται ως η τάση *loft-living* της Αθήνας. Η περιοχή φιλοξενεί ήδη νέες χρήσεις όπως *wine bars*, πολυτελή εστιατόρια, μπουτίκ, γκαλερί και στούντιο καλλιτεχνών. Αυτές οι χρήσεις απευθύνονται στην κουλτούρα και τις συνήθειες των νέων κατοίκων που έχουν εισρεύσει στη γειτονιά, και είναι είτε μέλη της νέας μεσαίας τάξης ή άνθρωποι με μια πιο μποέμ κουλτούρα, δηλαδή πρώτης και δεύτερης γενιάς εξευγενιστές.

Παρ' όλα αυτά η συνοικία του Μεταξουργείου αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα με αυτά που περιγράφονται για το κέντρο της πόλης. Οι παράνομοι μετανάστες και οι χρήστες ναρκωτικών ουσιών βρίσκουν καταφύγιο στα εγκαταλελειμμένα κτήρια, λειτουργούν παράνομοι οίκοι ανοχής και με το πέρας της ημέρας η κυκλοφορία στους δρόμους γίνεται επικίνδυνη καθώς οι ληστρικές συμμορίες αρχίζουν τη δραστηριότητά τους. Οι παλιοί κάτοικοι που μένουν κοντά στους οίκους ανοχής ισχυρίζονται ότι: «κάνουμε βόλτες γύρω από τα σπίτια μας για να σιγουρευτούμε ότι δεν μας ακολουθεί κάποιος και μπορούμε να μπούμε με ασφάλεια στο κτήριο. Οι προαγωγοί μας βρίζουν και μας απειλούν με όπλα. Όταν παραπονεθήκαμε για αυτήν την κατάσταση στο αστυνομικό τμήμα της Ομόνοιας, ο υπεύθυνος αστυνομικός μας συμβούλευσε να μην αντιδράσουμε» (Εθνος, 23/9/2009).

Η κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού του Μεταξουργείου είναι ακόμα αρκετά σύνθετη. Οι παλιοί κάτοικοι, εργατικής τάξης, μένουν στα κτήρια της αντιπαροχής δίπλα στους μετανάστες. Οι μουσουλμάνοι από τη Θράκη μένουν σε ετοιμόρροπα παλιά μονώροφα κτήρια, ενώ οι νέοι κάτοικοι ανακαινίζουν και εγκαθίστανται σε αρχιτεκτονικά ενδιαφέρουσες μονοκατοικίες. Οι εξευγενιστές με μια πιο μποέμ κουλτούρα είτε μένουν σε διαμερίσματα πολυκατοικιών μαζί με μετανάστες, ή ανακαινίζουν παλιές μονοκατοικίες και «συγκατοικούν» με μέλη της ίδιας κοινωνικής ομάδας. Οι Κινέζοι έχουν καταλάβει την περιοχή κάτω από την Πειραιώς στη γειτονιά (κατά μήκος κυρίως της οδού Αγησιλάου) με πολλά κινέζικα μαγαζιά στο εμπόριο ρούχων, διαμορφώνοντας έτσι την περιοχή *Chinatown* της πόλης. Ταυτόχρονα, πολλοί Άραβες έχουν ανοίξει μπακάλικα και εστιατόρια στο Μεταξουργείο προσδίδοντας έτσι μια πολυπολιτισμική πινελιά στην συνολική εικόνα της γειτονιάς.

Η περίπτωση του Γκαζοχωρίου και ο τρόπος με τον οποίο εκτυλίσσεται εκεί ο εξευγενισμός της περιοχής παρουσιάζει πάλι μια σύνθετη εικόνα. Όπως προαναφέρθηκε, τα μαγαζιά της αναψυχής έχουν εκδιώξει και αντικαταστήσει ουσιαστικά την πλειοψηφία των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς οι περισσότεροι ήταν ενοικιαστές. Ωστόσο, ο θόρυβος που παράγεται από τα διασκεδαστήρια καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, αλλά κυρίως τη νύχτα, έχει αρχίσει να απειλεί και τους

ιδιοκτήτες (μέλη της ελληνικής χριστιανικής κοινότητας) οι οποίοι μιλούν πια για την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής τους και την έλλειψη ύπνου που μπορεί να τους οδηγήσει σε εγκατάλειψη της περιοχής. Σε αυτή τη γειτονιά ενδέχεται να εμφανιστεί ο έμμεσος τρόπος εκτοπισμού, κατά τον οποίο σύμφωνα με τον Atkinson (2000), οι κάτοικοι μιας γειτονιάς υπό εξευγενισμό αναγκάζονται να την εγκαταλείψουν λόγω της 'άσκησης εμμέσων δυνάμεων όπως η απώλεια κοινωνικών δικτύων και φίλων ή/και η αντικατάσταση των χρήσεων γης από πιο «αποδοτικές» χρήσεις για το κεφάλαιο. Ταυτόχρονα, ο οικιστικός ιστός της γειτονιάς έχει αλλοιωθεί, καθώς σε αρκετά οικοδομικά τετράγωνα, τα παλιά δώροφα ή μονώροφα σπίτια έχουν αντικατασταθεί από πολυώροφες κατασκευές τύπου loft. Σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων, τα περισσότερα διαμερίσματα των κτηρίων αυτών είναι ακόμα κενά, ενώ οι υψηλότεροι όροφοι κατοικούνται. Συνεπώς όταν η αναψυχή στην περιοχή παύσει ή μετριάξει την ηχορρύπανση που προκαλεί, ενδέχεται να εγκατασταθούν νοικοκυριά και στους χαμηλότερους ορόφους, οπότε τότε μπορεί να ανοίξει περαιτέρω ο διάλογος για τον εξευγενισμό σε αυτή τη γειτονιά.

Ίσως όμως αυτή η μίξη διαφορετικών κουλτούρων να αποτελέσει τον μοχλό μετάλλαξης της εικόνας του κέντρου της πόλης. Η διαδικασία με την οποία το κέντρο της πόλης μεταλλάσσεται και επαναπροσδιορίζεται πρέπει να γίνει κατανοητή μέσα από ένα διαφορούμενο πρίσμα. Όπως εξηγεί και ο Papastergiadis (2006: 99): *«η διαδικασία απόκτησης ταυτότητας μέσα από μια πολιτιστική οντότητα είναι πάντα παραγωγική αλλά ελλιπή. Δεν υπάρχει κάποιο απόλυτο κριτήριο που να προσδιορίζει την πληρότητα του κενού, την ωριμότητα ή την οπισθοδρομικότητα μιας πολιτισμικής ταυτότητας. Κανείς δεν μπορεί να προσεγγίσει ένα επίπεδο της πολιτισμικής ταυτότητας σταθερής και παγιωμένης στο χώρο, ούτε να δομήσει μια πολιτισμική αίσθηση ανεπίδεκτης αλλαγών. Δεδομένου του γεγονότος ότι η δυναμική μιας πολιτισμικής ταυτότητας πάντοτε μεταλλάσσεται και εξελίσσεται, πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι θα υπάρχει πάντα ένας διαρκής ανταγωνισμός και συγκρούσεις ως προς το δομικό προσανατολισμό και αναπαράσταση της εικόνας του εαυτού. Δεν μπορεί να νοηθεί η αλληλεπίδραση όλων των μορφών της υποκειμενικότητας κατά τη διαδικασία σχηματισμού της ανθρώπινης ταυτότητας».*

Εστιάζοντας στα λόγια του Papastergiadis μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι αλλαγές που επέρχονται στον αστικό χώρο έχουν να κάνουν με τις μεταβολές της ταυτότητας των κατοίκων του. Η Massey (1993) παρατηρεί ότι αυτό που δίνει στο χώρο την ιδιαιτερότητά του δεν είναι η εσωτερικοποιημένη του ιστορία, αλλά το γεγονός ότι αποτελείται από συγκεκριμένες τοπικότητες (στο Blokland, 2003). Η Blockland (2003: 3) αναφερόμενη στον Wilson (1987) ισχυρίζεται ότι οι επιρροές της συγκέντρωσης είναι ουσιαστικά οι δυνατότητες και τα εμπόδια που έχουν να κάνουν με την καθημερινότητα στις γειτονιές στις οποίες ο πληθυσμός είναι κοινωνικά υποβαθμισμένος- οι δυνατότητες και τα εμπόδια περιλαμβάνουν τα είδη των οικολογικών συγκεντρώσεων που εκμεταλλεύονται οι κάτοικοι για πρόσβαση σε εργασία, και την έκθεση σε συμβατικούς ρόλους και γενικότερα την καθημερινή ζωή.

Οι μετανάστες, ακόμα και οι πιο πρόσφατοι, προσπαθούν να διαμορφώσουν την ταυτότητά τους σύμφωνα με την καθημερινότητά τους, υιοθετώντας στοιχεία από τη ζωή στην Αθήνα, και αναμειγνύοντάς τα με το πολιτισμικό τους κεφάλαιο, αυτό που μετανάστευσε ουσιαστικά μαζί τους, αλλά οι εκβολές του βρίσκονται στις πατρίδες τους. Για παράδειγμα, οι κοινότητα των Κινέζων καθημερινά πουλούν φαγητά στο δρόμο, διαμορφώνοντας έτσι μια άτυπη λαϊκή αγορά. Προσφέρουν κινέζικα λαχανικά αναμειγμένα με ελληνικά προϊόντα, φαγητά του τόπου τους, μεταφέροντας έτσι μια μίξη πολιτισμών. Κάθε Κυριακή πρωί, τα μέλη της κοινότητας του Ρομ που είναι ρακοσυλλέκτες και μένουν σε γειτονιές του κέντρου διοργανώνουν το παζάρι μεταχειρισμένων προϊόντων. Μετανάστες από μουσουλμανικές χώρες, όπως η Συρία,

το Πακιστάν και η Αίγυπτος συναντούνται μπροστά από τα εστιατόριά που μεταφέρουν την κουζίνα της πατρίδας τους, προδίδοντας έτσι μια ανατολίτικη χροιά στο δημόσιο χώρο του κέντρου. Με αυτές τις συμπεριφορές παράγονται νέες δυναμικές στον αστικό ιστό, που προσδίδουν στο κέντρο της πόλης μια πιο εξωτική και πολυπολιτισμική ταυτότητα. Πρόκειται ουσιαστικά για τις ίδιες δυνάμεις που έλκουν τις γκαλερί και τους εξευγενιστές στο υποβαθμισμένο, αλλά με πολλούς πολιτισμούς και κουλτούρες, κέντρο της πόλης. Πρόκειται ουσιαστικά για την ίδια εικόνα, ή διαφορετικά ταυτότητα, που διαμορφώνεται από τον καθημερινό τρόπο ζωής και τις καθημερινές συμπεριφορές των κατοίκων· κάθε κοινότητα ασκεί έλξη ή απώθηση σε κάποια άλλη. Αυτά τα ρεύματα ανθρώπων είναι που παράγουν τη δυναμική του κέντρου της πόλης, το οποίο στη συνέχεια παράγει και διαμορφώνει μια νέα ταυτότητα.

Μπορούμε όμως να εφαρμόσουμε τη θεωρία του εξευγενισμού ώστε να εξηγήσουμε τη δυναμική του κέντρου της πόλης της Αθήνας; Πρόκειται οι γκαλερί και οι εξευγενιστές να διαδραματίσουν ένα τόσο σημαντικό ρόλο ώστε να αλλάζουν την τροχιά του κέντρου; Η μήπως οι παραβατικές χρήσεις και συμπεριφορές θα ανατρέψουν την πορεία του εξευγενισμού ορισμένων κεντρικών περιοχών; Όπως παρατηρεί και ο Harvey (1996), όχι μόνο δεν είναι όλα σταθερά, αλλά ρευστά. Πώς μπορούμε συνεπώς να ξεκινήσουμε ένα διάλογο για το κέντρο της πόλης που να αντανακλά τη ρευστότητα στις δυναμικές που αναπτύσσονται; Οι κοινωνικές σχέσεις είναι πάντοτε χωρικές και υπάρχουν και αναπαράγονται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο χωρικοτήτων (Harvey, 1996), οπότε αποτελούν ένα είδος χαρτογράφησης, είτε αυτό είναι συμβολικό, ή υλικό ή μεταφορικό.

Γεωργία Αλεξανδρή

Παρατηρητήριο κατοίκησης

Σύμφωνα με τον Henri Lefebvre, *«Η πόλη έχει πάντα σχέση με την κοινωνία στο σύνολό της, με τη σύνθεση και τη λειτουργία της με τα συστατικά της στοιχεία... με την ιστορία της. Αλλάζει, λοιπόν, όταν η κοινωνία στο σύνολό της αλλάζει. Ωστόσο οι μετασχηματισμοί της πόλης δεν είναι παθητικά αποτελέσματα της κοινωνικής σφαιρικότητας, των τροποποιήσεών της. Η πόλη εξαρτάται, επίσης, και όχι λιγότερο ουσιαστικά, από σχέσεις αμεσότητας, από τις απευθείας σχέσεις μεταξύ προσώπων και ομάδων που συνθέτουν την κοινωνία...»*.¹⁹ Σήμερα η πόλη αποτελεί ένα πεδίο συγκρούσεων και μετασχηματισμών. Η γεωγραφία, το έδαφός της και οι χώροι της έχουν μετασχηματιστεί ριζικά και συνεχίζουν να βρίσκονται σε μία διαδικασία μετασχηματισμού. Η σύγχρονη μητρόπολη χαρακτηρίζεται από την αποσπασματικότητα, από τους μη τόπους, από τη διάχυση. Σ' αυτές τις συνθήκες, μέσα από τις ροές εκτοπισμένων οι οποίες συγκεντρώνονται στις μητροπόλεις, και διασπείρονται μέσα εις αυτές, προκύπτουν νέες χωρικές σχέσεις. Ο χώρος και ο τόπος μετασχηματίζονται, τοπικότητες, διασπορές, αποεδαφοποιημένες κοινότητες, αναπτύσσονται. Κατ' επέκταση, το αστικό τοπίο και η μητρόπολη αλλάζουν χαρακτήρα. Το ίδιο και ο ρόλος του αρχιτέκτονα. Πολλές ομάδες και δίκτυα από μεικτά πεδία έρευνας (αρχιτεκτονική, εικαστικά, ανθρωπολογία, ιστορία) στις μητροπόλεις ασχολούνται με αυτά τα ζητήματα και διαρκώς διασπείρονται. Πιο συγκεκριμένα, η Αθήνα αποτελεί ένα ιδιαίτερο τοπίο συγκρούσεων και

¹⁹Lefebvre Henri, Το Δικαίωμα στην πόλη, Χώρος και πολιτική, ιδιοτυπία της πόλης, η πόλη και το έργο, εκδόσεις Παπαζήση, 1977, σελ. 63.

μετασχηματισμών, όπου αυξάνονται τα ζητήματα που αφορούν την κατοίκηση και το αστικό έδαφος, την καταπάτησή του, την αύξηση των ενοικίων, την κακή διαχείριση τοπικοτήτων, των εκτοπισμό των κατοίκων και το νομαδισμό των εκ-τοπισμένων που αναζητούν στέγη και εργασία, καθώς και τα ζητήματα κοινωνικού φύλου και εξαρτημένων.

Η Αθήνα τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε προς την περιφέρεια, δημιουργήθηκαν τα προάστια της ανατολικής και της δυτικής Αττικής. Τα προάστια της ανατολικής, εξαιτίας των ορεινών όγκων, θεωρήθηκαν προνομιούχα και κατοικούνται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, αντίθετα της δυτικής, εξαιτίας του Κηφισού ποταμού και των προβλημάτων του (απόρριψη λυμάτων, πλημμύρες κ.λπ.) καθώς και των βιομηχανιών, οι οποίες από τα τέλη του 18ου αιώνα τοποθετήθηκαν σε αυτές τις περιοχές, κατοικούνται κυρίως από λαϊκά στρώματα. Ένα μεγάλο τμήμα του ιστορικού κέντρου της πόλης, που βρίσκεται κάτω από την Ομόνοια και συνορεύει με την οδό Πειραιώς, δηλαδή οι περιοχές Ψυρρή, Μεταξουργείο, Κεραμεικός, Γκαζοχώρι, υποβαθμίστηκε και εγκαταλείφτηκε από το 1960 και μετά. Αιτίες γι' αυτή την υποβάθμιση αποτελούν η τάση κατοίκησης στα προάστια ως προνομιακή συνθήκη κατοίκησης, η εγκατάσταση βιοτεχνικών εργαστηρίων στις περιοχές αυτές, η ύπαρξη της κεντρικής αγοράς και των υπαίθριων αγορών (παζάρι) γύρω από το Μοναστηράκι και την Ομόνοια. Όπως περιγράφει συχνά ο συγγραφέας Γιώργος Ιωάννου, η περιοχή γύρω από την Ομόνοια αποτελεί την πόλη των ξένων, των διαφορετικών, των άλλων. Η Ομόνοια αποτελεί από το 1960, περίοδο εσωτερικής μετανάστευσης, το σημείο της πόλης που οι εσωτερικοί μετανάστες φτάνουν για να μείνουν στα ξενοδοχεία γύρω από αυτήν, να πιουν τον πρώτο τους καφέ στα καφεενία και να συναντήσουν συντοπίτες. Από ανέκαθεν πολλοί από διαφορετικά μέρη της Ελλάδας έρχονταν σ' αυτό το σημείο της πόλης για να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Στις περιοχές αυτές εγκαταστάθηκαν, εκτός από τις βιοτεχνίες, εμπορικά καταστήματα, οίκοι ανοχής, ξενοδοχεία, και άρχισαν να κατοικούν οι «ξένοι» της πόλης, αρχικά οι τουρκόφωνοι μουσουλμάνοι που ήλθαν από τη Θράκη γύρω στο 1970 και στεγάστηκαν στις μονοκατοικίες γύρω από το πρώην εργοστάσιο του φωταερίου, εκεί που άλλοτε έμεναν οι εργάτες του εργοστασίου. Από το 1990 και μετά οι περιοχές αυτές έγιναν ένα είδος καταφύγιου για τους εκ-τοπισμένους, καθώς δημιουργήθηκαν πολλά κενά οικοπέδα από οικοδομήματα που είχαν γκρεμιστεί, εγκαταλελειμμένα κτίρια, αρχαιολογικοί χώροι χωρίς περίφραξη, φτηνά διαμερίσματα και μονοκατοικίες σε κακή κατάσταση με χαμηλό ενοίκιο. Στις περιοχές αυτές υπάρχει διάχυση και ανάμειξη ταυτοτήτων και μεταβλητά όρια. Αποτελούν ένα έδαφος ετεροτήτων, εντόνων πολιτισμικών ροών και επιμειξιών, και σ' αυτές πολλοί κάτοικοι δεν είναι πολίτες, καθώς δεν συμμετέχουν στα κοινά.

Στην Αθήνα η εγκληματικότητα συνδέεται με τον εκτοπισμό των κατοίκων και με τη μετατροπή του κέντρου της πόλης σε Ντισνελάντ(2004), καθώς η ανοχή του κράτους έδωσε αυτή τη δυνατότητα να εγκατασταθούν πολλά κέντρα διασκέδασης αρκετά χωρίς άδεια λειτουργίας και άλλα (Ψυρρή) μόνο με άδεια αναψυκτήριου. Μέσα από αυτή την εγκατάσταση εκτοπίστηκαν κάτοικοι, βιοτέχνες, παραδοσιακά επαγγέλματα. Στη συνέχεια οι χώροι αυτοί επέτρεψαν την εγκατάσταση άλλων χρήσεων και εξασφάλισαν την εκκένωση των ορόφων(διαμερισμάτων), καθώς δεν ήταν δυνατόν μ αυτές τις συνθήκες οι κάτοικοι να παραμείνουν, ούτε νέοι να έλθουν. Έτσι εξασφαλίστηκε η φτηνή αγορά διαμερισμάτων και κτιρίων στο κέντρο που τα πιο πολλά παραμένουν κλειστά. Οι αναπλάσεις στο κέντρο της πόλης γίνονται με ανορθόδοξο τρόπο καθώς οι κάτοικοι δεν λαμβάνονται υπόψη και δεν είναι καθορισμένος ο κεντρικός σχεδιασμός, εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων που προαναφέρθηκαν. Οι αναπλάσεις βασίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία (real estate), σε μια αυθαίρετη αλλαγή των χρήσεων γης μέσω διαταγμάτων, σε νομούς της νύχτας και στα κέντρα διασκέδασης. Τα ζητήματα που δημιουργούνται αφορούν:

1. Την αδιαφορία του κράτους και των θεσμών από τα ζητήματα που απασχολούν το κέντρο της πόλης

2. Τις λανθασμένες κινήσεις του Δήμου της Αθήνας (εγκατάσταση κέντρου αστέγων για όλη την Αθήνα) στην οδό Σοφοκλέους, ανεξέλεγκτες άδειες σε κέντρα διασκέδασης, τραπεζοκαθίσματα, κ.α. υποβιβάζουν τη ζωή στη πόλη κλπ

2. Τον εκτοπισμό των κατοίκων, μόνιμων και προσωρινών. Η περιοχή για μεγάλο διάστημα υπήρξε καταφύγιο των μεταναστών και επίσης κατοικούν αρκετοί ρομά και μουσουλμάνοι που ήλθαν από τη Θράκη γύρω στο 1970, καθώς και πολλοί οίκοι ανοχής. Στην περιοχή επίσης εγκαταστάθηκε εδώ και 10 χρόνια ένα εναλλακτικό κομμάτι πληθυσμού, gay, free, πρωτοποριακοί καλλιτέχνες και εναλλακτικοί χώροι

3. Την εμπλοκή των καλλιτεχνών με τις γκαλερί που εγκαθίστανται, χώροι της περιοχής φιλοξένησαν την παράλληλη έκθεση της Biennale της Αθήνας «ReMap KM», και άλλες εκθέσεις που δεν αναζήτησαν καμία σύνδεση με τις κοινότητες.

4. Την εμπλοκή αρχιτεκτονικών γραφείων και τη στενή συνεργασία τους με τους επενδυτές για την κατασκευή του νέου προσώπου της περιοχής(ανακαινισμένες μονοκατοικίες, υπερσύγχρονα lofts που ξεπροβάλλουν πίσω από τις μονοκατοικίες με αυλές, η κατασκευαστική εταιρία ΓΕΚ ανέγειρε ένα συγκρότημα κατοικιών απέναντι από το παλαιό κτίριο του Μεταξουργείου(Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων) και σύμφωνα με ανακοίνωση της εταιρείας Ωλίαρος υπάρχει στενή συνεργασία με διάσημα αρχιτεκτονικά γραφεία της Ελλάδας και του εξωτερικού για την κατασκευή νέων κατοικιών και την ανακαίνιση παλαιών.

Το Δίκτυο Νομαδική Αρχιτεκτονική προτείνει το Παρατηρητήριο κατοίκησης. Πρόκειται για ένα «χώρο» όπου συγκεντρώνονται χαρτογραφήσεις, απόψεις, εικόνες για τις περιοχές Κεραμεικός, Μεταξουργείο, Γκάζι, Γεράνι, Ελαιώνας. Το Παρατηρητήριο αποτελεί ένα διευρυμένο χώρο στο διαδίκτυο και ένα χώρο in situ όπου αρχιτέκτονες, καλλιτέχνες, κοινωνιολόγοι αλλά και ο καθένας/η καθεμία που το επιθυμεί εμπλέκονται με τους κατοίκους και τις συλλογικότητες που δρουν στη περιοχή. (Κάτοικοι εννοούνται οι μόνιμοι και οι προσωρινοί καθώς και οι περιθωριοποιημένες μειονότητες, όπως χωρίς χαρτιά, γυναίκες που εκδίδονται, τσιγγάνοι-ες, κ.λπ). Το Δίκτυο έχει σκοπό να δημιουργήσει ένα Αρχείο πληροφοριών καθώς και να επεμβαίνει με δράσεις γύρω από τα ζητήματα που αφορούν την κατοίκηση στην περιοχή. Τα ζητήματα γύρω από τα οποία περιστρέφεται είναι:

1. Ο ρόλος του Δήμου της Αθήνας και γενικότερα των θεσμών.

2. Ο εκτοπισμός των κατοίκων.

3. Η περιοχή ως καταφύγιο των μεταναστών.

4. Η εμπλοκή των καλλιτεχνών και των αρχιτεκτόνων.

Σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι να συμβάλει στη δημιουργία ενός κινήματος πόλης όπου η τέχνη και η αρχιτεκτονική θα έχουν δυναμικό ρόλο, ώστε οι κάτοικοι ν' αποκτήσουν φωνή. Μας απασχολεί η αναζήτηση μιας μεθοδολογίας παρέμβασης στην πόλη, η διεπιστημονική συνεργασία, ο συγχρονισμός αυτής της μεθοδολογίας με τα δεδομένα της Αθήνας, ο ρόλος της φαντασίας σ' αυτές τις προσεγγίσεις, οι δράσεις στην πόλη.

Το remap και ο εκτοπισμός των κατοίκων(κείμενο 2008 γράφτηκε κατά τη διάρκεια του Remap 1)

Διαβάζω στο μαύρο με λευκά γράμματα φυλλάδιο με τον τίτλο ReMap: «Το ReMap αποτελεί ένα πολύπλευρο καλλιτεχνικό πρόγραμμα που λειτουργεί παράλληλα με την 1η Μπιενάλε της Αθήνας στην περιοχή Κεραμεικού Μεταξουργείου της Αθήνας. Αποσκοπεί στο να δώσει μία ακόμα πτυχή στο θεματολόγιο και μεθοδολογικό πλαίσιο της 1ης Μπιενάλε της Αθήνας με τίτλο Destroy Athens μέσα από την εξερεύνηση της ταυτότητας της συγκεκριμένης περιοχής και την αναθεώρηση του τρόπου χρήσης ιδιωτικών και δημόσιων χώρων».

Αρχικά φαντάζει ως μια εξαιρετικά καλή ιδέα το ότι ένα πρόγραμμα καλλιτεχνικό εξερευνά την ταυτότητα όπως μας λέει την περιοχής Κεραμεικού Μεταξουργείου «αναθεωρώντας μάλιστα τον τρόπο χρήσης των ιδιωτικών και δημόσιων χώρων της περιοχής».

Γνωρίζοντας το Μεταξουργείο και τους κατοίκους από εξερευνήσεις που εδώ και χρόνια γίνονταν από την ομάδα Αστικό Κενό και αργότερα από το Δίκτυο Νομαδική Αρχιτεκτονική τις συνθήκες κατοίκησης, καθώς παιδιά από την περιοχή ερχόντουσαν στο 87ο δημοτικό σχολείο και πήραν μέρος στη δράση το 2006 με θέμα «ένα κενό οικόπεδο αφορμή διαλόγου κατασκευής ενεργοποίησης» . Μέσα από το ΔΝΑ είχαμε αντιμετωπίσει εδώ και τρία χρόνια το ζήτημα του εκτοπισμού των κατοίκων από επενδυτές στην περιοχή. Οι κάτοικοι των κτιρίων αναγκάζονται να φύγουν όπως-όπως για να πάνε να ζήσουν σε άλλες περιοχές στην περιφέρεια της Αθήνας η ακόμη κάποιοι μουσουλμάνοι να επιστρέψουν στην Κομοτηνή η αν πρόκειται για άστεγους μετανάστες να βγουν στον δρόμο. Επίσης ξέραμε ότι σε πολλά εγκαταλειμμένα σπίτια είχαν βρει προσωρινό καταφύγιο μετανάστες, και όχι μόνο, και υπήρχε και μια γνωστή κατάληψη .

Φάνταζε ιδιαίτερα ενδιαφέρον ένα καλλιτεχνικό πρόγραμμα της περιοχής το οποίο θα μπορούσε να εργαστεί μ αυτές τις ομάδες κατοίκων και να επανασχεδιάσει μαζί με τους κατοίκους χώρους και καταστάσεις όπως έγινε σε άλλες πόλεις της Ευρώπης . Συνεχίζοντας την ανάγνωση το πρόγραμμα γράφει «είναι ένα πείραμα σε ψυχογεωγραφικούς χάρτες που δημιουργούνται μέσω μεταβατικών χώρωνο στόχος είναι να δημιουργηθούν διαφορετικές πιθανότητες σύνδεσης του απτού κόσμου των κτιρίων, δρόμων και αστικών χώρων με εφαρμογές σύγχρονης τέχνης κοινωνικά δίκτυα μέσα επικοινωνίας.»

Τριγυρνώντας στους χώρους, που είναι εντυπωσιακοί καθώς είναι ποτισμένοι από πρόσφατα ίχνη κατοίκησης , που όμως τα έργα των καλλιτεχνών καμία σχέση δεν έδειχναν να έχουν με αυτούς , φάνταζαν παράξενοι άδειοι χώροι, ανάμεσα στους οίκους ανοχής, στα καταστήματα των μεταναστών και στις κατοικίες του Μεταξουργείου. Κάθε φορά που βγαίναμε αντιμετωπίζαμε τα βλέμματα κάποιων που μας κοιτούσαν σαν να είχαν πολλά αναπάντητα ερωτήματα για το τι ήταν αυτοί οι χώροι και τι κάναμε εμείς εκεί. Μας δημιουργήθηκαν και εμάς κάποια βασικά ερωτήματα όπως Τι χρήση είχαν πριν οι χώροι αυτοί ; Οι κάτοικοί τους τι έγιναν; Που πήγαν; Ποιος ο λόγος που όλοι ήταν άδειοι ; Τι θα γίνουν μετά; Ποιοί είναι οι ιδιοκτήτες;

Τη συνέχεια στο θέμα έδωσε η συνάντηση με τον Μανρέυ το βράδυ της Τετάρτης στην Μπιενάλε στο Γκάζι . Ο Μανρέυ είχε έλθει από το Βερολίνο και όλο το πρωί περπατούσε στην περιοχή, ρωτούσε επίμονα να μάθει τι συμβαίνει καθώς γνωρίζει πολύ καλά το Κρόιτσμπερκ , είχε καταλάβει ότι κάτι δεν πήγαινε καλά ρωτούσε τι

κάνουν οι αρχιτέκτονες σε σχέση με την περιοχή, τι σχέση έχουν οι χώροι με την Μπιενάλε, πως αντιμετωπίζουν το ζήτημα οι καλλιτέχνες. Κάποιος καλλιτέχνης μας είπε, ότι όταν πήγε πρώτη φορά στον χώρο που του έδωσαν μέσα ήταν κάποιοι μετανάστες, όταν ξαναπήγε είχαν φύγει . Κάποιοι άλλοι είπαν, ότι για να φύγουν αυτοί που έμεναν μέσα, τους έκοψαν το ρεύμα.

Για μια απάντηση άμεση σε όλα αυτά σκέφτηκα να τηλεφωνήσω σε εκείνη που όπως έγραφε το φυλλάδιο είχε την καλλιτεχνική διεύθυνση και τον συντονισμό προγράμματος.

Είπε ότι σε δυο ημέρες έφευγε για το Λονδίνο και δεν είχε καιρό για συζήτηση. Όπως μετά έμαθα πρόκειται για Επενδυτικό σχέδιο στην περιοχή Κεραμεικός Μεταξουργείο, τα κτίρια έχουν αγοραστεί από έναν επενδυτή , και ο εκτοπισμός των κατοίκων ήταν γεγονός για να μπορέσουν τα κτίρια να είναι άδεια στην έναρξη της Μπιενάλε της Αθήνας .

Τι έκαναν οι κάτοικοι; Δεν μπόρεσαν να αντιδράσουν γιατί από ότι μάθαμε τους έκοψαν το ρεύμα και έτσι αναγκάστηκαν να φύγουν και να βρεθούν στο δρόμο, στην περίπτωση αυτή εκτοπίστηκαν βίαια για να εισβάλει η Τέχνη στους χώρους. Καμία αντίρρηση για κάτι που έτσι και αλλιώς συμβαίνει όταν γίνονται επενδύσεις και αναπλάσεις περιοχών, αν και το ζητούμενο είναι διαφορετικό καθώς η ανάπλαση μιας περιοχής αφορά πρώτα απ όλους τους κατοίκους της . Οι καλλιτέχνες ως πρωτοπορία μπορούν να βρεθούν στο πλευρό τους και να βοηθήσουν σ αυτή την κατεύθυνση άλλωστε έχουν κινηθεί πολλά project Site specific art .

Αυτό που ενοχλεί αφάνταστα και είναι κακόγουστο και ύποπτο είναι ότι ένα Επενδυτικό πρόγραμμα παρουσιάζεται ως Καλλιτεχνικό γεγονός και μάλιστα της πρωτοπορίας, παράλληλο πρόγραμμα με την 1η Μπιενάλε της Αθήνας και μπερδεύεται με νοήματα όπως ψυχογεωγραφικοί χάρτες, κοινωνικά δίκτυα, δηλαδή μ εκείνους που δούλεψαν και δουλεύουν ακριβώς στην αντίθετη κατεύθυνση. Το κείμενο αυτό είναι το πρώτο σε μια σειρά κειμένων που θ ακολουθήσουν και επιθυμεί ανοίξει μια ανοιχτή συζήτηση πάνω στα ζητήματα.

1. του ρόλου της τέχνης στην περιοχή
2. του εκτοπισμού των κατοίκων.

Τι σημαίνει καταστασιακός χάρτης και ReMap.

Ακολούθησε το ReMap 2 μαζί με τη Biennale. Όπως έγραφε το έντυπο «*πρόκειται για μια διεθνή πλατφόρμα σύγχρονης τέχνης που αντλεί από την ενέργεια , τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες το μεταιχμιακό χαρακτήρα και τον καλλιτεχνικό δυναμισμό της περιοχής του Κεραμεικού και του Μεταξουργείου*». Αναρωτιέμαι μήπως θα είχε σημασία για την περιοχή και για την πόλη να συμβεί το αντίθετο, δηλαδή η σύγχρονη τέχνη να δώσει τον δυναμισμό και την ενέργεια της σε μία περιοχή με ιδιαίτερα και ευαίσθητα οικολογικού πλέον χαρακτήρα με τη διευρυμένη έννοια της οικολογίας, προβλήματα πρώτα απ όλα αναγνωρίζοντάς τα διερευνώντας τα και δίνοντας απαντήσεις μέσα από την επεξεργασία τους. Το Μεταξουργείο αποτελεί τμήμα των

περιοχών του ιστορικού κέντρου της Αθήνας και είναι γνωστά τον τελευταίο καιρό τα προβλήματα που αντιμετωπίζει.²⁰²¹

Πρόσφατα πρακτικές που αναπτύσσονται στην περιοχή (Μεταξουργείο) στα πλαίσια του εξευγενισμού είναι οι πρακτικές της «Πρότυπης γειτονιάς». Όπως γράφεται σε φυλλάδιο της Πρότυπης γειτονιάς στόχος είναι «η δημιουργία μιας σύγχρονης πρότυπης οικολογικής γειτονιάς στο κέντρο της Αθήνας που θα ενσωματώσει παραδοσιακά και σύγχρονα στοιχεία της αρχιτεκτονικής, του πολιτισμού, της κοινωνίας και της οικονομίας σε ένα πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης που βασίζεται στην ποιότητα, την καινοτομία, στην παραγωγικότητα, στην βιωσιμότητα, στην διαφορετικότητα, στη συνεργασία και τη γνώση».

Οι μελέτες της εταιρείας Ωλίαρος θεωρούν την περιοχή κατά μεγάλο μέρος κενή, γεγονός από το οποίο απορρέουν ευκαιρίες, αλλά και απειλές και δεν υπάρχει ανάλυση για την πολυπλοκότητα της ανθρωπογεωγραφίας της περιοχής. Η ΚΜ Πρότυπη γειτονιά, υιοθετεί μεθόδους κοινωνικής κινητοποίησης στις 9-10-2010. Κάτοικοι φυτεύουν δένδρα σε τρία κενά οικοπέδα στο Μεταξουργείο. Οι κήποι ονομάζονται προσωρινοί.. Συμμετέχουν κυρίως οι νέοι κάτοικοι, υπάρχει φαγητό από εστιατόριο της Αθήνας, συμμετέχουν και οι υπάλληλοι του Δήμου Αθηναίων. Ο μεταφορντικός καπιταλισμός της “creative class” σ αυτή του τη φάση οικειοποιείται πρακτικές, βλέπε πράσινη ανάπτυξη, φιλανθρωπία, bottom up κλπ. Οι κήποι (community gardens) έγιναν στη Νέα Υόρκη χρόνια πριν από ακτιβιστές και στην Αθήνα ξεκίνησαν από κατοίκους, κινήματα πόλης και ακτιβιστές (βλέπε παράδειγμα πάρκο Ναυαρίνου). Και στις δύο περιπτώσεις η κοινότητα των κατοίκων έχει μεγάλη σημασία. Κάποιες πρακτικές που γεννήθηκαν μέσα από τα κινήματα του 70 μπορούν να αποτελέσουν συστατικό της μεταφορντικής διαχυσης. Η μεταφορντική πόλη δρα διαφορετικά, γίνεται ένας συνεχής χώρος σχέσεων, δυνατοτήτων κλπ Πρόκειται για μία ρευστή κοινωνία. Το guerriglia gardening το οικειοποιείται η επίσημη οικονομία. για να διαχειριστεί έτσι τους κοινωνικούς μετασχηματισμούς και τις συγκρούσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη Η ΚΜ Πρότυπη Γειτονιά οργανώνει συζήτηση 30-9-2010 σε γνωστό ξενοδοχείο (IMPERIAL) στο κέντρο με εκπροσώπους της αστυνομίας. Οι κάτοικοι της Πρότυπης γειτονιάς ζητάνε μεγαλύτερη αστυνόμευση, «εκκαθάριση εδώ και τώρα» στο Μεταξουργείο. Όμως η περισσότερη αστυνόμευση δημιουργεί νέα προβλήματα, καθώς ο φόβος απειλητικός σκεπάζει το κέντρο της πόλης και οι «άλλοι», που θέλουν να εξαφανίσουν απλά μετακινούνται.

9. Χώροι τέχνης

Χαρακτηριστικό του κέντρου από τη δεκαετία του 1990 είναι η συγκέντρωση θεατρικών χώρων, χώρων τέχνης, καλλιτεχνικών εργαστηρίων, εργαστηρίων design. Αφορμές υπήρξαν, τα χαμηλά ενοίκια, η καταλληλότητα των χώρων (άνετοι χώροι με μεγάλο ύψος, μεγάλη χωριτικότητα, δυνατότητα διαμόρφωσης και η καλλιτεχνική έμπνευση που προσέφερε η περιοχή. Επίσης η ευκολία μετακίνησης, κεντρικότητα.

²⁰ Τα προβλήματα προέρχονται από την μακρόχρονη εγκατάλειψη του κέντρου, την μη αντιμετώπιση ιδιαίτερα ευαίσθητων ζητημάτων, την κακή κατάσταση των κτιρίων, την απουσία προγραμμάτων που να αφορούν το κέντρο της πόλης και τις συνθήκες κατοίκησης, γενικότερα την επανακατοίκηση του κέντρου της Αθήνας.

²¹ ReMap 2. βλέπε «Ο εξευγενισμός της περιοχής, οι αρχιτέκτονες, οι καλλιτέχνες και η πόλη σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης». www.nomadikiarxitektoniki.net

Εσωτερικά υπάρχουν μετακινήσεις των χώρων τέχνης από την περιοχή Γεράνι προς του Ψυρρή και από τον Ψυρρή προς το Μεταξουργείο. Η ανάπτυξη του πολιτισμού στον άξονα της οδού Πειραιώς είναι καθοριστικής σημασίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι η περιοχή μετασχηματίζεται με την παρουσία χώρων πολιτισμού όπως το Εθνικό Θέατρο, η Ταινιοθήκη, η Δημοτική Πινακοθήκη(πρόσφατα) που λειτουργούν ως αστικοί συντελεστές²² Ο μετασχηματισμός αυτός απαιτεί διάρκεια(καθορίζεται από το χρόνο και τον χώρο)

Γκαλερί

AAA, Avantgart gallery, Αρμοδίου(κεντρική λαχαναγορά)

Artower Agora, Αρμοδίου(κεντρική λαχαναγορά)

Q.BOX, Αρμοδίου(κεντρική λαχαναγορά)

This is not gallery Σωκράτους 11, 7ος όροφος

Καππάτος, οδός Αθηνάς

Zone d, γκαλερί Ζουμπουλάκη(προσωρινός χώρος πλατεία Αγ.Ειρήνης)

Antonopoulou.art, Aristofanous 20(Ψυρρής)

Α.Δ. Παλλάδος 3(Ψυρρής)

The Breeder, Ιάσωνος 45

Ρεβέκκα Καμχή, Λεωνίδου 9(Μεταξουργείο)

Θέατρα

Άλεκτον, Σφακτηρίας 23, Κεραμεικός

Αποθήκη, Σαρρή 40, Ψυρρή

Από μηχανής, κεντρική σκηνή, β σκηνή Ακαδήμου 13, Μεταξουργείο

Αργώ studio, Ελευσινίων 15, Μεταξουργείο

Εθνικό Θέατρο, Αγ. Κωνσταντίνου 22-24

Άττις, Λεωνίδου 7 Μεταξουργείο

Βασιλάκου, Πλαταιών Κεραμεικός

Void, Ευμολπιδών 26, Γκάζι

²²Rossi Aldo, Η αρχιτεκτονική της πόλης, Σύγχρονα θέματα, Θεσσαλονίκη, 1987(18 Locus)Πρόκειται για τη μοναδική και οικουμενική σχέση που υπάρχει σ ένα συγκεκριμένο τόπο και στις κατασκευές που υπάρχουν σ αυτό τον τόπο.

Gazarte, Βουτάδων 32 34, Γκάζι
Ghost house, Λεπενιώτου 26, Ψυρρή
Εμπορικών Σαρρή 11 Ψυρρή
Ηβη, Σαρρή 27, Ψυρρή
Cabaret Voltaire Μαραθώνος 30, Μεταξουργείο
MaYO Περσεφόνης 33, Γκάζι
Μεταξουργείο Ακαδήμου 14, Μεταξουργείο
Nixon Αγησιλάου 61 β, Μεταξουργείο
Παραμυθίας Παραμυθίας 27, Μεταξουργείο
Χυτήριο Ιερα οδός 44
Θησείο

Χώροι πολιτιστικών δρώμενων

BIOS

Μουσεία, Πολιτιστικά Ιδρύματα

Ταινιοθήκη της Ελλάδος

Τεχνόπολη

Δημοτική Πινακοθήκη

Πολιτιστικό Εθνικής Τράπεζας

Συνεντεύξεις

Εθνικό Θέατρο Υπάρχει ένας άλλος κόσμος αλλά είναι μέσα σε αυτόν εδώ Γιάννης Χουβαρδάς

Έγινε μεσημέρι Πέμπτης 15 Απριλίου 2.30. Απρίλιος στο γραφείο του.

Περπατώντας προς τα εκεί από τη Ομόνοια και κάτω είχες την αίσθηση κόλασης ξένοι παντού κάτι περίμεναν πολύ αστυνομία συλλήψεις γύρω από το Εθνικό στους πλαϊνούς δρόμους πηγαινοερχόντουσαν ήταν κυρίως άνδρες πακιστανοί, αφρικανοί . Μέσα όταν καθίσαμε στο φουαγιέ πριν τα συνέντευξη ήταν σαν όαση. Τους ξένους τους βλέπαμε από το παράθυρο.

Το γραφείο ήταν στην πίσω πλευρά . Στην είσοδο υπήρχε φύλαξη. Είναι έντονη η αντίθεση ενός μεγαλοπρεπούς χώρου, σημαντικής αρχιτεκτονικής θεάτρου σε σχέση με τον περίγυρο.

Πρώτα πρέπει να λυθούν τα ζητήματα που υπάρχουν εγκληματικότητα ναρκωτικά και μετά να παρέμβουμε . τώρα δεν μπορεί να γίνει τίποτα,

Εμείς το έχουμε ξεπεράσει αυτό το σημείο είμαστε πέραν του καλού και του κακού

Η κατάσταση είναι μια κόλαση εδώ γύρω επιδεινώνεται σταθερά και παίρνει διάφορες διαστάσεις. Μιλάμε για παράνομες δραστηριότητες εμπόριο ναρκωτικών έχουν εδραιωθεί στην είσοδο του εθνικού θεάτρου οι αστυνομικοί περνούν μια βόλτα αλλά μετά η χρήση γίνεται παντού .

Πριν δύο χρόνια κάναμε πρόταση να γίνει ενιαίος φορέας για το Κέντρο αλλά δεν έγινε τίποτα τελικά . Ήμασταν πολλοί ο Δούκας , ο τα ξενοδοχεία η Βαγενά το Γουρου Το θέμα ατόνισε γιατί ο καθένας ψάχνει τα δικά του.

Έχουμε επαφές με την αστυνομία αλλά η αστυνομία δεν κάνει κάτι

Τα δύο πρώτα χρόνια υποφέραμε από παράνομη μετανάστευση και όταν έγινε η κατάληψη του εφετείου είχαμε το πρόβλημα δημόσιας υγείας . τελευταίο χρόνο είναι τα ναρκωτικά και η μικροεγκληματικότητα από τσάντες μέχρι άνοιγμα αυτοκινήτων.

Τι ρόλο μπορεί να παίξει το θέατρο για ανθρώπους που μετακινούνται από χώρες με πολέμους σε άλλες χώρες τα θέατρα υπήρξαν καταφύγια

Το θέατρο δεν μπορεί να παίξει αυτό το ρόλο για να ξεκινήσει να το πραγματοποιεί αυτό πρέπει να πάρει μια ανάσα και το ίδιο να σταματήσει να αισθάνεται ότι είναι σε ένα γκέτο

Έχουμε στόχο να κάνουμε παραστάσεις όταν ήλθα είχα την αφελή σκέψη να γίνουν παραστάσεις που να παίζουν μετανάστες . Πολύ δύσκολο

Αυτό που μπορεί να γίνει είναι να γίνουν παραστάσεις έξω από αυτό που να απευθύνονται στους μετανάστες

Το εθν. Θέατρο όμως αντιμετωπίζει προβλήματα επιβίωσης οικονομικά οπότε πρέπει να τα ξεπεράσει αυτά για να γίνουν αυτά τα πράγματα με τους μετανάστες

Αν δεν υπήρχαν αυτές οι οικονομικές δυσκολίες τότε τα θέματα αυτά θα ήταν πρωτεύοντα στη σκέψη του θεάτρου.

Σαν οργανισμός δεν έχουμε καταφέρει να κάνουμε αυτό που θέλαμε η θέλουμε σ αυτό το ζήτημα εξαιτίας αυξανόμενης πίεσης και κυρίως της οικονομικής. Χάνεται η δυνατότητα να προγραμματίζουμε μακροχρόνια

Δεν έχουμε κάνει τίποτα που να αφορά την πραγματικότητα γύρω μας παριστάνουμε ότι δεν υπάρχει.

Γιατί

Γιατί δεν θα έλθει κόσμος . Παριστάνουμε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα για να έλθει ο κόσμος και να αισθανθεί ασφάλεια

Πρέπει πρώτα να μπει ο κόσμος να υπάρχει γκαράζ για τα αυτοκίνητα, η γυναίκα που θα πάρει τα εισιτήρια να μην της την πέσουν για να της πάρουν τη τσάντα.

Όταν ξεπεραστούν αυτά τότε θα προτείνουμε στο κοινό ότι εσείς δείτε την παράσταση και λάβετε υπ όψη σας τι γίνεται γύρω σας

Ακόμη και με το μετρό ο κόσμος δυσκολεύεται να έλθει. Έχουμε σκεφθεί μια παραγωγή. Συγγραφείς να γράψουν έργο σπονδυλωτό που να έχει θέμα τη μετανάστευση. να γίνει με ένα ευρωπαϊκό προτζεκτ.

Ξένοι ως ηθοποιοί όχι αλλά ξένοι Έλληνες ηθοποιοί μαύροι Κινέζοι που μπορούν να παίξουν κάποιους ρόλους

Είπαν ότι θα γίνει κάποια πλατεία

Είναι προεκλογικά του Κακλαμάνη . Θα γίνει ένας κενός χώρος που θα γεμίσει με χρήστες

Δεν είναι προτεραιότητα των εργαζομένων ο έξω χώρος

Αν το πράγμα ηρεμήσει εντος και εκτός θεάτρου μας ενδιαφέρει το θέμα μήκε το θέμα στο δε για σκηνή που να απευθύνεται σε από μετανάστες αλλά υπήρξαν αντιδράσεις από το ΔΕ

Ρατσισμός και μέσα στο Εθνικό.

Οι εργαζόμενοι που επιλέγουν ηθοποιό λόγω υπηκοότητας δηλ. Έλληνα.

Αν δεν αντιμετωπιστεί το πρόβλημα τώρα έχει χαθεί το κέντρο της Αθήνας οριστικά και αμετάκλητα . Αν δεν αλλάξουν τα πράγματα το Εθνικό θ αρχίσει να μοιάζει με τον περίγυρο. Θ αρχίσει να συρρικνώνεται.

Συνέντευξη με εκπροσώπους της Ταινιοθήκης της Ελλάδος(Λαίς) - Ο χώρος εγκαινιάσθηκε 9-11 Οκτωβρίου 2009.

.....Βρέθηκε αυτός ο κινηματογράφος. Οι τοπικοί σύλλογοι ήθελαν να έλθει εδώ η Ταινιοθήκη. Ο κινηματογράφος όταν λειτουργούσε γινόταν τα καλλιστεία εδώ. Ήταν μια περιπέτεια να τον αγοράσουμε μήκε στο 3ο κοινοτικό πλαίσιο και χτίστηκε . Η παρουσία της Ταινιοθήκης δίνει μια νότα στην περιοχή . Αν μπορούσαν να φύγουν οι τερατώδεις διαφημίσεις θα ήταν καλύτερα." Ο Μητρούσης έχει κάνει το θέατρο Χυτήριο έχει και το διπλανό κτίριο, ήλθαμε σε επαφή με τον τοπικό σύλλογο το 2005. Είμαστε καινούριοι ακόμη στην περιοχή δεν έχουμε ακόμη ενταχθεί στον χώρο.. Υπάρχουν γκαράζ, συνεργεία. Δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη η περιοχή, ο ιστός είναι «σπασμένος».Είναι πολλοί χώροι συνάθροισης νεολαίας. Ελπίζω να μη γίνει σαν το Κολωνάκι. Να ασχολούνται με τον πολιτισμό και όχι μόνο με τον φραπέ όλη την ημέρα. Είναι πολλοί άνθρωποι ευχαριστημένοι που άνοιξε αυτός ο χώρος της παιδικής τους μνήμης. Στην ευρύτερη περιοχή είναι ελάχιστοι που κατοικούν. Το κομμάτι από το μετρό έως εδώ ελάχιστοι που κατοικούν. Έχουν φύγει. Είμαστε ανοιχτοί σε προτάσεις. Το εισιτήριο είναι 7 ευρώ έχουμε έκπτωση για τους σπουδαστές. Προβάλλουμε ταινίες διαφορετικών λαών πχ βραζιλιάνικο κινηματογράφο, στις ταινίες φαίνονται οι ιδιαιτερότητες κάθε λαού. Η Ταινιοθήκη αγκαλιάζει ολόκληρο το σύνολο δεν είναι καθαρά τοπική. Όμως δίνουμε τη δυνατότητα σε ανθρώπους που ζουν εδώ να έλθουν στον χώρο των παιδικών τους αναμνήσεων.....

Αρχιτεκτονικές επιλογές

Δύο σοβαρά ζητήματα καθόρισαν το σχεδιασμό του νέου κτιρίου της νέας Ταινιοθήκης. Το πρώτο ήταν η χωροθέτηση ενός σημαντικού πολιτιστικού πόλου στην εμβληματική πλέον περιοχή κοντά στο σταυροδρόμι της Ιεράς Οδού με τη Πειραιώς , δίπλα στον Κεραμεικό, το Γκάζι και το Μεταξουργείο. Το δεύτερο ήταν ο αρχιτεκτονικός χειρισμός ενός μεταπολεμικού συνεργείου αυτοκινήτων ασήμαντης , εκ πρώτης όψεως αρχιτεκτονικής αξίας, με σημαντική όμως αξία χρήσης και μνήμης στο δώμα του ,όπου λειτούργησε από το 1948έως το 1975 ο θερινός κινηματογράφος Λαίς.....Βάσω Τροβά, Νίκος Μπελαβίλας, αρχιτέκτονες (από το τεύχος ΛΑΙΣ το νέο κτίριο της ταινιοθήκης της Ελλάδος, εκδ. ταινιοθήκη της Ελλάδος)

Συνέντευξη με τον Γεράσιμο Καπάτο(Kappatos)

Καπάτος: Οι γκαλερί και η τέχνη δεν είναι το λιβάνι για να διώξουμε τον διάβολο. Το τι συμβαίνει... είναι πρόσχημα για την εκμετάλλευση της περιοχής. Το τι γίνεται στο κέντρο είναι πρόβλημα εγκληματικότητας και παραβατικότητας. Ελένη: Τώρα υπάρχει και πολύ αστυνομία...

Καπάτος: Βεβαίως και έχει αλλάξει η εικόνα στο κέντρο αφού με την επέμβαση της αστυνομίας έχουν φύγει οι μετανάστες όπως και το Μεταξουργείο καθαρίζει τώρα

Ελένη: Υπάρχουν όμως γκαλερί που ασχολούνται με την πόλη

Καπάτος: Εμείς είμαστε αυτοί που θα τα βάλουν με την εγκληματικότητα? Αφού η ίδια η αστυνομία είναι αυτή που βγάζει ναρκωτικά, εκμεταλλεύεται πόρνες κλπ

Ελένη: Τέχνη- πόλη?

Καπάτος: Αυτό που έχει συμβεί είναι το Remap... Είναι η μόνη περίπτωση που συνεργάστηκαν οι καλλιτέχνες με επενδυτές. Αυτό που έκανε ο επενδυτής ήταν να εκμεταλλευτεί τους καλλιτέχνες και την τέχνη και να διώξει τους κατοίκους: τους πήρε τις κατοικίες φτηνά, έβαλε την τέχνη μέσα για να αναβαθμίσει την περιοχή. Χρησιμοποίησε δηλαδή την τέχνη ως προκάλυμμα για να μπορέσει να διώξει τους μετανάστες που είχαν κάνει τις καταλήψεις κτηρίων για να βάλει μέσα την τέχνη. Βέβαια εκμεταλλεύτηκε και τους ιδιοκτήτες αφού αγόρασε πολύ φτηνά τις ιδιοκτησίες τους.

Οι επιχειρήσεις εκκαθάρισης του κέντρου είναι αναποτελεσματικές: Καθαρίζεις την μία περιοχή και μεταφέρονται δίπλα. Είδαμε ότι από Βάθης πήγαν Ομόνοια και μετά Μεταξουργείο. Ουσιαστικά το κέντρο υποβαθμίζεται. Η μόνη λύση είναι η αντιμετώπιση της παραβατικότητας...

Εμείς το μόνο που έχουμε κάνει για την περιοχή είναι κοινά εγκαίνια. Δεν είναι ο ρόλος μας να κάνουμε κάτι για την περιοχή. Δεν είμαστε πολιτιστικός σύλλογος ούτε χρηματοδοτούμαστε. Φέρνουμε καλλιτέχνες...

Ελένη: Σύνδεση μέσα- έξω (γκαλερί- κέντρο)

Καπάτος: Το θέμα δεν είναι αυτό... το κέντρο μπορεί να καθαρίσει... Εγώ ήρθα εδώ επειδή βρήκα ένα κτήριο διατηρητέο που μου άρεσε. Δε μου άρεσε η περιοχή και τότε υπήρχαν πόρνες στην Αθηνάς, Υπήρχε η εύκολη πρόσβαση, η θέα στην Ακρόπολη, αλλά δεν ήρθα στην περιοχή με σκοπό να την αλώσω... δεξ τη Breeder που έχουν την τέχνη τους προς τα μέσα: είναι το θέμα αντίληψής τους και της σχέσης τους με την τέχνη

Ελένη: Θες να συνεργαστείς?

Εγώ είμαι ανοιχτός σε όλα πχ. εγώ ήθελα να κάνουμε κάτι στο Ακροπόλ στα δωμάτια πχ να τα ανακαινίσουν. Είχα σκεφτεί μαζί με την έκθεση να γίνει μια δράση για ανάπλαση της Ομόνοιας με ήπιο τρόπο. Είχα βρει και αρχιτέκτονες αλλά στο τέλος δεν έγινε τίποτα καθώς το ξενοδοχείο δεν μπορούσε να το υποστηρίξει.

Μένουν κάτοικοι γύρω-γύρω στη γκαλερί. Καλλιτέχνες και ηθοποιοί. Μια φίλη ηθοποιός πούλησε το σπίτι της γιατί δεν μπορούσε κάθε μέρα να αντιμετωπίσει τα πρεζάκια.

Εδώ είναι ένα βασικό μέρος της πόλης που τελικά έχει γίνει ένας κόμβος συγκοινωνιών. Περνάν φορτηγά, περνάν λεωφορεία, περνάν τα αυτοκίνητα, όλοι περνά από δω πέρα και κάπου πάνε, ακριβώς από το κεντρικότερο σημείο της πόλης. Και μόνο γι αυτό το λόγο πρέπει να πεζοδρομηθεί η οδός Αθηνάς... για να μπορεί να βιωθεί αυτός ο δρόμος σε αυτήν την περιοχή...

Ελένη: Αλλά αν γίνει αυτό δεν θα φύγουν αυτά τα μαγαζιά που είναι εδώ?

Καπάτος: Γιατί να φύγουν? Γιατί στην Ερμού που έγινε πεζόδρομος ή στην Αιόλου, που ήταν τόσο μαγαζιά, φύγαν τα μαγαζιά?

Ελένη: Δεν είναι εμπορικά, είναι αυτά που πουλάν είδη για ξέρω γω.. αυτά θα φύγουν

Καπάτος: Γιατί να φύγουν? Ξέρεις πιο είναι το αστείο σε αυτήν την υπόθεση? Ξέρεις τι γίνεται? Ξέρεις ποιοι αντιδρούν? Αυτό είναι το αστείο... Δεν αντιδρούν τα μαγαζιά της Αθηνάς να μη γίνει αυτός ένας πεζόδρομος, τα μαγαζιά της Αιόλου αντιδρούν μη χάσουν την πρωτοκαθεδρία στον πεζόδρομο... να τραβάς τα μαλλιά σου δηλαδή... όσοι περπατάν να περπατάν στην Αιόλου να μην πηγαίνουν στην Αθηνάς και χάσουν την πελατεία τους. Δηλαδή τρελά πράγματα

Γεωργία: Ακόμα και ο Δήμος το θέλει αυτό?

Ελένη: Ναι ναι το θέλει, έχει γίνει και μελέτη

Καπάτος: Και μελέτη έχει γίνει και μάλιστα έχει γίνει και απόπειρα να μπει στο ρυθμιστικό εδώ και πάρα πολλά χρόνια... απλώς κανείς δεν παίρνει την πρωτοβουλία να το κάνει. Και αυτή τη στιγμή υποτίθεται ότι έχουν κάνει όλες τις μελέτες, μέχρι και τις συγκοινωνιακές έχουν κάνει για την Αθηνάς

Ελένη: Ναι έχει γίνει

Καπάτος: Και πριν λίγο καιρό είχε πει κάποιος... είχαν φτιάξει κάτι κολωνάκια εδώ πέρα, και επειδή τα έφτιαχναν τα κολωνάκια και ρωτάει κάποιος 'τι φτιάχνετε εδώ πέρα' και λέει αυτός από το Δήμο 'ότι θα γίνει πεζόδρομος και δε θέλουμε να πληρώσουμε και αυτά στον εργολάβο'... Σημαίνει ότι μπαίνει μπροστά η ανάπλαση

Ελένη: Ναι το λέει και στο σάιτ του Δήμου ότι η ανάπλαση θα γίνει εκτός από ένα κομμάτι για να μπορείς να περνάς... το έχει στα έργα που πρόκειται να γίνουν...

Καπάτος: Εγώ νομίζω ότι αυτό θα αλλάξει την περιοχή... θα βοηθήσει πάρα πολύ την περιοχή...

Ελένη: Εγώ το μόνο που φοβάμαι είναι για αυτά τα μαγαζιά που μου αρέσουν

Καπάτος: Μα γιατί πού να πάνε? Γιατί να κλείσουν?

Ελένη: Πώς θα φέρνουν αυτά τα πράγματα που πουλάν που θέλουν αυτοκίνητα?

Γεωργία: Αυτό που μπορεί να γίνει αν γίνει η πεζοδρόμηση πχ. είναι ότι αυτός που έχει το μικρό μαγαζί με τα βοτάνια, δεν ξέρουμε τι ενοίκιο θα πληρώνει ή αν είναι δικό του και αν...

Καπάτος: Ξέρεις ποιο είναι το ενοίκιο της ημέρας? Ήδη είναι τεράστια τα ενοίκια

Γεωργία: Ναι, αλλά με οποιαδήποτε παρέμβαση ανεβαίνουν τα ενοίκια κατευθείαν

Καπάτος: Κοίταξε να δεις, οι πόλεις μες στο χρόνο μετασηματίζονται, ποτέ δεν είναι ίδιες, δεν μπορείς να καταδικάσεις μια πόλη με το επιχείρημα ότι θα φύγει το μαγαζάκι, ας φύγει, δε μπορεί... εδώ η αρχαία Αθήνα τελείωνε στο Μοναστηράκι, εδώ δεν ήταν Αθήνα τότε στις αρχαίες εποχές, θα έπρεπε δηλαδή στα μυαλά μας να είναι το τι υπήρχε? Η πόλη συνέχεια εξελίσσεται, για να καλύπτει ανάγκες των κατοίκων της σήμερα.

Γεωργία: Ναι να εξελίσσεται αλλά να κρατάει και μια μνήμη

Ελένη: Ναι μα συζητάμε

Γεωργία: Ναι αυτό που λέω είναι ότι αν γίνει ο πεζόδρομος, εννοείται ότι είμαι υπέρ, αλλά αυτό το ιδιαίτερο που έχει το κέντρο είναι αυτή η μίξη τα κινέζικα μαγαζιά μαζί με τα μαγαζιά με τα μπαχάρια

Καπάτος: Και αυτό είναι παραδοσιακό?

Ελένη: Αυτό δίνει ένα ενδιαφέρον, και ειδικά η Αθηνάς έχει όλα αυτά τα μαγαζιά τα παλιά

Καπάτος: και ποιος θα τα πειράξει αυτά?

Ελένη: Δεν ξέρω, αν αυξηθούν τα ενοίκια, φύγουν... κάπως θα έπρεπε να προστατευτούν, δηλαδή εμένα μου αρέσει που έρχομαι από του Ψυρρή στην Αθηνάς και βρίσκω και φτιάχνω τα κλειδιά μου, παίρνω σύρματα, δηλαδή αυτές οι χρήσεις που είναι μοναδικές στην Αθηνάς,

Καπάτος: Δηλαδή κάτσε περίμενε,

Ελένη: Φύγαν πολλοί τέτοιοι και από το Μοναστηράκι... δηλαδή το είδες, με το να γίνει η πλατεία, όλα τα γύρω φύγαν, αλλά και τα άλλα δεν πήγαν καλά, δηλαδή τα McDonald's αναγκάστηκε να φύγει, ο Μπαϊρακτάρης έχει πάρει δέκα μαγαζιά, και στο ένα είχε και αρχαία και κανείς δεν του είπε τίποτα

...

Αυτό λέμε, άρα εσύ βρίσκεσαι σε ένα δρόμο που έχει πολύ ενδιαφέρον, και σε μια περιοχή

Καπάτος: Είναι από τους πιο ωραίους δρόμους της Αθήνας, πάρα πολύ όμορφος δρόμος και αυτή τη στιγμή βλέπεις τα φορτηγά και κάνουν πέρα δώθε.

Ελένη: Θα σε ενδιέφερε να γινόταν κάτι σε σχέση με αυτά τα μαγαζιά με αυτούς τους κατοίκους

Καπάτος: Τι να γίνει δηλαδή?

Ελένη: Κάτι

Καπάτος: Τώρα απόπειρες να βάλεις στα μαγαζιά μια φωτογραφία έχουν γίνει

Ελένη: Όχι δε λέω αυτό, θα μπορούσε να είναι το αντίθετο, δηλαδή κάποιιοι να φωτογραφίσουν αυτά τα μαγαζιά και να εκθέσουν τη δουλειά εδώ

Γεωργία: Να παίζουμε με το μέσα έξω

Ελένη: Δεν σου κάνουμε πρόταση, εμείς σου λέμε με το τι θα μπορούσε

Καπάτος: Δεν έχω κανένα πρόβλημα.

Ελένη: Μέχρι και για την Ομόνοια θα μπορούσε και αυτό έχει πολύ ενδιαφέρον, αν αυτό σε ενδιαφέρει γιατί εσύ έχεις...

Καπάτος: Εγώ αυτό το έχω κάνει σου λέω και έχω μαζέψει και κόσμο... αρχιτέκτονες και καλλιτέχνες... επέμβαση στην υφιστάμενη μορφή, όχι καταστρεπτική να τα γκρεμίσουμε, επέμβαση με ελάχιστο κόστος και να μπορεί να υλοποιηθεί, όχι προτάσεις του αέρα, να κρεμάσουμε γιγανθοθήκες και να προβάλλουμε μαλακίες και αηδίες...

Γεωργία: Αυτήν την πρόταση την πήγατε στο Δήμο?

Καπάτος: Δεν την πήγαμε γιατί τελικά δε θα γινόταν η έκθεση, την κάναμε στο Lycabetus, πέρσι έγινε ιστορία με αυτό το θέμα

Γεωργία: Ήταν δηλαδή μια καταληκτική πρόταση της έκθεσης?

Καπάτος: Όχι, ήταν ένα ξεχωριστό project μες στην έκθεση, και επειδή μάλιστα ήταν και δίπλα από την έκθεση σε φυσικό χώρο θα βάζαμε ακόμα και ένα πανό, γιατί από την ιστορία της Ομόνοιας, μόνο ομόνοια δεν υπήρχε σε αυτήν την πλατεία... από την πρώτη στιγμή που έγινε άλλαζε όλο συνέχεια... θα βάζαμε ένα προκλητικό πανό και θα έγραφε πάνω διχόνοια

Ελένη: Πολύ ενδιαφέρον αυτό, γιατί η πλατεία θέλει όλο παρεμβάσεις γιατί έχει το χάλι της

Καπάτος: Εντελώς χάλι

Συνέντευξη με τους ιδιοκτήτες της gallery Breeder

Ξεκινήσαμε από του Ψυρρή το 2000 που υπήρχαν τότε οι γκαλερί εκεί. Αρχικά ξεκινήσαμε με ένα περιοδικό και μετά ψάχναμε για φτηνό ενοίκιο, άνετους χώρους στο κέντρο της πόλης με καλλιτεχνικό προφίλ... Αυτά υπήρχαν τότε στου Ψυρρή.

Φύγαμε από του Ψυρρή λόγω των μπουζουκιών, ψησταριών δηλαδή όταν άρχισε να χάνει το καλλιτεχνικό του προφίλ.

Η πλατεία Κουμουνδούρου άρχισε να έχει υπερβολικά junkie... μέχρι ενός σημείου αυτό είναι γοητευτικό. Μετά από ένα σημείο γίνεται άβολο. Ενώ στην αρχή ήμασταν σε ήρεμο δρόμο, μετά από ένα σημείο ξεβρακώνονταν μπροστά στην πόρτα μας και χτύπαγαν ενέσεις στην είσοδό μας στα σκαλάκια...

Μετά ήρθαν και οι κινέζοι που φόρτωναν και ξεφόρτωναν μέρα- νύχτα

Ο κόσμος που ερχόταν ήταν «σαν εμάς» ήξερε δηλαδή που έρχονταν.
 Μετά ψάχναμε γενικότερα στο κέντρο. Δε θέλαμε με τίποτα να πάμε Κολωνάκι.
 Ψάχναμε σε υποβαθμισμένες περιοχές
 -Γιατί?
 Οι γκαλερί είναι πινκ-πονκ. Αν αυτή η περιοχή είναι ανοιχτή, τότε η γκαλερί προσφέρει... αλλά οι γκαλερί δεν είναι εθνικό ίδρυμα.
 Αισθητικά μας ενδιαφέρει η περιοχή. Επίσης μια γκαλερί έχει πολλά έξοδα οπότε χρειάζεται μεγάλο χώρο και φτηνό ενοίκιο. Επίσης δεν είναι και μαγαζί τύπου Ερμού: δε θες να μπει ο άλλος και να βγει. Απευθυνόμαστε σε συγκεκριμένο κόσμο που έρχεται σε μας.
 -Εμείς θέλουμε να μείνουν τα μπουρδέλα: είναι ασφάλεια, υπάρχει κινητικότητα 24 ώρες το 24ωρο. Με τα κορίτσια τα πάμε μια χαρά. Τρώμε μαζί στην κυρία Βούλα (το καφενείο της Άρτας).
 Πότε εμείς δεν είχαμε πρόβλημα στην Ιάσωνος. Είναι φιλήσυχη η γειτονιά εδώ. Κουρευόμαι σε ένα Αφγανό που μου έχει πει την ιστορία της ζωής του. Ο ίδιος έχει μιξ πελατολόγιο, και ο ίδιος έχει ενσωματωθεί πια στην ελληνική κοινωνία
 Τα προβλήματα είναι πολύ συγκεκριμένα για μας πχ. να μην μυρίζει κατουρλιό.
 Αν φύγουν τα μπουρδέλα, ο δρόμος θα γίνει Ψυρρή, οπότε όλα τα μαγαζιά θα καταστρέψουν την ατμόσφαιρα... είναι πιο επικίνδυνο αν γίνουν εστιατόρια,
 Όλα τα μπουρδέλα είναι παράνομα και οι ιδιοκτήτες τους δεν μπορούν να είναι μέσα αν είναι μικρότεροι από 60 χρονών οπότε κάθονται στην κυρία Βούλα και πίνουν καφέδες.
 Ο τοίχος στο κτήριο είναι κλειστός γιατί θέλουμε τον θεατή να αποξενώνεται, να είναι ερμητικά κλειστός. Να αποκτήσει μια άλλη εμπειρία. Να αποκλειστεί από τον έξω κόσμο.
 -Μπορεί η τέχνη να συμβάλλει?
 -Ναι, μέσω δημοσίων γλυπτών, performance κλπ
 -Εσείς τι μπορείτε να κάνετε?
 -Εμείς αρχικά πρέπει να επιβιώσουμε και κατά δεύτερον πρέπει και οι καλλιτέχνες μας να επιβιώσουν.
 Δεν είμαστε φιλανθρωπικό ίδρυμα. Η πόρτα είναι κλειστή γιατί έτσι αναδεικνύεται ο χώρος . αλλά μπορεί ν ανοίξει και εντελώς .
 Αυτό που κάναμε σε σχέση με τη γειτονιά ήταν ο Κανιάρης, ο οποίος έκοψε ένα έργο του σε μικρά κομμάτια και το προσέφερε σε περαστικούς ως αντίδωρο
 -Τα πάντα είναι θέμα πλαισίου. Αν δημιουργήσει κανείς το πλαίσιο τότε μπορούν όλα να ξεκινήσουν
 Οι άνθρωποι που έρχονται εδώ θέλουν και αυτοί τη μίξη. Η Ρεβέκκα ψωνίζει στα local μαγαζιά, και οι δύο κουρευόμαστε σε local... το έχουν ανάγκη και οι ίδιοι οι μετανάστες.
 Ετοιμάζουμε έναν νέο χώρο που είναι το αντίθετο από αυτόν εκεί θα γίνονται workshop, είναι ανοιχτός προς τα έξω, βρίσκεται εδώ κοντά.....

Συνέντευξη με την ιδιοκτήτρια της gallery QBOX(Βαρβάκειος)

...Υπάρχουν πολλοί που δεν είναι σαφής ο ρόλος τους π.χ. η δημοτική αστυνομία . Στην πλατεία (Βαρβάκειος) γινόταν χαμός με ναρκωτικά. Ήξερα ποιος κάνει ηρωίνη ,ποιος κάνει κόκα. την ίδια θέα μ εμένα είχε η δημοτική αστυνομία. Δεν κάνανε τίποτα. Τώρα δεν έχει γιατί γκρεμίσανε το κέντρο που ήταν εκεί και φτιάξαν ένα δημοτικό μπακάλικο. .Εγκαινιάστηκε τρεις φορές με τον δήμαρχο, τον αρχιεπίσκοπο....Όταν αποφασίσανε να κάνουν αυτό φυσικά και το καθάρισανε. Αυτό συμβαίνει και στο Μεταξουργείο και στου Ψυρρή. Όσο υπάρχει πρόβλημα στη

περιοχή αγοράζονται ακίνητα. Αυτοί που αγοράζουν είναι επιχειρηματίες, είναι γνωστοί.....είναι βρώμικο παιχνίδι.

Συμφωνώ στην ιδέα σας να κάνουμε κάτι για το κέντρο, αλλά ο χώρος μας έχει μια τάση να μην έχει σχέση με αυτούς που δεν έχουν σχέση με τα καλλιτεχνικά, να υπάρχουν κάποιοι φορείς. ακόμη και άνθρωποι που έχουν επιχειρήσεις μπορεί να είναι κάποιοι που πουλάνε παπούτσια, η Βαρβάκειος. θα πρέπει και οι φορείς το θεωρώ πιο δίκαιο αφορά και αυτούς. Εμείς ζούμε πιο ελεύθερα, αυτοί δεν ζούνε ελεύθερα. Για αυτό θεωρώ ότι πρέπει να συμμετέχουν και οι άνθρωποι που έχουνε εισπράξει αυτό με πιο βίαιο τρόπο. Στη κρεαταγορά έχουνε οθόνες που είναι τεράστιες έχω ρωτήσει ποιος είναι ο υπεύθυνος θα μπορούσε να γίνει κάτι με αυτές τις εικόνες. Να τις δούνε. Το θέμα είναι να τον τσιγκλήσεις τον άλλο για 5 λεπτά για ένα λεπτό. Αυτή είναι και η τέχνη. Είναι δύσκολο να γίνει γιατί δεν ξέρουμε ποιος είναι υπεύθυνος. 10 μαγαζιά που πουλάνε σχοινιά να κάνουνε κάτι με την γκαλερί. το να κάνεις μια performance είναι passé, οι καλλιτέχνες που συνεργάζομαι θα μπορούσαν να εμπλακούν. Η Ελένη Πανουριά είχε κάνει μια δράση στα προσφυγικά με ένα στρώμα. δεν μπορώ να μπω στη θέση του πρόσφυγα, να ταυτιστώ γιατί δεν έχω αυτά τα βιώματα.....

Πριν είχα ένα χώρο μικρότερο στο Κολωνάκιμα καλά τώρα να πάω στο Κολωνάκιείναι και το τι κάνεις...Ταιριάζει εδώ. "Όσοι έρχονται από το εξωτερικό τους αρέσει." Έρχονται αυτοί που ερχόταν στο Κολωνάκι και πολύ περισσότεροι. Από τη περιοχή έρχονται μόνο άνθρωποι του χώρου. Ο μανάβης δεν ενδιαφέρεται είναι θέμα παιδείας. Στην Ελλάδα δεν μας αφορά ο πολιτισμός. Η εκάστοτε κυβέρνηση θα προσπαθήσει να βουλώσει τρύπες παρά να ασχοληθεί με τον πολιτισμό. Δίνουνε λεφτά για την αστυνομία...όχι για τον πολιτισμό.

Graffiti

Η τέχνη των graffiti αφήνει διαρκώς τα ίχνη της στην πόλη. Είναι πρακτική παρέμβασης, οικειοποίησης, διεκδίκησης, του δημόσιου χώρου από ομάδες ή άτομα διαφορετικών προελεύσεων και έχει πολλαπλές αναγνώσεις. Graffiti υπάρχουν ιδιαίτερα στο Γκάζι²³, στο Ψυρρή και στο Μεταξουργείο. Οι τοίχοι της πόλης αποτελούν τον σύγχρονο καμβά. Επεμβάσεις με graffiti ;έγιναν σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων στο Ψυρρή σε τυφλούς τοίχους πολυκατοικιών.

10. Πρακτικές στον δημόσιο χώρο

Κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του κέντρου της πόλης, διαπιστώνουμε ότι η τέχνη στέκεται σχετικά κλειστή απέναντι στα προβλήματα. Γκαλερί και θέατρα χωροθετούνται στο κέντρο της πόλης, αναζητώντας ένα «εξωτικό» εξωτερικό περιβάλλον αλλά και διότι οι χώροι του κέντρου προσφέρονται για αυτές τις χρήσεις.. Απευθύνονται στον κόσμο της τέχνης ή στους ανθρώπους της πόλης που έχουν το αντίστοιχο πολιτιστικό και οικονομικό κεφάλαιο να ασχοληθούν με την τέχνη ή σένα συγκεκριμένο κοινό ταυτόχρονα ανυψώνουν τείχη-εκτός από εξαιρέσεις-απέναντι στα προβλήματα και τις παραβατικές συμπεριφορές που αναπτύσσονται στο κέντρο, αν και όπως φαίνεται από τις συνεντεύξεις τους απασχολούν. Ενώ λοιπόν αναπτύσσονται αόρατα τείχη, στόχος είναι η διάρρηξη των ορίων και η όσμωση των κοινοτήτων.

²³Η δράση Σας ικετεύω μην καταδαφίζετε τον κόσμο μου(Δίκτυο Νομαδική Αρχιτεκτονική 2005) προέρχεται από ένα γκράφιτι γραμμένο στην τουρκική διάλεκτο που ήταν σ ένα τοίχο στο Γκαζοχώρι.

Η τέχνη θεωρούμενη ως μια «λανθάνουσα δραστηριότητα» έχει νέες δυναμικές διάρρηξης των ορίων. Υπάρχουν πρακτικές που αφορούν τον δημόσιο χώρο, όπου «η τέχνη παραμένει ελεύθερη να αναπτύξει όλη τη συμβολική της ισχύ δίνοντας αυξημένη ορατότητα και αναγνωσιμότητα στις κοινωνικές διεργασίες όλων των ειδών»(Stephen Wright)

Στη συνέχεια παρουσιάζονται δράσεις που έγιναν στο κέντρο της Αθήνας και κατά τη γνώμη μας έχουν ανάλογα χαρακτηριστικά.

HACKING REALITY, (Μαίρη Ζυγούρη, Τετάρτη 18/5/2005, 22.30. πλατεία Θεάτρου)

Η Πλατεία Θεάτρου βρίσκεται μεταξύ της Βαρβάκειου Αγοράς και της Οδού Σωκράτους ,που τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί από τους αλλοδαπούς εμπόρους η επονομαζόμενη China Town της Αθήνας. Η Πλατεία Θεάτρου δεν είναι για την ακρίβεια μια τυπική πλατεία .Είναι περισσότερο ένα πέρασμα, μια ουδέτερη ζώνη, διπλής κατεύθυνσης μεταξύ των δύο αγορών. Έχει μια είσοδο από την Οδό Σωκράτους και δύο από την Οδό Μενάδρου.

ΟΧΗΜΑΤΑ-ΣΑΡΩΘΡΑ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Τα οχήματα-σάρωθρα αποτελούνται από μηχανικές περιστρεφόμενες σκούπες που τροφοδοτούνται με νερό και σαπουνάδα, ώστε να πλένουν και να καθαρίζουν τους δρόμους .Για την Performance χρησιμοποιήθηκαν:

Ένα μεγάλο όχημα ,που ξεκίνησε από την Οδό Σωκράτους και δύο μικρότερα από τις δύο εισόδους της Οδού Μενάδρου.

ΆΡΩΜΑ

Η THEO WAG LTD WORLDWIDE ENVIROMENTAL CLEANING COMPANY είναι μια εταιρεία που κατασκευάζει Οικολογικά Χημικά που παρασκευάζονται βάση των ψυχολογικών παραγόντων που απαιτούνται κάθε φορά από την φύση του εκάστοτε χώρου(υποβρύχια, διηλιστήρια κ.α.)

Για την Performance αντικαταστάθηκε από τους μηχανισμούς των οχημάτων, η σαπουνάδα με μια συγκεκριμένη χημική κατασκευή αρώματος, γιασεμιού.

SEMAPHORE ALPHABET-ΣΥΜΑΝΣΙΣ ΔΙΑ ΒΡΑΧΙΟΝΩΝ

Διεθνής Αλφάβητος που χρησιμοποιείται κυρίως στο Ναυτικό.

ΤΜΗΜΑ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΔΡΟΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Για την διεκπεραίωση της Δράσης συνεργάστηκα με τον 3ο Τομέα Καθαριότητας του Δήμου Αθηναίων ,στην Πλάκα..

«Μου παραχώρηθηκαν ώρες από την εργασία τους. Κάναμε μαθήματα εκμάθησης της Αλφαβήτου δια σημάνσεως Βραχυόνων και προετοιμάσαμε το μήνυμα που δόθηκε την νύχτα της Performance».

Τούνελ 14

Η δράση "Τούνελ 14" πραγματοποιήθηκε στις 20.06.2007 (παγκόσμια ημέρα προσφύγων) μέσα στο τρόλεϊ της γραμμής 14 για ζητήματα ένταξης και κοινωνικοποίησης της δεύτερης γενιάς των μεταναστών στην Ελλάδα. Η διαδρομή που ενώνει: το τρόλεϊ της μνήμης

Οι φωτογραφίες έχουν τραβηχτεί μέσα στο τρόλεϊ κατά τη διάρκεια της διαδρομής με φωτογραφικές μηχανές μιας χρήσεως, οι οποίες μοιράστηκαν στους επιβάτες από τα ίδια τα παιδιά. Έτσι αποτυπώνεται το βλέμμα του ενός προς τον άλλο. Δεν είναι τραβηγμένες από φωτογράφους ούτε από μέλη της κοινότητας αλλά από τυχαίους επιβαίνοντες.....

http://www.reconstruction.gr/news_dtls.php/27

Γυναίκες της Σαρρή, άντρες της Παλλάδος

Γυναίκες της Σαρρή, Άντρες της Παλλάδος. Οι δράσεις ήταν μια ιδέα του Ανδρέα Αντωνίου και πραγματοποιήθηκαν σε δύο καταστήματα της περιοχής Ψυρρή. Πρόκειται για τη φωτογράφιση γυναικών και ανδρών που κατοικούν στους δρόμους Σαρρή και Πρωτογένους και παρουσιάστηκαν στο κατάστημα OCCHI και στο κατάστημα Formika design store ως εκθέσεις φωτογραφίας Στην πρώτη έλαβαν μέρος 15 γυναίκες που ζουν η εργάζονται στο δρόμο της Σαρρή ντύνονται από 12 γυναίκες σχεδιάστριες και φωτογραφίζονται 28 Νοεμβρίου 2007 -5 Δεκεμβρίου 2007. Στην δεύτερη έλαβαν μέρος 15 άντρες που ζουν η εργάζονται στο δρόμο της Παλλάδος, ντύνονται από άντρες σχεδιαστές και φωτογραφίζονται 24 Ιουνίου-8 Ιουλίου 2009 από τη φωτογράφο Μαρίνα Σιακόλα.

Η δράση αυτή είχε σχέση με το δρόμο(δημόσιο χώρο), με τις ιστορίες των ανθρώπων του κέντρου της Αθήνας διαφορετικής προέλευσης και επαγγέλματος. Οι εκθέσεις ανέδειξαν την ποικιλομορφία των δρόμων αυτήν στο ιστορικό κέντρο έφεραν σε επαφή με τη τέχνη διαφορετικούς ανθρώπους.

Δημοσιεύματα: *«Οι γυναίκες της Σαρρή. Στα πρόσωπά τους καθρεφτίζεται η πολυμορφία της Αθήνας και της γειτονιάς Ψυρρή»*

Στην οδό Σαρρή των 700 μέτρων χωράνε δύο Αθήνες η παλιά γειτονιά του Ψυρρή και η σύγχρονη μητρόπολη. Συνυπάρχουν το παλιατζίδικο με το θέατρο, ο παραδοσιακός φούρνος με το έθνικ κατάστημα, ο οίκος ανοχής με τη σχολή γραφιστικής τα γραφεία του Συριζα με τα πολύβουα μπαράκια. Στη Σαρρή των 700 μέτρων η ψιλκατζού συναντά τη fashion designer, η fashion designer η φουνάρισσα την ηχολήπτρια η μαγείρισσα την αρχιτεκτόνισσα. της Στέλλας Χαραμή.

«Μετανάστες, ηθοποιοί καλλιτέχνες ηλικιωμένοι, φοιτητές τραβεστί, περίεργοι τύποι αλλά και καθημερινοί.» οι γυναίκες της Σαρρή ζουν η εργάζονται στην οδό Σαρρή σ ένα μικρό δρόμο στο κέντρο της Αθήνας γεμάτο από ενδιαφέρουσες αντιθέσεις της Ελένης Ξένου, Ελεύθερος Τύπος 2 Δεκεμβρίου 2007, ΟΙ γυναίκες της Σαρρή της Ιωάννας Χουλιαρά, 25-11 -2007

Ανδρικές καλημέρες από κατώφλι σε κατώφλι οι επαγγελματίες της οδού Παλλάδος Έλληνες μετανάστες δεν στηρίζουν απλώς ο ένας τον άλλο γίνονται μοντέλα για μια έκθεση φωτογραφίας με φιλανθρωπικό σκοπό. *«βρέθηκαν σ αυτό το μικρό δρομάκι από τόσο διαφορετικές χώρες Ελλάδα, Αλβανία, Μπαγκλαντές Μολδαβία και Ιράκ .Καλημερίζονται καθημερινά, στηρίζουν ο ένας το μαγαζί του άλλου και ζουν ειρηνικά χωρίς να τους φοβίζει τίποτα. Μάλλον δεν αποτελούν το target group των εταιρειών δημοσκοπήσεων που μας λένε με τον απαραίτητο στόμφο πως ένας στους δύο μας φοβάται ακόμη και να κυκλοφορήσει στην γειτονιά του. Στην οδό Παλλάδος όχι μόνο δεν έχουν φοβηθεί ποτέ ο ένας τον άλλο ,αντίθετα μπορούν να μας διηγούνται ώρες ολόκληρες εικόνες αστυνομικής βίας και εξευτελισμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Πρωταγωνιστές αυτής της ασυνήθιστης παράστασης είναι ένας κομμωτής, ένας παρκαδόρος, ένας αρχιτέκτονας, ένας σουβλατζής, ένας φωτογράφος, ένας πωλητής, ένας σχεδιαστής δερμάτων υποδημάτων, ένας υπεύθυνος οίκου νυφικών, ένας ηλεκτρολόγος ,ένας υποθηκάριος, ένας tattoo artist, ένας κτηματομεσιτης ,ένας make up artis».* Φωτεινή Μάρκα Ελευθεροτυπία, Πέμπτη 25 Ιουνίου 2009. *«Οι άντρες της οδού Παλλάδος»* της Σάντρα Οντέτ Κυπριωτάκη Athens voice 2-8 Ιουλίου 2009

Polis 21-Αθήνα. Από τα φαρσί στα ελληνικά. Διασχίζοντας τα σύνορα.

Οι ραγδαίες αλλαγές στην πόλη του 21ου αιώνα κινούμενες από φαινόμενα όπως η μετανάστευση και ο κοινωνικός αποκλεισμός, αποτελούν το θέμα του προγράμματος Polis 21. Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε σε τρία συμπόσια, στην Αθήνα, το Ζάγκρεμπ και το Βελιγράδι, ενώ η έναρξη του πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο στις 24 Οκτωβρίου 2009 στο πλαίσιο του This is Not a Gateway Festival. Το θέμα στην Αθήνα ξεκίνησε με τη συζήτηση Δημόσιος χώρος, ιδιωτική δημοκρατία. (Σάββατο 17 Οκτωβρίου 2009, ώρα 11.00 Βίκτωρος Ουγκώ 15 χώρος εκδόσεων Futura-Μετρό Μεταξουργείο). Εισαγωγή και ανάπτυξη των θεμάτων του Polis 21 στο πλαίσιο ενασχόλησης με την περιβάλλουσα αστική πραγματικότητα της Αθήνας καθώς και η δυνατότητα προώθησης αστικών καλλιτεχνικών και πολιτικών δραστηριοτήτων στις πόλεις της Ευρώπης, αποτέλεσαν την γενικότερη θεματολογία της συζήτησης. Παράλληλες δράσεις: εργαστήριο καταγραφής, έκθεση και συνέδριο του Polis 21-Αθήνα. Σε συνέχεια της συζήτησης στις 17/10/09, οι συμμετέχοντες καλέστηκαν να βαδίσουν τη διαδρομή Μεταξουργείο-Μοναστηράκι (διάρκεια διαδρομής με στάσεις 2 ώρες: 12.30 -14.30) όπου θα είχαν την ευκαιρία να καταγράψουν -με τα μέσα που ο καθέμια/νας επιλέξει- την κατάσταση στο κέντρο της Αθήνας. Η καταγραφή αποτέλεσε το υλικό έκθεσης και δράσεων που παρουσιάστηκαν στην πλατεία Μοναστηρακίου την Παρασκευή 6 Νοεμβρίου 2009, στις 15.00 σε συνδυασμό με το συμπόσιο με θέμα *Από την Φιλοξενία στην Ξενοφοβία* που πραγματοποιήθηκε στο αμφιθέατρο του Χριστιανικού και Βυζαντινού Μουσείου της Αθήνας το Σάββατο 7 Νοεμβρίου 2009. Η συζήτηση και το πρόγραμμα Polis 21-Αθήνα οργανώθηκε από τους *EUROALTER* σε συνεργασία με τη *SARCHA* και το *Δίκτυο Νομαδική Αρχιτεκτονική*. Από τα φαρσί στα ελληνικά. Διασχίζοντας τα σύνορα. ήταν η δράση που έγινε από τη Νομαδική Αρχιτεκτονική στη πλατεία στο Μοναστηράκι. Η δράση απετέλεσε μία συμβολική πράξη, ένα κάλεσμα καθώς λέξεις που έχουν σχέση με τη μετακίνηση μετανάστευση σε διαφορετικές γλώσσες διασκορπίστηκαν στη πλατεία. Το νήμα συμβολίζει τα σύνορα που οι πρόσφυγες και οι μετανάστες είναι υποχρεωμένοι να διασχίσουν. Σ αυτή τη μεταβατική φάση της ελληνικής κοινωνίας η δράση θέλησε να εκφράσει τη σημασία της φιλοξενίας και της συγκατοίκησης στη μητρόπολη Αθήνα των διασπορών στο κέντρο της πόλης την αποδοχή της αυτονομίας και της κινητικότητας τη σημασία της πόλης ως καταφύγιο. Η δράση αυτή αποτελεί έκκληση στην πόλη της Αθήνας να γίνει ανοιχτή και φιλόξενη για τις πολλαπλές ταυτότητες που εδώ συναντιούνται.

Κοινοτικές πρακτικές στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας

Το project ξεκίνησε το 2005 με μια ανθρωπολογική και βιοματική έρευνα-μελέτη της περιοχής Γκαζοχώρι. «Σας ικετεύω μην κατεδαφίζετε τον κόσμο μου» τίτλος που προήλθε από ένα γκράφιτι ενός παιδιού γραμμένο στην τοπική τουρκική διάλεκτο. Επιδίωξη ήταν η εμπλοκή στη ζωή της κοινότητας η κατανόηση της δυναμικής της, καθώς και το κατά πόσο επηρεάζει η διείσδυση κεφαλαίου τη καθημερινότητα των κατοίκων. Στις 21 Ιουνίου 2005 στην κεντρική πλατεία διοργανώθηκε μουσικό δρώμενο σε συνεργασία με τους κατοίκους. Παράλληλα μέσα από δράσεις παρουσιάστηκαν η μελέτη που είχε πραγματοποιηθεί με διαφορετικές ομάδες κατοίκων όπως με τα παιδιά, με τις γυναίκες, καθώς και ένας χάρτης-παιχνίδι που κατασκευάστηκε σε κενό χώρο δίπλα στην κεντρική πλατεία μέσα από τον οποίο καταγράφεται ο μετασχηματισμός της περιοχής μέσα στο χρόνο. Στη συνέχεια το

2006, μαζί με τα παιδιά του 87ου διαπολιτισμικού δημοτικού σχολείου σχεδιάστηκε ένας παιδότοπος σε κενό οικοπέδο απέναντι από τη κεντρική πλατεία. που ανήκει στον δήμο. Η δράση κατασκευή έγινε με χώμα, σχοινιά, δίχτυα κλπ. Το επόμενο θέμα 2007 ήταν ο «Μετασχηματισμό του εδάφους». Πραγματοποιήθηκαν από τους συμμετέχοντες μία σειρά από δράσεις στην περιοχή που απετέλεσαν μία περιπλάνηση και μία επισήμανση-διαμαρτυρία για τον εκτοπισμό των κατοίκων. Συζητήσεις με καλλιτέχνες αρχιτέκτονες διοργανώθηκαν στο χώρο των εκδόσεων Futura (Βίκτωρος Ουγκώ 15) Η έρευνα στην ευρύτερη περιοχή Γεράνι-Μεταξουργείο-Γκάτζι είναι σε εξέλιξη.

Νέες πρακτικές στην πόλη του πλήθους

Η κριτική τέχνη είναι μια τέχνη που υποδαυλίζει τη διαφωνία που καθιστά ορατά όλα εκείνα που τείνει να επισκιάσει και να εξαλείψει η κυρίαρχη συναίνεση (Chantal Mouffe)²⁴ Αποτελείται από ένα πολύμορφο σύνολο καλλιτεχνικών πρακτικών που θέλουν να δώσουν φωνή σε όλους όσους καταδικάζονται στη σιωπή, στο πλαίσιο της κρατούσας ηγεμονίας. Στις πρακτικές αυτές συνεργάζονται αρχιτέκτονες, εικαστικοί, γεωγράφοι. Έχουν μία ιστορία χρόνων στην Ευρώπη και στην Αμερική, στην Ελλάδα ξεκίνησαν αρκετά αργότερα μέσα από δυσκολίες, αντιπαραθέσεις. Η πρώτη καλλιτεχνική δράση που προσκλήθηκε η κοινότητα των κατοίκων σε συμμετοχή, είναι η δράση με αφορμή το διάταγμα χρήσεων γης στην περιοχή Ψειρή, που έγινε με την ομάδα Αστικό Κενό, σε κενά οικοπέδα της περιοχής το 1998. Συμμετείχε η τότε κοινότητα των κατοίκων, και προσωπικότητες της περιοχής όπως ο Σίμος ο υπαρξιστής, πολλοί καλλιτέχνες, αρχιτέκτονες. Η τέχνη σ αυτή την περίπτωση αποτελεί μια παρεμβολή, προγραμματικά ανοιχτή σε διαμορφώσεις που προέρχονται από ανθρώπινες διαδράσεις. Επιδιώκει να δώσει χώρο σε εκείνους/εκείνες που καταδικάζονται στη σιωπή και να καταστήσει ορατά εκείνα που η κυρίαρχη συναίνεση τείνει να επισκιάσει. Χρησιμοποιεί πολύμορφες πρακτικές. Ενδιαφέρει η διερεύνηση μορφών συνεργασίας και εμπλοκής ως προϋπόθεση για την παραγωγή συλλογικών δραστηριοτήτων. Μέλημά είναι η κατασκευή δημόσιου χώρου, δηλ. ενός χώρου εμπλοκής, όπου πληθυντικές ταυτότητες μπορούν να συναντηθούν και να ανταγωνιστούν. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός αποτελεί βασικό στοιχείο της μεθοδολογίας. Ενδιαφέρει το πως η τέχνη και η αρχιτεκτονική μπορεί να λειτουργήσουν ως στοιχείο απελευθέρωσης, υποστηρίζοντας την ευάλωτη ανθρώπινη κατάσταση στις σημερινές συνθήκες επισφάλειας. Να διερευνηθεί ο ρόλος της αρχιτεκτονικής²⁵, της πολιτικής και της τέχνης σε περιοχές σε κρίση, Στις επισφαλείς συνθήκες που βρισκόμαστε πως μπορούμε να μιλήσουμε για ανθρωπιά, ποιος μετρά ως άνθρωπος, όταν υπάρχουν πρόσωπα, ονόματα και ιστορίες που δεν αναφέρονται ποτέ, όταν κάποιος-ες που κατοικούν καιρό σε μία τοποθεσία αναγκάζονται βίαια να φύγουν; η όταν κάποιος που βρίσκεται σε ευάλωτες συνθήκες δεν υπολογίζεται; Αυτό που συμβαίνει είναι η αρπαγή του χώρου από τους κατόχους του. Καθώς και η ανάπτυξη μιας νέας βιομηχανίας της τέχνης που χρησιμεύει ως αισθητικός βραχίονας σε καταπιεστικές πολεοδομικές πολιτικές. Σ αυτή την περίπτωση η τέχνη και η αρχιτεκτονική έρχονται να εξυπηρετήσουν τον εκτοπισμό, αυξάνονται οι αποκλεισμοί

²⁴ Mouffe Chantal, On the political 2008, Verso, Επί του πολιτικού, Εκκρεμές Αθήνα, 2010

²⁵ Βρυχεα Ανη,ο επαναπροσδιορισμός της έννοιας της κατοίκησης και ο χαρακτήρας των αναγκών με τις πολλαπλές συνιστώσες τους αποτελούν δύο βασικά εργαλεία, κομβικά για την επαναδιατύπωση του προβλήματος της κατοίκησης και της κατοικίας στο σύγχρονο κόσμο, στη κατεύθυνση της χωρικής διερεύνησης, σελ.355 Από το ιδανικό παράδειγμα στις πολλαπλές εκφράσεις κατοίκησης, Κατοίκηση και κατοικία, Διερευνώντας τα όρια της αρχιτεκτονικής, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003.

στο χώρο με κάθε μέσο, ακόμη και με την υποβάθμιση και εγκατάλειψή του για ένα χρονικό διάστημα. Οι κοινότητες, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για κοινότητες ευάλωτες όπως αυτή των τουρκόφωνων μουσουλμάνων στο Γκάζι, η κοινότητα ρομά, η κοινότητες μεταναστών, βρίσκονται συχνά αδύναμες να υπερασπίσουν τον χώρο τους, και είναι υπό διωγμό. Πολύ γρήγορα αντικαθίστανται από άλλον πληθυσμό με υψηλότερες οικονομικές δυνατότητες όπως έγινε με την μουσουλμανική κοινότητα στο Γκάζι, με την κοινότητα ρομά στον Ελαιώνα, ή όπως γίνεται στο Μεταξουργείο. Όπως αναφέρει σε άρθρο του ο Νίκος Καζέρος «Καλό θα ήταν να είμαστε επιφυλακτικοί στους λόγους απουσίας του κράτους από περιοχές που χαρακτηρίζονται υποβαθμισμένες και επομένως είναι εν δυνάμει υπό ανάπλαση. Μια επίπτωση αυτού του κενού αποτελεί η αποδοχή κάλυψης του από την ιδιωτική επιχειρηματικότητα επενδυμένη πολλές φορές με ένα «σωτηριολογικό» μανδύα. Η ελληνική κοινωνία μετατρέπεται μέσα από την ισχυρή οικονομική και πολιτική κρίση. Νέες κοινωνικές πρακτικές, νέα υποκείμενα αναπτύσσονται.» (Καθημερινή 28/3/2010)

Τι θα μπορούσε να γίνει;

Η τέχνη και αρχιτεκτονική μπορούν να συμβάλλουν στο να γίνουν φανερά και να υποστηριχθούν τα αιτήματα των κοινοτήτων, καθώς και στον ανασχεδιασμό περιοχών μέσα από τον συμμετοχικό σχεδιασμό.

Οι αρχιτέκτονες οι καλλιτέχνες τα κινήματα πόλης, θα μπορούσαν να παρέμβουν ουσιαστικά υποστηρίζοντας τα αιτήματα κατοίκησης, τους κατοίκους μόνιμους και προσωρινούς των υπό ανάπλαση περιοχών. Να θέσουν δηλαδή περιορισμούς και όρια σε κάθε επιθετική κίνηση υποστηρίζοντας ενεργά τη συνθήκη συγκατοίκησης το δικαίωμα του πλήθους στο χώρο και στη πόλη, να συμβάλλουν στο να δημιουργηθούν νέες κοινότητες με χαρακτηριστικό το πολλαπλό ανήκειν καθώς και να δημιουργηθούν νέες μορφές κατοίκησης της Αθήνας μητρόπολης του πλήθους. Οι νέες μορφές κατοίκησης για τα νέα σχήματα που έχουν προκύψει από το πλήθος όπως τα καταφύγια της πόλης φαίνονται απαραίτητα. Είναι ξεκάθαρη η αισθητική και πολιτική σπουδαιότητα των συνεργασιών καλλιτέχνη-αρχιτέκτονα-κοινότητας καθώς εκφράζει τον σύγχρονο ρόλο του καλλιτέχνη και του αρχιτέκτονα στην πόλη, καθώς και η συνεργασία ανάμεσα σε ομάδες και δίκτυα σε διαφορετικές χώρες για κοινές δράσεις. Θεωρούμε αυτή την αντιμετώπιση οικολογική με την διευρυμένη έννοια της οικολογίας.

Μπαίνει επίμονα το ερώτημα ποιος μετρά ως άνθρωπος ; Ποιες ζωές αξίζουν αγάπης, αναγνώρισης, γιατί κάποιες ζωές εξαιρούνται δικαιωμάτων;

Με τα σώματα μας εκτεθειμένα στη πόλη υπάρχουμε πολιτικά²⁶

Η μελέτη διαπιστώνει την πολιτική σημασία της δημόσιας τέχνης και τον κριτικό της ρόλο και προβληματίζεται για το πώς θα μπορούσε να κινητοποιήσει τις διαδικασίες εκείνες το κέντρο της Αθήνας να γίνει φιλόξενο(με την έννοια της φιλοξενίας σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης, στις μητροπολιτικές συνθήκες του πλήθους ώστε να δημιουργηθούν δίοδοι και νέες χαρτογραφίες).

Η μελέτη ανιχνεύει την πολιτική σημασία της τέχνης σήμερα στις συνθήκες που η μετακίνηση και η αποεδαφικοποίηση έχουν επεκταθεί σε πολλές εθνότητες που δεν ταυτίζονται πλέον με το έθνος κράτος και αποτελούν διασπορές.

Η μελέτη προτείνει την πόλη «καταφύγιο» μια πόλη ανοιχτή και φιλόξενη στους ανταγωνισμούς και στις αντιπαραθέσεις των διαδιεθνικών κοινοτήτων της διασποράς.

Η εκπόνηση της παρούσας μελέτης πραγματοποιήθηκε με δωρεά του κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση .Η ευθύνη για το περιεχόμενό της ανήκει αποκλειστικά στους συντάκτες αυτής.

²⁶ Judith Butler, Σώματα με σημασία, Εκκρεμές, Αθήνα, 2008

Βιβλιογραφία:

Agriantoni C. and Hadjioannou, M. (1995), Athens' Metaxourgio, Ethniko Idrima Erevnon Athina, Athens [in Greek]

Alexandri, G. (2005), The Gas District Gentrification Story, MSc Thesis, School of City and Regional Planning, Cardiff University

Atkinson, R. and Bridge, G. (2005), 'Introduction' in Atkinson, R and Bridge, G. (2005) (eds), *Gentrification in a Global Context; the New Urban Colonialism*, Ch. 1, Routledge, London and New York

Atkinson, R. (2004), The Evidence on the Impact of Gentrification: New Lessons for the Urban Renaissance?, *European Journal of Housing Policy*, Vol. 4, No. 1, pp. 107-131

Atkinson, R (2000), The Hidden Costs of Gentrification: Displacement in Central London, *Journal of Housing and Built Environment*, Vol. 15, No. 1, 307- 326

Appadurai, A. (1996), *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*, Minnesota Press, Minnesota

Beauregard, R., (1986), "The Chaos and Complexity of Gentrification", in Smith, N. and Williams, P. (eds), *Gentrification of the City*, Ch. 3, Allen and Unwin Ltd, London, pp. 35-55

Blokland, T. (2003), *Urban Bonds*, Polity Press: Cambridge, Oxford, Malden

Bookchin, M. (1996), *The Philosophy of Social Ecology: Essays on Dialectical Naturalism*, Black Rose Book, Montreal

Clark, E. (2005), 'The Order and Simplicity of gentrification- a Political Challenge', in Atkinson, R and Bridge, G. (2005) (eds), *Gentrification in a Global Context; the New Urban Colonialism*, Ch. 16, Routledge, London and New York, pp256-264

Davis, M. (1992), *Beyond Blade Runner: Urban Control and the Ecology of Fear*, Open Magazine, Pamphlet Series #23, Open Media New Jersey

Economou, D. (1997), The Planning System and Rural Land Use Control in Greece: a European Perspective, *European Planning Studies*, Vol. 5, No. 4, pp. 461-476

Emmanuel, D. (1990), Trends in Housing Markets and Finance and Subsidy Systems in the 1980s: The Case of Greece, *Urban Studies*, Vol. 27, No. 6, pp. 931-949

Evangelidou, M. (2002), The Athens Terra-Posidonia Project: Lessons Learned and Future Directions in Metropolitan Coastal Planning, *Coastal Management*, Vol. 31, No. 1, pp. 201-212

Ethnos (23/9/2009), Illegal Uses have moved to Metaxourgio, [newspaper in Greek]

Guattari F. (1991), *Les trois Ecologies*, Galilee, Paris,

Hackworth, J. and Smith, N. (2001), The Changing State of Gentrification, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol. 92, No. 4, pp. 464-477

- Harvey, D. (1996), *Justice, Nature and the Geography of difference*, Blackwell Publishing, Malden, Oxford, Victoria
- Kanellis, V. (2010), Land Prices in the City Centre and the Central Neighbourhoods, *Imerisia* (25/1/2010) [newspaper in Greek]
- Kathimerini (31/1/2010), Rent subsidy and soft loans to young couples and students, [newspaper in Greek]
- Karanatsi, E. (2010), Downgrading Mapping, *Kathimerini* (11/2/2010), [newspaper in Greek]
- Lees, L. (2003), 'Visions of 'Urban Renaissance': the Urban Task Force Report and the Urban White Paper', in Imrie, R. and Raco, M. (2003) (eds), *Urban Renaissance?: New Labour, Community and Urban Policy*, Ch. 3, The Policy Press, Bristol, pp.61-82
- Lees, L. (2000), A Reappraisal of Gentrification: Towards a 'Geography of Gentrification', *Progress in Human Geography*, Vol. 24, No. 3, pp. 389-408
- Lefevre H. (1996), *Writings on cities*, translated and edited by Kofman E. and Lebas (2006), E. Blackwell, Oxford
- Leontidou, L (1990), *Mediterranean City in Transition, Social change and Urban Development*, Cambridge, Cambridge University Press
- Leontidou, L. (1989), *The Towns of silence; Urbanisation of the Working Class in Athens and Piraeus, 1909- 1940*, Cultural and Technical Foundation ETVA, Athens
- Ley, D. (2003), Artists, Aestheticisation and the Field of Gentrification, *Urban Studies*, Vol. 40., no.12, pp. 2527-2544
- Ley, D., (1996), *The New Middle and the Remaking of the Central City*, Oxford, Oxford University Press
- Maloutas T., and Alexandri G. (forthcoming), La gentrification dans les villes non gentrifiables? Rénovation urbaine et changement des structures sociales dans le centre d'Athènes, in C. Rhein and E. Preteceille (eds.) *Gentrification, transformations des quartiers populaires et couches moyennes; notion unique, processus pluriels*, Paris, La Découverte
- Maloutas, T. (2003), The Self-promoted Housing Solutions in Post-War Athens, *Discussion Papers Series*, Vol. 9, No. 6, pp. 95-110
- Maloutas, T. (2003), Promoting Social Sustainability: The Case of Athens, *City*, Vol. 7 No. 2, pp. 167-181
- Mantouvalou, M. (1996), City Centre, Social Inequity and Cultural Diversity. Challenges for the Planning Thought, *Mandragoras*, May-September of 1996
- Mauss M. (1923-24), *Essai sur le Don: Forme et Raison de l'Échange dans les Sociétés Archaiques*, Année sociologique
- Negri, A. and Hardt, M. (2009), *Commonwealth*, Belknap Harvard
- Papastergiadis, N. (2006), *Spatial Aesthetics: Art, Place and the Everyday*, Rivers Oram Press, London, Sydney and Chicago
- Provelengios, A. (1914-1999), *The Walker to the Source*, Gavriilides: Athens

- Shaw, K. (2005), 'Local Limits to Gentrification: Implications for the New Urban Policy', in Atkinson, R and Bridge, G. (2005) (eds), *Gentrification in a Global Context; the New Urban Colonialism*, Ch. 11, Routledge, London and New York, pp. 168- 184
- Smith, N. (1996), *The New Urban Frontier: Gentrification and the Revanchist City*, Routledge, London and New York
- Smith, N. (1986), "Gentrification, the Frontier and the Restructuring of Urban Space" in Smith, N. and Williams, P. (eds), *Gentrification of the City*, Ch. 2, Allen and Unwin Ltd, London, pp.15-34
- Smithson, R. (2004), *The Museum of Contemporary Art*, Los Angeles
- Tzirtzilaki E. (2009), *Dis-placed, Urban nomads in the Metropolis: Contemporary Issues Concerning Movement, the City and Space*, Nissos Academic Publishing: Athens
- Traganou J. and Mitrasinovic, M. (eds) (2009) *Travel Space Architecture*, Ashgate 2009, (Athens city of the displaced: Notes from the field, Eleni Tzirtzilaki)
- Virno, P. (2001), *Grammatica della Moltitudine*, Universita della Calabria, Italia
- Weber, R., (2002), Extracting Value from the City: Neoliberalism and Urban Redevelopment, *Antipode*, Vol. 34, No. 3, pp. 519-540
- Zukin, S. (1989), *Loft Living; Culture and Capital in Urban Change*, Rutgers University Press, New Brunswick, New Jersey
- Zukin, S. (1987), Gentrification: Culture and Capital in the Urban Core, *Annual Reviews in Sociology*, Vol. 13, No. 1, pp129-147